

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Π.Μ.Σ.: Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Διακυβέρνηση.

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Διακυβέρνηση περιβάλλοντος.

Ακαδημαϊκό έτος 2018 / 2019

Διπλωματική Εργασία με θέμα:

U.N.E.S.C.O., Πολιτιστικά Αγαθά και εφαρμογή των Στόχων της Βιώσιμης
Ανάπτυξης

Ευάγγελος Παυλάτος

Τριμελής Επιτροπή:

Ευάγγελος Ραυτόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (
Επιβλέπων)

Βασιλική Καραγεώργου, Επίκουρος Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Αλέξανδρος Καίλης, Διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ευάγγελος Παυλάτος, 2019

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.

Στη μνήμη των γονέων μου

Συντομογραφίες

α/α Αύξων αριθμός

AEE Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα

A.E.Π. Ακαθάριστο Εγχώριο / Εθνικό Προϊόν

A.O.Z. Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

A.Π.Ε. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

B.A. Βιώσιμη Ανάπτυξη

BLG Biodiversity Liaison Group

CAWHFI Central African World Heritage Forest Initiative

CBD Convention on Biological Diversity

Γ.Δ. Γενική Διάσκεψη

CITES Convention on International Trade in Endangered Species of wild fauna
& flora

CMS Convention on the Conservation of Migratory species of wild animals

Γ.Σ. Γενική Συνέλευση

C.S.D. Commission on Sustainable Development

DESA Department of Economic and Social Affairs

Δ.Π.Δ. Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

EAB Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια

E.A.X. Ελάχιστα Ανεπτυγμένες Χώρες

E.C.E. Economic Commission for Europe

ECOSOC United Nations Economic and Social Council

EFA Education For All steering committee

E.K.E. Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η.Ε. Ηνωμένα Έθνη

HLPF High Level Political Forum on Sustainable Development

Η.Π.Α. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ICCROM International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property

ICH Convention Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage

ICHNGO Intangible Cultural Heritage Non-Governmental Organizations

ICOM International Council of Museums

ICOMOS International Council On Monuments and Sites

ICPRCP International Committee for Promoting the Return of Cultural Property

IFAP Information For All Programme

IFCD International Fund for Cultural Diversity

I.L.O. International Labor Organization

INTERPOL International Criminal Police Organization

I.O.C. Intergovernmental Oceanographic Commission

IPDC International Programme for the Development of Communication

IUCN International Union for Conservation Of Nature

Κ.α. Και άλλα

κ.γ. κατευθυντήριες γραμμές

Κ.Ε.Π.Ε. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

Κεφ. Κεφάλαιο

Κλπ. Και λοιπά

Κ.ο.κ. Και ούτω καθ' εξής

ΚτΕ Κοινωνία των Εθνών

LDCs Least Developed Countries

MAB Man and the Biosphere

MENA Middle East and North Africa

MINUSMA United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission
in Mali

ΜΚΟ / Μ.Κ.Ο. Μη Κυβερνητική Οργάνωση / Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ν. Νόμος

ν.μ. Ναυτικά μίλια

O.E.C.D. Organisation for Economic Co-operation and Development

O.H.E. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

p. Page/es.

παρ. Παράγραφος

Π.Ο.Ε. Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

π.χ. Παραδείγματος χάριν

ΣΒΑ / Σ.Β.Α. Στόχος / Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

SDG (s) Sustainable Development Goal (s)

σελ. / σ. Σελίδα / ες

SIDS Small Island Developing States

TRIPS Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

Υπ' αρ. Υπ' αριθμόν

Υπ. Πο. Υπουργείο Πολιτισμού

ΦΕΚ / Φ.Ε.Κ. Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

UN United Nations

UNCED United Nations Conference on Environment and Development

UNDP United Nations Development Programme

UNESCO / U.N.E.S.C.O. United Nations Educational, Scientific and Cultural
Organization

UN/FCCC United Nations Framework Convention on Climate Change

UNFPA United Nations Population Fund

UNHCR United Nations High Commissioner for Refugees

UNICEF United Nations International Children's Emergency Fund

UNIDO United Nations Industrial Development Organization

UNISDR United Nations Office for Disaster Risk Reduction

UNODC United Nations Office on Drugs and Crime

UN water United Nations Water

UN Women United Nations Women

WCO World Customs Organization

WHC World Heritage Center

WHL World Heritage List

WHO World Health Organization

W.I.P.O. World Intellectual Property Organization

W.T.O. World Trade Organization

WWF / W.W.F World Wildlife Fund

Ευχαριστίες

Προς τις δασκάλες και τους δασκάλους μου, όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Ιδιαίτέρως ευχαριστώ, τον επιβλέψαντα την παρούσα εργασία, Ομότιμο Καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου, Ευάγγελο Ραυτόπουλο.

Επίσης ευχαριστώ, την Επίκουρο Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου Βασιλική Καραγεώργου, την κυρία Ευαγγελία Τσιμιζιλή και τον Διδάκτορα Παντείου Πανεπιστημίου Αλέξανδρο Καίλη για την καίρια και σοφή ενθάρρυνση που μου προσέφεραν.

Περιεχόμενα

Περίληψη, Λέξεις - κλειδιά	14
Abstract, Key words	15
Εισαγωγή	16
Κεφάλαιο 1 Unesco, προστασία και διακυβέρνηση των πολιτιστικών αγαθών ...	19
Γενικά	19
1.1 Βασικές Συμβάσεις	21
1.2 Κύρια Δηλωτικά Κείμενα	30
1.3 Δράσεις, Συνέργειες, Συμπράξεις	34
1.4 Προσδιορισμός Πολιτιστικών Αγαθών	37
Κεφάλαιο 2 Διασυνδέσεις Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και πολιτισμού	41
2.1 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης με πολιτιστικές προεκτάσεις	41
Γενικά	41
2.1.1 ΣΒΑ 1	41
2.1.2 ΣΒΑ 2	42
2.1.3 ΣΒΑ 3	42
2.1.4 ΣΒΑ 4	43
2.1.5 ΣΒΑ 5	44
2.1.6 ΣΒΑ 6	44
2.1.7 ΣΒΑ 7	45
2.1.8 ΣΒΑ 8	45

2.1.9 ΣΒΑ 9	47
2.1.10 ΣΒΑ 10	47
2.1.11 ΣΒΑ 11	48
2.1.12 ΣΒΑ 12	48
2.1.13 ΣΒΑ 13	50
2.1.14 ΣΒΑ 14	51
2.1.15 ΣΒΑ 15	52
2.1.16 ΣΒΑ 16	53
2.1.17 ΣΒΑ 17	54
2.1.4' Συμπληρωματικώς επί του ΣΒΑ 4	56
2.2 Διασυνδέσεις Πολιτιστικών Αγαθών και Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	57
Κεφάλαιο 3 Επίδραση του συστήματος διακυβέρνησης της U.N.E.S.C.O. στους	
Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης	63
3.1 Συμβατικό σκέλος του συστήματος	63
3.2 Δηλωτικό σκέλος του συστήματος	76
Συμπεράσματα	83
Πηγές - Βιβλιογραφία	86
Παραρτήματα	96
Παράρτημα I Στοιχεία περί θέσης σε ισχύ και κύρωσης από	
την Ελλάδα των Βασικών Συμβάσεων UNESCO	96
Παράρτημα II Κριτήρια για την εγγραφή θέσεων στην WHL	98
Παράρτημα III Περί Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης	99

Παράρτημα III.1 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (κείμενο στην ελληνική γλώσσα)	99
Παράρτημα III.2 Συμπληρωματικές πληροφορίες - σχόλια για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης	122
Παράρτημα III.3 Συμπληρωματικές παρατηρήσεις για τις μέχρι τώρα ή / και δυνάμει δραστηριοποιήσεις - συνεργασίες της UNESCO που άπτονται των Γενικών, Επιμέρους και Πολιτικών, Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης	123
Παράρτημα IV Άμεσες συνδέσεις Στόχων και Υποστόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης υπ' αρ. 4 με λοιπούς Στόχους και Υποστόχους Β.Α., συμπληρωματικά σχόλια επί εκπαιδευτικών πτυχών	129
Παράρτημα V Τυπολογία Πολιτιστικού Τουρισμού	136
Παράρτημα VI Αποτελεσματικότητα πολιτισμικών Συμβάσεων & Συστάσεων UNESCO σε σχέση με τους Γενικούς ΣΒΑ	137
Παράρτημα VII Αντιστοιχίες μεταξύ πολιτισμικών εργαλείων UNESCO και Σ.Β.Α. (Υποστόχων και Πολιτικών) επί των οποίων αναμένεται η θετική επίδραση των εργαλείων	138

Πίνακες

Πίνακας Α1 Άμεσες συνδέσεις Στόχου και Υποστόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης υπ' αρ. 4 με λοιπούς Στόχους και Υποστόχους Β.Α.	130
---	-----

Πίνακας Α2 Αποτελεσματικότητα πολιτισμικών Συμβάσεων & Συστάσεων

UNESCO σε σχέση με τους Γενικούς ΣΒΑ	137
--	-----

Υπεύθυνη Δήλωση περί μη Λογοκλοπής και περί ανάληψης προσωπικής ευθύνης:

Δηλώνω ρητώς ότι, η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα προσωπικής μου έρευνας καθώς και ότι δεν έχει χρησιμοποιηθεί σε αυτήν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς τις απαραίτητες αναφορές.

Αθήνα, 20 / 12 / 2019

Ευάγγελος Παυλάτος.

Περίληψη

Η εργασία ξεκινά με μία ταυτοποιητική προσέγγιση του οργανισμού, μέσω της ίδρυσης, του σκοπού, των οργάνων και του τρόπου λειτουργίας του. Ακολουθούν αναλυτικότερες αναφορές στις τρεις αλληλένδετες κατευθύνσεις του πλαισίου διακυβέρνησης της UNESCO: Συμβάσεις, Δηλωτικά Κείμενα, δράσεις - συνέργειες κλπ. στις οποίες συμμετέχει. Επίσης, μία προσέγγιση των Πολιτιστικών Αγαθών με βάση τις σχετικές θεωρήσεις της UNESCO. Ακολουθεί ένας αμφίδρομος προσδιορισμός των διασυνδέσεων μεταξύ Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και Πολιτισμού. Περαιτέρω, παρουσιάζεται η επίδραση του πολιτισμικού διακυβερνητικού συστήματος της UNESCO στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η εργασία επιχειρεί να εντοπίσει τυχόν κενά, ελλείμματα κλπ. του συστήματος διακυβέρνησης καθώς και την ανάγκη νέων / διορθωτικών διευθετήσεων. Ερωτήματα στα οποία προσπαθεί να απαντήσει η εργασία είναι τα εξής:

- α) σε ποιον βαθμό έχει προσαρμοσθεί και ανταποκριθεί η UNESCO. στην « Ατζέντα 2030 »;
- β) παρατηρούνται ελλείμματα / προβλήματα / κενά;
- γ) ποιες οι προοπτικές βελτίωσης του συστήματος διακυβέρνησης ως προς τους ΣΒΑ;

Προκύπτει ότι η λειτουργία του οργανισμού είναι, σε μεγάλο, όχι όμως και πλήρη, βαθμό, επιτυχημένη. Διορθωτικές κινήσεις χρειάζονται προς την κατεύθυνση του επαναπατρισμού πολιτιστικών αγαθών παρανόμως μετακινηθέντων είτε σε καιρό πολέμου είτε σε καιρό ειρήνης. Συμπληρωματικές κινήσεις, επίσης χρειάζονται προκειμένου η UNESCO να ανταπεξέλθει στους Σ.Β.Α. οι οποίοι προς το παρόν της διαφεύγουν. Ο οργανισμός θα πρέπει να εντείνει και επεκτείνει τον μέχρι σήμερα τρόπο λειτουργίας του προκειμένου να διευρύνει την αποτελεσματικότητά του σε όλο το φάσμα των ΣΒΑ.

Λέξεις - κλειδιά: Διακηρύξεις, Προγράμματα, Στρατηγικές, Συμβάσεις, Συστάσεις.

U.N.E.S.C.O., Cultural Goods and Implementation of Sustainable Development Goals

Evangelos Pavlatos

Abstract

The paper begins with an identification approach of the agency, through its establishment, purpose, organs and operation mode. The following are more detailed references to the three interrelated directions of the UNESCO governance framework: Conventions, Statements, actions - synergies etc. in which it participates. Additionally, an approach to Cultural Goods according to relevant UNESCO considerations. Next, a bidirectional identification of the links between Sustainable Development Goals and Culture. Further on, a presentation of the impact of UNESCO's cultural governance system on Sustainable Development Goals. The paper attempts to identify gaps, deficits, etc. of the governance system, as well as the need for any new / corrective adjustments. Questions attempted to be answered are as follow: a) to what extent has UNESCO adapted and responded to "Agenda 2030" ?

b) are there any deficits / problems / gaps ? c) which are the prospects for improving the governance system towards SDGs? It turns out that the operation of the organization is largely, though not fully, successful. Corrective action is needed towards the repatriation of illegally displaced cultural goods, either in times of war, or in times of peace. Additional movements are also necessary so that UNESCO will accomplish SDGs which is currently missing. The organization should intensify and expand its current way of operating in order to expand its effectiveness across the entire range of SDGs.

Keywords: Conventions, Declarations, Programs, Recommendations, Strategies.

Εισαγωγή

Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου αυξηθήκαμε και πληθύνσαμε. Οι άνθρωποι, τα πολιτιστικά αγαθά, οι κατηγορίες τους, τα πλαίσια, συμβατικά και μη, διαχείρισής τους. Η εργασία επιχειρεί να παρακολουθήσει την αλληλένδετη πορεία της UNESCO και να εντοπίσει σημεία προς βελτίωση, σε σχέση με το παρελθόν, αλλά και με τις αυξημένες, λόγω των διασυνδέσεων μεταξύ πολιτισμού και Σ.Β.Α., μελλοντικές απαιτήσεις.

Οι πολυδιάστατες εξελίξεις των τελευταίων 74 ετών βρίσκονται σε παραλληλία με τη σύσταση αλλά και την, επίσης πολυδιάστατη, λειτουργία της UNESCO. Είτε δια της συμβατικής οδού είτε μέσω κειμένων και δραστηριοποιήσεων παράπλευρων / ηπιότερων, πλην όμως σημαντικής συμπληρωματικής ή ακόμη και προστιθέμενης, εν σχέσει με τα συμβατικά αποτελέσματα, αξίας, η UNESCO υπήρξε διαχρονικώς παρούσα.

Σε συγκεκριμένες περιστάσεις, με αργούς ρυθμούς: Αυτοί, κάποτε συναρτώνται με το χρόνο που απαιτείται για την ωρίμανση καταστάσεων, όπως π.χ. στην περίπτωση της Στρατηγικής για την Παροχή Βοήθειας, ως προς την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, προς τα Συμβαλλόμενα Μέρη του Συμβατικού Καθεστώτος για την Παγκόσμια Πολιτιστική και Φυσική Κληρονομιά.¹ Άλλοτε, όπως π.χ. στην περίπτωση των Συμβάσεων του 2001 για την Προστασία της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς² ή του 2005 για την Προστασία και

1 Βλέπε παρακάτω, σελ. 33

2 Βλέπε παρακάτω, σελ. 27. Ας σημειωθεί, εδώ, ότι η εν λόγω Σύμβαση, διαχωρίζει μεν, *ανεπαρκώς* δε, τη θέση της από το λεγόμενο Salvage Law το οποίο δεν είναι συμβατό με την επιθυμητή αρχαιολογική προσέγγιση της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. (Forrest C., International Law and the Protection of Cultural Heritage, Routledge Taylor & Francis Group, 2010, p. 346). Σημειωτέον επίσης, ότι η Σύμβαση εισάγει μεθόδους διακρατικής συνεργασίας ως προς την Υποβρύχια Πολιτιστική Κληρονομιά, *χωρίς* ωστόσο να καταργεί τα *νομικά κενά* του ισχύοντος Δικαίου Θαλάσσης, τα οποία άπτονται των βυθών μίας υφαλοκρηπίδας ή μίας Α.Ο.Ζ. *πέραν των ορίων της αιγιαλίτιδας ή της τυχόν προσηυξημένης* (*κατά 12, επιπλέον της αιγιαλίτιδας, ν.μ.*), *αρχαιολογικής ζώνης*. (Ρούκουνας Ε., Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 355)

Προώθηση της Πολυμορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων,³ στη διατήρηση / αποφυγή απότομης διασάλευσης ισορροπιών με οικονομικής φύσης συμφέροντα ή / και με επιμελώς ασαφή κυριαρχικά κρατικά δικαιώματα.

Σε άλλες περιπτώσεις, έχει συγχρονισθεί με τον παλμό των εξελίξεων όπως π.χ. με την εν έτει 2003 υιοθέτηση του Χάρτη - Διακήρυξης Αρχών για τη Διατήρηση της Ψηφιακής Κληρονομιάς,⁴ ή, έχει καταφέρει, τουλάχιστον με κριτήριο το έτος αποτύπωσης συναφών ενδιαφερόντων στο κείμενο των Σ.Β.Α., να προηγηθεί, ενίοτε κατά πολύ, της εκάστοτε εποχής, με πλέον χαρακτηριστικό, ίσως, παράδειγμα αυτό της θέσεως σε εφαρμογή του MAB⁵ ήδη από το έτος 1971!

Καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα τόσο του συμβατικού όσο και του μη συμβατικού πολιτισμικού έργου της UNESCO, τα οποία περιγράφονται στις ενότητες 1.1 και 1.2 αντιστοίχως, είναι το στοιχείο της συνεργασίας, αντιπροσωπευτικές όψεις του οποίου παρατίθενται στην ενότητα 1.3.

Από την άλλη πλευρά, συναρτήσει των ιστορικο - κοινωνικών εξελίξεων, σε όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου, η τοποθέτηση των κρατών τόσο ως προς τη μεταξύ τους συμπεριφορά όσο και σε σχέση με τον πολιτισμό και τη διαχείρισή του, αλλάζει και διευρύνεται κατά πολυεπίπεδο τρόπο:

3 Βλέπε παρακάτω, σελ. 28

Χαρακτηριστική, στην περίπτωση του εν λόγω Συμβατικού Καθεστώτος, η αποφυγή έκδοσης κ.γ. ως προς δύο νευραλγικού περιεχομένου άρθρα, επί των οποίων, οι κ.γ. θα αποτελούσαν πηγές εντάσεων με άλλα συμβατικά καθεστάτα διαμορφωμένα στα πλαίσια του W.T.O.. (Kono T. & Van Uytsel S., (The Convention on the Diversity of Cultural Expressions and its Impact on the “ Culture and Trade Debate ”. A Critical Evaluation after 5 years), *The |Unesco Convention on the Diversity of Cultural Expressions. A Tale of Fragmentation in International Law*, (Rostam J. Neuwirtgh), p. 249, 250).

4 Βλέπε παρακάτω, σελ. 32

5 Βλέπε παρακάτω, σελ. 34

Από τις πολεμικές συνθήκες, στην ειρηνική συνύπαρξη. Από το τομεακό, στο ολιστικό. Από το χερσαίο, στο υποβρύχιο. Από το απτό, στο άυλο. Από το μονοδιάστατο, στο πολυμορφικό. Οι εξελίξεις αυτές, έχοντας διατρέξει, όπως προκύπτει από τις προαναφερθείσες ενότητες, όλο το φάσμα του αντίστοιχου συστήματος διακυβέρνησης της UNESCO, αντικατοπτρίζονται και στον κατάλογο των πολιτιστικών αγαθών, η εξελικτική προσέγγιση του οποίου επιχειρείται στην σχετική ενότητα, υπ' αρ. 1.4.

Ο συνδυασμός της εξέλιξης της αντίληψης της διεθνούς κοινότητας περί του πολιτισμού, με την πολυσχιδή δραστηριοποίηση της UNESCO, είχε σαν αποτέλεσμα τη διασύνδεση του πολιτισμού με τους Σ.Β.Α.. Η διασύνδεση αυτή επαληθεύεται μέσω των ενοτήτων 2.1 και 2.2: στην 2.1 διαπιστώνεται ότι δύο από τις παράπλευρες όψεις του πολιτισμού, η εκπαίδευση και η ενημέρωση, είτε μεμονωμένες είτε ως δίπτυχο, αποτελούν κοινό παρονομαστή απαραίτητο για την ευόδωση καθ' ενός από τους 17 Σ.Β.Α., ενώ αναδεικνύονται και περιπτώσεις επιπλέον και εντονότερων αντιστοιχιών μεταξύ Σ.Β.Α. και πολιτιστικών αγαθών, όπως π.χ. συμβαίνει στην περίπτωση της αντιστοιχίας μεταξύ του Σ.Β.Α. υπ' αρ. 14, ο οποίος επικεντρώνεται στο θαλάσσιο / ωκεανικό στοιχείο, και της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Κατά παρόμοιο τρόπο, από την ενότητα 2.2, προκύπτει εκτός ενός πλήθους άλλων επιμέρους ή μεμονωμένων διασυνδέσεων, η κεντρική διασύνδεση όλων των πολιτιστικών αγαθών με 5 εκ των 17 Σ.Β.Α. και συγκεκριμένα με τους Σ.Β.Α. οι οποίοι άπτονται της φτώχειας, της πείνας, της υγείας, της κλιματικής αλλαγής και του βιώσιμου / πολιτιστικού τουρισμού.

Η αλληλεπίδραση πολιτισμού και Σ.Β.Α. σε εφαρμοστικό επίπεδο, παρακολουθείται μέσω των ενοτήτων 3.1 και 3.2. Οι ενότητες αυτές παρέχουν μία εμπεριστατωμένη, σε σχέση με τους Σ.Β.Α., καταγραφή τόσο του συμβατικού (η πρώτη) όσο και του δηλωτικού (η δεύτερη), έργου της UNESCO.

Ο οργανισμός χαίρει ήδη, ως προς την ανταπόκριση / προσαρμογή του στους Σ.Β.Α. της Agenda 2030, σε γενικές γραμμές, ενός θετικού προσήμου.

Οι αποκλίνουσες εκ του γενικού αυτού προσήμου, καθώς και οι συγκλίνουσες με αυτό, επιμέρους διαπιστώσεις του γράφοντος παρατίθενται σε αντίστοιχα σημεία

κατά μήκος του κειμένου της παρούσα εργασίας. Συνοψίζονται δε, υπό ένα προορατικό πρίσμα, στην τελική συμπερασματική ενότητα.

Οι Σ.Β.Α. παρατίθενται στο παράρτημα ΙΙΙ.Ι.

Κεφάλαιο 1: Unesco, προστασία και διακυβέρνηση των πολιτιστικών αγαθών

Γενικά

Ίδρυση ¹ του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization στις 16 Νοεμβρίου 1945, με απώτερο σκοπό τη συμβολή στην εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας, δια της προαγωγής της διεθνούς συνεργασίας και αντίστοιχων διεθνών συμφωνιών επί θεμάτων που άπτονται των τομέων της εκπαίδευσης, της επιστήμης και του πολιτισμού. Ο Καταστατικός Χάρτης του οργανισμού υπεγράφη κατά την ίδρυσή του. Τέθηκε σε ισχύ, στις 04/11/1946.²

Έκτοτε, η σκοπιμότητα και η αρμοδιότητα του Οργανισμού έχουν διευρυνθεί: Σύμφωνα με την *τρέχουσα* Δήλωση Αποστολής της, η UNESCO « συμβάλλει στην οικοδόμηση της ειρήνης, στην εξάλειψη της φτώχειας, στην Βιώσιμη Ανάπτυξη και στον διαπολιτισμικό διάλογο μέσω της εκπαίδευσης, των επιστημών, του πολιτισμού, της επικοινωνίας και της πληροφορίας ».³

Τα όργανα του οργανισμού και οι βασικές λειτουργίες αυτών, έχουν ως εξής:

1 Η UNESCO αποτελεί την διάδοχο κατάσταση του Διεθνούς Ινστιτούτου Μορφωτικής Συνεργασίας, το οποίο προϋπήρξε στα πλαίσια της ΚτΕ. (Παπαδοπούλου Κ., Η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος σε περίοδο οικονομικής κρίσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σ. 12)

2 Υπουργείο Πολιτισμού / Δ/ση Διεθνών Σχέσεων / Τμήμα Διεθνών Οργανισμών - https://www.culture.gr/DocLib/g_2861.doc - 27/07/2019, Όμιλος UNESCO για τον Πολιτισμό της Ειρήνης - http://unescopeace.gr/?page_id=675, 08/08/2019)

3 [unesco -Strategic Documents/ 37C/4 Medium Term Strategy 2014-2021, https://en.unesco.org/strategic-planning/strategic-documents?language=fr](https://en.unesco.org/strategic-planning/strategic-documents?language=fr) , 11/11/2019)

Γενική Διάσκεψη: Είναι υπεύθυνη για τη χάραξη των βασικών κατευθύνσεων του οργανισμού, για την, σύμφωνα με την αρχή της μίας ψήφου για κάθε κράτος μέλος, επιλογή των διετών προγραμμάτων προς υλοποίηση, και για την, ανά διετία, ψήφιση

του προϋπολογισμού. Είναι επίσης υπεύθυνη, για την εκλογή, ανά τετραετία, του Γενικού Διευθυντή και των μελών του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών. Τακτικώς, συνέρχεται ανά διετία. Εκτελεστικό Συμβούλιο: Ασκεί επιτελικό έργο, βάσει των αποφάσεων της Γ.Δ.. Αποτελείται από 58 μέλη εκλεγόμενα συναρτήσει κριτηρίων ισότιμης γεωγραφικής κατανομής αλλά και πολιτικών ισορροπιών. Συνέρχεται δύο φορές ετησίως. Κύριο έργο του είναι η εξέταση του προγράμματος και του προϋπολογισμού. Γραμματεία: Συνδράμει τον Γενικό Διευθυντή στη διοίκηση του οργανισμού. Γενικός Διευθυντής: Κατά την τετραετή θητεία του, διοικεί τον οργανισμό, συνεργαζόμενος με τη Γραμματεία. Τομέας Εξωτερικών Υποθέσεων και Συνεργασίας: Η UNESCO διατηρεί σχέσεις και συνεργασίες με τα κράτη - μέλη της, αλλά και με παρατηρητές, ιδιωτικούς φορείς, χορηγούς κλπ. Ο Τομέας αυτός, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη τέτοιων σχέσεων. Επιπλέον, ασχολείται με το συντονισμό των δραστηριοτήτων τις οποίες αναλαμβάνει η UNESCO από κοινού με τον Ο.Η.Ε., με άλλες διακυβερνητικές οργανώσεις, Μ.Κ.Ο. κλπ.. Αποτελείται από τέσσερα τμήματα, αντίστοιχα των εξής πεδίων: Σχέσεις με τα κράτη μέλη. Σχέσεις με τις εθνικές επιτροπές και τις νέες εταιρικές σχέσεις. Σχέσεις με διεθνείς οργανισμούς. Συνεργασία με εξωχρηματοστηριακές πηγές χρηματοδότησης.⁴ Εθνικές Επιτροπές UNESCO: Πρόκειται για αλληλένδετα με την UNESCO εθνικά όργανα. Ιδρύονται από τα κράτη - μέλη και εξυπηρετούν τη διασύνδεση των συναφών, κυβερνητικών και μη, οργάνων των κρατών με το έργο της UNESCO.⁵

4 Υπουργείο Πολιτισμού / Δ/ση Διεθνών Σχέσεων / Τμήμα Διεθνών Οργανισμών - https://www.culture.gr/DocLib/g_2861.doc, 27/07/2019, Όμιλος unesco για τον πολιτισμό της ειρήνης - unescopeace.gr/?page_id=675, 08/08/2019, Organisation des Nations Unles pour l' education, la science et la culture / en construction - http://portal.unesco.org/fr/ev.php-URL_ID=11623&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, 09/08/2019

5 Υπουργείο Πολιτισμού - Δ/ση Διεθνών Σχέσεων - Τμήμα Διεθνών Οργανισμών - https://www.culture.gr/DocLib/g_2861.doc, 27/07/2019, Όμιλος UNESCO για τον Πολιτισμό της Ειρήνης - http://unescopeace.gr/?page_id=675, 08/08/2019

Αποστολή τους είναι η συμπερίληψη στις δραστηριότητες της UNESCO των διαφόρων υπουργικών τμημάτων, υπηρεσιών, ιδρυμάτων, οργανισμών και ατόμων που εργάζονται για την προώθηση της παιδείας, της επιστήμης, του πολιτισμού και της

πληροφόρησης, προκειμένου να διευκολύνεται η συνέργεια μεταξύ UNESCO και κρατικών μηχανισμών.⁶ Η Ελλάδα είναι μέλος της UNESCO από το 1946 (Ν. 184 / 1946, Φ.Ε.Κ. Α΄ 28) ⁷

1.1: Βασικές Συμβάσεις

Το συμβατικό έργο του οργανισμού ξεκινά το 1954, με τη Σύνοδο στη Χάγη, αποτέλεσμα της οποίας υπήρξε η Σύμβαση για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης, γνωστή και ως Σύμβαση της Χάγης. Άμεσο συμπλήρωμα της είναι το 1^ο Πρωτόκολλο, το οποίο διέπει τις επιστροφές πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί από εδάφη ευρισκόμενα υπό κατοχή. Τίθεται σε ισχύ, σε σύνδεση με την Σύμβαση, το 1956. Η σύμβαση *στερείται αναδρομικής ισχύος*. Η έλλειψη αυτή φαίνεται να χαρακτηρίζει το σχετικό έργο της UNESCO, καθώς διατηρείται σε συμβάσεις του 1970 και 1995! Το 1999 υιοθετείται το 2^ο Πρωτόκολλο, το οποίο αφορά στη δυνατότητα να εγγραφούν στον *Διεθνή Κατάλογο Αγαθών Πολιτιστικής Κληρονομιάς Μεγίστης Σημασίας για την Ανθρωπότητα*, μνημεία τα οποία, *ως εκ τούτου*, απολαμβάνουν καθεστώς *ενισχυμένης προστασίας*. Σε αυτόν, έχουν συμπεριληφθεί και τα μνημεία της Κοιλιάδας του Μπαμιγιάν.⁸

6 Έδρα Unesco διαπολιτισμικής πολιτικής για μια δραστήρια & αλληλέγγυα ιθαγένεια / Πανεπιστήμιο Μακεδονίας / I.N 1971, 20 Νοέμβρ. 1991, ΦΕΚ Α΄ 173 - http://unescochair.uom.gr/?page_id=8, 09/08/2019

7 Νάσκου - Περράκη Π., Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών. Η θεσμική διάσταση, Εκδόσεις ΘΕΜΙΣ - Νικ. Α. Σάκκουλας & ΣΙΑ Ο.Ε., 2011, σ. 221

8 Ζερβάκη Α., Η έννοια της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας. Η συμβολή της UNESCO, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα., 2010, σ. 41, 42, 123,

Επιμέλεια Κρανιάς Γιώργος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διεθνών Σπουδών/ Διπλωματική Εργασία με Θέμα: Το ισχύον διεθνές νομικό πλαίσιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς - <http://ikee.lib.auth.gr/record/125870/files/GRI-2011-6277.pdf>, σ. 25, 30, 07/07/2019

Πρέπει, ωστόσο, να πιστωθεί στη Σύμβαση και στο 2^ο πρωτόκολλο, η ενσωμάτωση ενισχυμένης προστασίας αφού τα δύο κείμενα προβλέπουν και *ποινικές κυρώσεις* για την καταστροφή ή την επίθεση εναντίον της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η σύμβαση

και τα πρωτόκολλα της ευθυγραμμίζονται όχι μόνο με τον Σ.Β.Α. υπ' αρ. 16 (αρκετά προφανής ευθυγράμμιση), αλλά και με πτυχές των Σ.Β.Α. 4, 11 και 17.⁹

Το επόμενο συμβατικό « παρών » του οργανισμού εντοπίζεται στο 1970, οπότε και υιοθετείται η Σύμβαση για τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης ιδιοκτησίας πολιτιστικών αγαθών. Μπορούμε να πούμε, τελείως συνοπτικά, ότι συναρτάται με αιτήματα κρατών τα οποία, έχοντας εμφανισθεί στη διεθνή σκηνή κατόπιν αποαποικιοποίησεως των εδαφών τους, επεδίωκαν την επιστροφή σε αυτά αντικειμένων που τους είχαν αποσπασθεί διαρκούσης της αποικιοκρατίας.¹⁰ Το εγχείρημα των κρατών αυτών αποτυγχάνει: Η Σύμβαση *δεν έχει αναδρομική ισχύ*. Απεφεύχθη, τουλάχιστον, η ενσωμάτωση της αναδρομικότητας κατά τρόπο μάλλον υπονομευτικό των αιτημάτων για επιστροφές απτών πολιτιστικών αγαθών.¹¹ Θετικό αποτύπωμα της Σύμβασης, οι κώδικες ηθικής, οι οποίοι διατρέχουν το ICOM, και, μέσω αυτού, πλήθος μουσείων καθώς και αρκετούς συνεταιρισμούς μεσιτών αρχαιοτήτων.¹² Άλλο παράπλευρο όφελός της, αποτελεί ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει σε επίπεδο γενικότερων παγκόσμιων προσπαθειών για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της ειρήνης. Συμπληρωματική αυτού του προσανατολισμού, είναι άλλωστε η συνεργασία της UNESCO με συναφείς οργανώσεις παγκόσμιας εμβέλειας, όπως η INTERPOL, ο UNIDROIT, το ICOM κ.α.. Επιπλέον, η Σύμβαση συνεισφέρει σε πτυχές των Σ.Β.Α. υπ' αρ. 4, 11, 16, 17.¹³ Ωστόσο, η επιτυχία της ως προς τον κεντρικό σκοπό της, υπήρξε περιορισμένη.

9 UNESCO - Cultural Sector with contributions from colleagues across the entire Organization, Culture For The 2030 Agenda, 2018, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000264687>, p. 18,19, 05/09/2019

10 Μουστάϊρα Ε., *Συγκριτικό Δίκαιο & Πολιτιστικά αγαθά*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012, σ. 22, 23

11 Nafziger A. R. J., Kirkwood Paterson R., Dundes Renteln A., Cultural Law. International Comparative and Indigenous, Cambridge University Press, 2010, p. 411, Supra Forrest C., p. 172

12 Supra Nafziger A. R. J., Kirkwood Paterson R., Dundes Renteln A., p. 408

13 Supra Culture For The 2030 Agenda, p. 16,17, 05/09/2019

Ως εκ τούτου, το 1995 υιοθετείται η Σύμβαση για τα κλαπέντα ή τα παρανόμως εξαχθέντα αντικείμενα. Είναι αποτέλεσμα της σχετικής συνεργασίας της UNESCO με τον UNIDROIT - έναν ανεξάρτητο, εδρεύοντα στη Ρώμη, διακυβερνητικό οργανισμό,

σκοπός του οποίου είναι η μελέτη των αναγκών και των μεθόδων εκσυγχρονισμού, εναρμόνισης και συντονισμού του *ιδιωτικού* και του *εμπορικού δικαίου* μεταξύ κρατών / ομάδων κρατών. Ο UNIDROIT ανέπτυξε το κείμενο της Σύμβασης κατόπιν αιτήματος της UNESCO. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι αφορά *όχι μόνο* σε πολιτιστικά αντικείμενα δηλωμένα και απογεγραμμένα σε πλαίσια συναφών συμβατικών καθεστώτων, αλλά σε *όλα* τα κλεμμένα πολιτιστικά αντικείμενα, των οποίων προβλέπει την - άνευ εξαιρέσεων - επιστροφή.¹⁴ Η Σύμβαση παραμένει αδρανής ως προς το ζήτημα των γλυπτών του Παρθενώνα, διότι αν και οι αντιπροσωπείες αμοτέρων των εμπλεκόμενων κρατών, υπήρξαν αρκούντως ώριμες κατά τις διαπραγματευτικές διαδικασίες,¹⁵ η μεν Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέρος, η Βρετανία όμως δεν έχει υπογράψει τη σύμβαση.¹⁶ Αποτελεί μία προσπάθεια αποσαφήνισης της Σύμβασης του 1970, καθώς και, αποδοχής της, από όλων των ειδών τα εμπλεκόμενα κράτη: εξαγωγής, διαμετακομιστικά, εισαγωγής.¹⁷ Η εξέλιξη αυτή είναι θετική, αν και εγείρει την δυσκολία συνεννόησης μεταξύ

14 Supra Μουστάφα Ε., σ. 23,

UNESCO - Illicit Trafficking of Cultural Property - The 1995 UNIDROIT Convention - <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/licit-trafficking-of-cultural-property/1995-unidroit-convention/>, 17/07/2019

15 Υπ. Πο. - Σαμαρτζίδου Σ. - Διεύθυνση, συντονισμός, (Παράνομη Διακίνηση πολιτιστικών αγαθών. Οι συμβάσεις της Unesco - Παρίσι, 1970 και του Unidroit -Ρώμη, 1995), *Συζήτηση στρογγυλής τράπεζας. Πολιτιστική Κληρονομιά: Επιστροφή και παράνομη διακίνηση*, (Ισίδωρος Κακούρης - Διευθυντής Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων), Υπουργείο Πολιτισμού - Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Τμήμα Ξένων Γλωσσών, 2000, σ. 31

16 UNIDROIT - Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects (Rome, 1995) - STATUS - <https://www.unidroit.org/status-cp>, 15/08/2019

UNIDROIT - Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects (Rome, 1995) – STATUS MAP – CULTURAL PROPERTY - <https://www.unidroit.org/status-cp?id=1769>, 15/08/2019

17 Supra Υπ. Πο. - Σαμαρτζίδου Σ. - Διεύθυνση, συντονισμός, σ. 30

διαφορετικών κρατικών δικαιοδοσιών.¹⁸ Η μη αναδρομικότητα της Σύμβασης διατυπώνεται κατά ρητό, και λυπηρό κατά τη γνώμη του γράφοντος, τρόπο.¹⁹ Ωστόσο, κατά μία άποψη, θεωρείται επιτυχής, διότι ενθάρρυνε την σχολαστικότερη διερεύνηση

της νόμιμης προέλευσης των απτών πολιτιστικών αγαθών.²⁰

Η UNESCO φαίνεται να στέκεται περισσότερο στο ύψος των περιστάσεων όταν καταπιάνεται με θέματα λιγότερο ακανθώδη. Έτσι, το 1972 σε πλαίσια οικολογικών / περιβαλλοντικών ανησυχιών παγκόσμιας εμβέλειας, αλλά και αποκλινουσών, περί πολιτιστικών εννοιών, απόψεων, υιοθετείται η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς. Κεντρικό χαρακτηριστικό της, το ότι σε ένα ενιαίο κείμενο προσεγγίζονται οι περιβαλλοντικού και οι πολιτιστικού ενδιαφέροντος, χρήζουσες προστασίας περιπτώσεις.²¹ Με τη Σύμβαση εγκαθιδρύεται έτσι ένα πρωτόγνωρο, τότε, νομικό πλαίσιο διακυβερνητικής συνεργασίας για την προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς, η οποία γίνεται αντιληπτή υπό το πρίσμα μίας ιδιαίτερης, πολιτιστικής ή / και περιβαλλοντικής αξίας, οικουμενικής σημασίας, αν και μένουν αδιευκρίνιστες οι έννοιες της παγκόσμιας κληρονομιάς και της οικουμενικής αξίας.

Η έννοια της παγκόσμιας κληρονομιάς, τουλάχιστον έως και την εποχή υιοθέτησης της Σύμβασης, υφίστατο μία ουσιαστική διαφοροποίηση, σε διεθνή κλίμακα: Για τα δυτικά - ανεπτυγμένα μέσω φιλελεύθερου οικονομικού συστήματος κράτη, ήταν συνδεδεμένη με την ιδιοκτησία. Για τα ανατολικά - κεντρικού οικονομικού σχεδιασμού κράτη, συνδεόταν με την δημόσια προσβασιμότητα. Για τα αναπτυσσόμενα, συνδεόταν με την ευκαιρία αναβάθμισης του ρόλου τους στη διεθνή σκηνή, μέσω της ισότιμης πρόσβασής τους στα προκύπτοντα για την ανθρωπότητα οφέλη.²²

18 Supra Forrest C., p. 215

19 Supra, Nafziger A. R. J., Kirkwood Paterson R., Dundes Renteln A., p. 411, Forrest C., p. 217

20 Supra Forrest C., p. 219

21 Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972) - <http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>, 07/07/2019

22 Supra Ζερβάκη Α., σ. 31, 32

Η δε έλλειψη ορισμού για την Εξαιρετική Οικουμενική Αξία, παρά την κεντρική θέση της έννοιας στη Σύμβαση,²³ εξηγείται ως αποτέλεσμα μίας προσπάθειας περιορισμού του πεδίου εφαρμογής, προς διευκόλυνση του οποίου χρησιμοποιήθηκε ο όρος εξαιρετική, και αποφυγής πολιτικών εντάσεων, που θα πυροδοτούσαν από μία περί εξαιρετικότητας συζήτηση, θέτοντας σε κίνδυνο όλη την διαπραγμάτευση της Γ.Δ. της

UNESCO. Προτιμήθηκε η έμμεση παραπομπή του ζητήματος στην Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Η Εξαιρετική Οικουμενική Αξία προσδιορίζεται μέσω των Κριτηρίων επιλογής Τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς, όντας, έτσι, *εξελισσόμενη* ²⁴ καθώς τα Κριτήρια ορίζονται βάσει των *εκάστοτε* Κατευθυντηρίων Γραμμών με πρώτες εκείνες του 1977, οι οποίες *έχουν αναθεωρηθεί, σχετικώς, τα έτη 1980, 1988, 1992, 1994, 1995, 1996, 1997, 2005.*²⁵

Αξιοσημείωτη και η χρήση του όρου *αισθητική* την οποία η Σύμβαση συνδέει με το πολιτιστικό και το φυσικό σκέλος της Κληρονομιάς.²⁶ Η Σύμβαση καλύπτει ευρύτατο φάσμα προστατευομένων περιοχών. Ως εκ τούτου, ενθαρρύνει την έννοια της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, προαναγγέλοντας, έτσι, το ανάλογο πνεύμα μεταγενέστερης Σύμβασης του 2005. Συχνά, συμβάλλει στην προσέλκυση επενδύσεων, δίνοντας ώθηση και στην οικονομική διάσταση της Β.Α..²⁷ Άλλωστε, η ευρεία διαπίστωση της προσοδοφόρου πτυχής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων χαρακτηρίζει την εποχή που ακολουθεί τη θέση της Σύμβασης σε ισχύ. Μέρος του φαινομένου είναι η άντληση πόρων από την πολιτιστική κληρονομιά.²⁸ Το ενδιαφέρον των κρατών για την εγγραφή τοποθεσιών στην WHL συναρτάται με τα οικονομικά

23 Labadi S., *Unesco Cultural Heritage and Outstanding Universal Value*, AltaMira Press, 2013, p. 28

24 *Supra* Ζερβάκη Α., σ. 89, 90, 91

25 *Supra* Labadi S., p. 31, 33, 34, 36, 42, 46, 48, 49, 50

26 *Supra* Παπαδοπούλου Κ., σ. 16

27 *Supra* Culture For The 2030 Agenda, 2018, p. 12, 05/09/2019

28 Παχάκη Κ. - Υπεύθυνη, (Πρόλογος) *Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας*, (Γ. Ζανιάς), Κ.Ε.Π.Ε., 2000, σ. 11, Παχάκη Κ. - Υπεύθυνη, (Η παρέμβαση της πολιτικής) *Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας*, (Καλ. Παχάκη), Κ.Ε.Π.Ε., 2000, σ. 53, 54

οφέλη ή / και την καταξίωση που η εγγραφή συνεπάγεται.²⁹ Η Σύμβαση εξυπηρετεί πτυχές των Σ.Β.Α. υπ' αρ. 11, 4, 17, 6, 5, 8, 13, 14 και 15.³⁰ Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί, σε σχέση με την Β.Α., ότι, παρόλο που λαμβάνεται υπ' όψη στις κ.γ. της Σύμβασης από το 1992 και μετά, δεν υπάρχει διατύπωση συγκεκριμένων διαδικασιών για την υλοποίησή της.³¹ Αν και αυτό μπορεί εν μέρει να εξηγηθεί από τη μοναδικότητα

κάθε εγγεγραμμένης στην WHL τοποθεσίας, θα ήταν ενδεχομένως δυνατή η εκπόνηση οδηγιών υλοποίησης ανταποκρινομένων σε γενικά και κοινά χαρακτηριστικά τοποθεσιών: εμβληματικότητα, προσέλκυση τουριστών και συνακόλουθη ανάγκη βιώσιμης διαχείρισης.³² Οι πλησιέστερες αλλά *όχι ταυτόσημες*,³³ προς την αντιμετώπιση του ζητήματος, προβλέψεις των κ.γ., είναι αυτές που αφορούν: στο Σχέδιο Προστασίας και Διαχείρισης της Εξαιρετικής Οικουμενικής Αξίας & Ακεραιότητας ή / και Αυθεντικότητας των Τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς (κ. γ. 96 - 119), καθώς επίσης στις συνακόλουθες διαδικασίες παρακολούθησης (κ. γ. 169 - 176) και περιοδικής υποβολής εκθέσεων (κ. γ. 199 - 210).³⁴ Με τη Σύμβαση αποτυπώνεται και εδραιώνεται η ιδέα της Κληρονομιάς. Επίσης, κωδικοποιείται ο τρόπος διαχείρισής της.³⁵

29 Supra Παπαδοπούλου Κ., σ. 38, Leask A. and Fyall A., Managing World Heritage Sites, Routledge Taylor and Francis Books, 2006, p.12

30 Supra Culture For The 2030 Agenda, 2018, p. 12 - 15, 05/09/2019

31 Supra Labadi S., p. 58

32 Smith K. Melanie, Issues in Cultural Tourism Studies, Routledge Taylor and Francis Books, 2003, p. 110, 111

33 Χαρακτηριστική η διατύπωση της κ.γ. 119: Το Κράτος - συμβαλλόμενο μέρος και οι συνεργάτες του πρέπει να διασφαλίσουν ότι η βιώσιμη χρήση ή οποιαδήποτε άλλη αλλαγή *δεν επηρεάζει αρνητικά την Εξαιρετική Παγκόσμια Αξία της τοποθεσίας*.

34 Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention WHC.12/01 (July 2012), <https://whc.unesco.org/archive/opguide12-en.pdf>, p. 25 - 29, 46 - 48, 55 - 57, 30/10/2019

35 Harrison R., Heritage critical approaches, Routledge Taylor and Francis Books, 2013, p. 68

Ο οργανισμός συνεχίζει, τον 21^ο αιώνα, να εξελίσσεται ενσωματώνοντας τις νέες και διευρυνόμενες ανάγκες, στις Συμβάσεις που υιοθετούνται κατά την διάρκεια της πρώτης πενταετίας του: Το 2001, η Σύμβαση για την Προστασία της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Καταλαμβάνει όλα τα ίχνη ανθρώπινης ύπαρξης, πολιτιστικού, ιστορικού ή αρχαιολογικού χαρακτήρα, τα οποία εντοπίζονται υποβρυχίως, τμηματικώς ή εν όλω, περιοδικώς ή συνεχώς, για τουλάχιστον 100 έτη.

Τα συμβαλλόμενα μέρη, αναλαμβάνουν σχετικές υποχρεώσεις εντός και εκτός θαλασσιών ζωνών δικαιοδοσίας τους. Έτσι το πεδίο εφαρμογής της, *εκφεύγει* των ορίων εθνικών δικαιοδοσιών.³⁶ Σημειωτέα η διττή γνωσιακή αξία της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς: Ως πηγής πληροφοριών για την αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπου και φαινομένου κλιματικής αλλαγής. Κρίσιμη επίσης, για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ ανθρωπότητας και ωκεανού. Η Σύμβαση συνεισφέρει σε εξειδικεύσεις των Σ.Β.Α. 4, 14 και 17.³⁷

Το 2003, η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στο άρθρο 2 - παρ. 1, ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά ορίζονται: οι πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές, καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και οι πολιτιστικοί χώροι που συνδέονται με αυτές και τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα, αναγνωρίζουν ως μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους.³⁸ Η Σύμβαση συνεισφέρει επίσης στον προσδιορισμό ενός ευρέως φάσματος « παραδοσιακής γνώσης » η οποία, αφορά και στους αυτόχθονες πληθυσμούς *αναπτυσσομένων κρατών*, διαθέτει δε, ευρύτατη γκάμα εκφάνσεων, όπως π.χ. χοροί, τραγούδια, καλλιτεχνήματα, ιατρικής φύσεως χρήσεις φυτών κ.α..³⁹

36 Supra Forrest C., p. 333, Ζερβάκη Α., σ. 28

37 Supra Culture For The 2030 Agenda, p. 20 - 21, 05/09/2019

38 Εισαγωγή, Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας - <https://ayla.culture.gr/introduction/>, 28/06/2019

39 Supra Μουστάϊρα Ε., σ. 38

Η Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά εκτός από παράγοντας πολιτιστικής ποικιλομορφίας, είναι και μία κινητήρια δύναμη για όλες τις διαστάσεις (οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική) της Β.Α.. Η διαχείρισή της συμβάλλει στην ευημερία, την αξιοπρέπεια και τη δημιουργικότητα για ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες. Η σύμβαση συνεισφέρει σε πτυχές των Σ.Β.Α. 2, 5, 4, 11, 13 και 17.⁴⁰

Το 2005, η Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων, αναγνωρίζει, στο προοίμιο, την πολιτιστική πολυμορφία ως στοιχείο *συνυφασμένο* με την ανθρωπότητα.⁴¹ Η υιοθέτησή της αποτελεί μία αισθητή προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ συνιστά και διαφοροποίηση της UNESCO έναντι του Π.Ο.Ε. και της αντίληψής του περί συσχετισμού Πολιτισμού και Οικονομίας.⁴² Αυτό δεν σημαίνει ότι η Σύμβαση στερείται εμπορικής διάστασης, αλλά ότι ενσωματώνει την ιδιαίτερη φύση του πολιτισμού στο εμπορικό - διαπραγματευτικό πλαίσιο, διαφοροποιώντας το από τα όσα ισχύουν στο εμπόριο άλλων αγαθών και υπηρεσιών.⁴³ Η Σύμβαση εξασφαλίζει στους καλλιτέχνες, στους επαγγελματίες του πολιτισμού αλλά και σε όλους τους πολίτες, τη δυνατότητα δημιουργίας και απόλαυσης πολιτιστικών αγαθών, υπηρεσιών, κλπ. Προς επίτευξη αυτού του κεντρικού σκοπού, η Σύμβαση επιδιώκει: Την υποστήριξη βιώσιμων συστημάτων διακυβέρνησης για τον πολιτισμό. Την επίτευξη ισορροπημένης ροής πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών και την αύξηση

40 Supra Culture For The 2030 Agenda, p. 24 - 27, 05/09/2019

41 Supra Ζερβάκη Α., σ. 28, Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων, (2005) - <http://unescochair.uom.gr/?p=32>, 07/07/2019

42 Κοντοχρήστου Μ. (Πολιτισμός και διεθνής οργάνωση: η συμβολή της UNESCO στη διαμόρφωση των σύγχρονων πολιτιστικών διεθνών σχέσεων και διακυβέρνησης), *Διεθνές Γένεσθαι και Πολιτισμός. Προκλήσεις και Πολιτικές*, (Αντωνία Ζερβάκη), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2018, σ. 91

43 Kono T. and Van Uytsel S., (Introduction), *The Unesco Convention on the Diversity of Cultural Expressions. A Tale of Fragmentation in International Law*, (Toshiyuki Kono and Steven Van Uytsel), Intersentia Publishing Ltd, 2012, p. 3, 4

της κινητικότητας καλλιτεχνών και επαγγελματιών του πολιτισμού. Την ενσωμάτωση του πολιτισμού στην Β.Α.. Την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Επιπροσθέτως, συνεισφέρει σε πτυχές των Σ.Β.Α. 8, 4, 5, 16, 17 και 10.⁴⁴ Αξιοσημείωτη είναι η, μη εμφανής εκ πρώτης όψεως, συνοχή της με τη Σύμβαση του 1972, ως προς την λεπτεπίλεπτη έννοια της εξαιρετικής οικουμενικής αξίας: Κατά την 1^η σύνοδο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς, η εξαιρετική οικουμενική αξία γινόταν αντιληπτή ως αντιπροσωπευτική ενός *μεγάλου ή σημαντικού* τμήματος της ανθρωπότητας. Υπό το πρίσμα, πλέον, της

Σύμβασης του 2005, η εξαιρετική οικουμενική αξία αποσυνδέεται από το μέγεθος ή την αναγνωρισιμότητα του λαού ή της κοινότητας στην οποία αφορά. Αυτή η νέα πλουραλιστική αντίληψη είναι ενσωματωμένη και στο κριτήριο εγγραφής στην WHL, υπ' αρ. iii, του συμβατικού καθεστώτος του 1972, σύμφωνα με το οποίο οι τοποθεσίες Παγκόσμιας Κληρονομιάς πρέπει να φέρουν μια μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία για μια πολιτιστική παράδοση ή για έναν πολιτισμό είτε αυτός παραμένει ζωντανός είτε έχει εξαφανιστεί.⁴⁵

Η ταχεία, μέσω των τριών τελευταίων Συμβάσεων, διεύρυνση κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, εντείνει, κατά τη γνώμη του γράφοντος, την ανάγκη επαγρύπνησης προς δύο κατευθύνσεις: 1. Αποφυγή της εμπορευματοποίησης στην οποία ελλοχεύει ο κίνδυνος υποβάθμισης της πολιτισμικής παραμέτρου.⁴⁶ Ειδικώς σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση, ο μηχανισμός της αγοράς δύναται, και ήδη συμβαίνει, να εξωθήσει τους παραγωγούς πολιτισμικών αγαθών σε ομοιογενοποίηση των προϊόντων, κάτι που ισοδυναμεί με αλλοτρίωση της πολιτισμικής διαδικασίας.⁴⁷

44 Supra Culture For The 2030 Agenda, p. 28 - 29, 05/09/2019

45 Kono T. and Van Uytsel S., (The 1972 World Heritage Convention and the Convention on the Diversity of Cultural Expressions), *The Unesco Convention on the Diversity of Cultural Expressions. A tale of Fragmentation in International Law*, (Federico Lenzerini), Intersentia Publishing Ltd., 2012, p. 137

46 Παχάκη Κ.- Υπεύθυνη, (Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας), *Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας*, (Καλ. Παχάκη), Κ.Ε.Π.Ε., 2000, σ. 28

47 Παναγιωτόπουλος Ν. - Επιμέλεια, (Ο πολιτισμός κινδυνεύει), *Πολιτισμός και αγορά. Για την αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής*, (Pierre Bourdieu), Εκδόσεις Πατάκη, 2003, σ. 42 - 44

2. Επάρκεια οικονομικών πόρων, καθώς τα συμβατικά πεδία εφαρμογής καταλαμβάνουν ολοένα μεγαλύτερο πλήθος τοποθεσιών και μάλιστα μη ανεπτυγμένων κρατών, για τα οποία είναι π.χ. δυνατόν, η οικονομική διάσταση της διαδικασίας για την εγγραφή τοποθεσίας στην WHL, να αποβεί απαγορευτική.⁴⁸

Στο παράρτημα I της παρούσας εργασίας παρατίθεται ανακεφαλαιωτική κατάσταση με στοιχεία περί υιοθέτησης, θέσεως σε ισχύ, θεματοφυλάκων και κυρώσεων από την Ελλάδα, των παραπάνω συμβάσεων.

Κατά τη συνήθη πρακτική του Διεθνούς Δικαίου, το ως άνω συμβατικό έργο της Unesco, συμπληρώνεται από το δηλωτικό της έργου, ενδεικτικές αναφορές επί του οποίου γίνονται στην επόμενη ενότητα.

1.2: Κύρια Δηλωτικά Κείμενα

Οι ακόλουθες αναφορές συνιστούν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του δηλωτικού έργου της UNESCO το οποίο, *τουλάχιστον* στον βαθμό κατά τον οποίο προαναγγέλει το συμβατικό σκέλος, *εναρμονίζεται με το πνεύμα των Σ.Β.Α.*. Έτσι, η εν έτει 1956, Σύσταση σχετικά με τις Διεθνείς Αρχές προς εφαρμογή στις Αρχαιολογικές Ανασκαφές, φαίνεται να προλειαίνει το έδαφος για την προαναφερθείσα Σύμβαση του 1970. Υποδεικνύει τρεις βασικές κατευθύνσεις: την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς, τον ρόλο των αρχαιολογικών υπηρεσιών και την εκπαίδευση του κοινού.⁴⁹ Ενθαρρύνει την ήπια, σε χαμηλό επίπεδο, επίλυση προβλημάτων, με τα άρθρα 28 και 33, περί απόκτησης εκθεμάτων μουσείων από άλλες χώρες και περί σύναψης διμερών διακρατικών συμβάσεων, αντιστοίχως.⁵⁰

Το πνεύμα συνεργασίας το οποίο εισηγείται η Σύσταση, ισχυροποιείται το έτος 1966, κατά το οποίο, σε πλαίσια αναμενόμενης, αν όχι καθυστερημένης, εξυπηρέτησης των πρωταρχικών σκοπών της UNESCO, αλλά διορατικότητας σε σχέση με τον ΣΒΑ 17, υιοθετείται η Διακήρυξη σχετικά με τις Αρχές της Διεθνούς

48 Supra Leask A. and Fyall A., p. 15

49 Supra Παπαδοπούλου Κ., σ. 83

50 Recommendation on International Principles Applicable to Archaeological Excavations, (05/12/1956), http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13062&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, 03/08/2019

Πολιτιστικής Συνεργασίας. Αξιοσημείωτη η διατύπωση του άρθρου 1 - παρ. 3: *όλοι οι πολιτισμοί αποτελούν μέρος της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας*.⁵¹ Διαφαίνεται, εδώ, παρά την χρονική απόσταση, το πνεύμα της Σύμβασης του 2005 και της, αμέσως παρακάτω αναφερομένης, Διακήρυξης του 2001:

Πρόκειται για την Οικουμενική Διακήρυξη σχετικά με την Πολιτιστική Πολυμορφία, η ομόφωνη υιοθέτηση της οποίας συνιστά ηχηρό παράδειγμα διακρατικής συνεργασίας, προηγηθείσης, όμως, της τρομοκρατικής επίθεσης στους Δίδυμους Πύργους της Νέας Υόρκης. Με τη Διακήρυξη αυτή, η πολιτιστική

πολυμορφία αναγνωρίζεται ως κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας και προσεγγίζεται κατά έναν τρόπο σαφώς διευρυμένο σε σχέση με την μέχρι τότε, προσδεδεμένη στην WHL, αντίληψη. Οι βασικές αρχές της, κατοχυρώθηκαν και κατά νομικώς δεσμευτικό τρόπο, καθώς εμπεριέχονται στις προαναφερθείσες Συμβάσεις του 2003 και του 2005.⁵² Η διακήρυξη αυτή, ευθυγραμμίζεται, κατά τη γνώμη του γράφοντος, και με την πολιτιστική διπλωματία η οποία συνίσταται σε πολιτιστικές ανταλλαγές / συνεργασίες και σφυρηλατεί δεσμούς κατανόησης και φιλίας μεταξύ των λαών, αποτελεί δε, είδος της λεγόμενης ήπιας διπλωματίας, η προστιθέμενη αξία της οποίας πολλαπλασιάζεται, σε κάθε περίπτωση, μέσω της εκπαίδευσης και του πολιτισμού.⁵³ Το 2001, στην άλλη πλευρά του πλανήτη, λαμβάνει χώρα και η καταστροφή των αγαλμάτων του Βούδα τα οποία ήταν τοποθετημένα στο Μπαμιγιάν, κεντρική περιοχή του Αφγανιστάν. Η καταστροφή υπήρξε « έργο » της κυβέρνησης των Ταλιμπάν, στο καθεστώς των οποίων χρεώνεται και η αδιαλλαξία που κατέστησε αναποτελεσματικές τις *έγκαιρες* παρεμβάσεις της UNESCO.⁵⁴ Στον απόηχο της καταστροφής αυτής, το έτος 2003, αφ' ενός η κοιλάδα εγγράφεται σε αμφοτέρους τους Καταλόγους Παγκόσμιας Κληρονομιάς και Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε κίνδυνο και αφ' ετέρου υιοθετείται η Διακήρυξη σχετικά με την Εκ Προθέσεως Καταστροφή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

51 Supra Ζερβάκη Α., σ. 40

52 Ibid, σ. 44, 45

53 Αντωνιάδου Σ., Μαυραγάνη Ε., Πούλιος Ι. - Επιμέλεια, (Εκπαίδευση, πολιτισμός και διπλωματία), *Πολιτισμός και Προοπτική. Η σημασία της στρατηγικής σε τέσσερις τομείς του πολιτισμού*, (Άρτεμις Ζενέτου), Εκδόσεις Καστανιώτη, 2015, σ. 63

54 Supra Μουστάϊρα, σ. 120 -122

Αξιοσημείωτη η εν γένει αυστηρότητα του κειμένου, αλλά και η *γενικευμένη αποδοχή από την διεθνή κοινότητα* υποχρεώσεων *erga omnes* - σε συνέχεια αρχών που είχαν κατοχυρωθεί ήδη με τη Σύμβαση του 1972. Σε επίπεδο εφαρμογής, η Διακήρυξη, καθορίζει τα *μέτρα* που πρέπει να λαμβάνονται από ένα κράτος *προς αποφυγή* της εσκεμμένης καταστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς του.⁵⁵

Σε συνάρτηση με άλλου είδους περιστάσεις και αναγκαιότητες, και πάλι το 2003, πολύ πριν τις ανάλογες διατυπώσεις των Πολιτικών Β.Α. 9.α, 9.β και 9.γ, υιοθετείται και ο Χάρτης - Διακήρυξη Αρχών για τη Διατήρηση της Ψηφιακής Κληρονομιάς,⁵⁶ γεγονός ενδεικτικό της εξελικτικότητας του Οργανισμού.

Αξιοσημείωτες οι επισημάνσεις των άρθρων υπ' αρ. 1: Η Ψηφιακή Κληρονομιά αυξάνεται συνεχώς και μπορεί να υπάρχει σε οποιαδήποτε γλώσσα, οπουδήποτε στον κόσμο και να αφορά σε οποιαδήποτε περιοχή ανθρώπινης γνώσης ή έκφρασης, & υπ' αρ. 7: Υπάρχει ανάγκη, ως προς την επιλογή των ψηφιακών υλικών προς διατήρηση, καθορισμού συγκεκριμένων αρχών, πολιτικών, διαδικασιών και προτύπων.

Η ανάγκη αυτή εντάσσεται στη γενικότερη προβληματική περί της διαμόρφωσης της συλλογικής μνήμης και των συναφών επιλογών, για το τι χρήζει απομνημόνευσης και τι λήθης. Στην περίπτωση του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη, η λήθη είναι δυνατό να επέλθει κατά έναν ανεπιθύμητο τρόπο τον οποίο επισημαίνει το άρθρο 3: λόγω ταχείας απαξίωσης και αντικατάστασης των εκάστοτε εξοπλισμών και λογισμικών που χρησιμοποιούνται για την τήρηση των ψηφιακών υλικών. Συνακολούθως, το άρθρο 4 καλεί τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν τη λήψη νομικών, οικονομικών και τεχνικών μέτρων προς διαφύλαξη της Ψηφιακής Κληρονομιάς. Προκρίνεται η διατήρηση, κατά προτεραιότητα, των από μιας αρχής, " born digital ", ψηφιακών υλικών.⁵⁷ Η UNESCO καλείται, κατά τη γνώμη του γράφοντος, δοθέντων του πνεύματος της παραπάνω διακήρυξης αλλά και της γενικότερης ενεργού παρουσίας της στους τομείς της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας, να επιδοθεί στη δημιουργία και ανάπτυξη δικτυακών τόπων ψυχαγωγικής φύσης - αντίβαρο στην ψηφιακή

55 Supra Ζερβάκη Α., σ. 42, Supra Παπαδοπούλου Κ., σ. 13

56 Supra Harrison R., p. 199

57 Ibid, p. 198, 199, Charter on the Preservation of Digital Heritage, (15/10/2003), http://portal.unesco.org/en/ev.php-RL_ID=17721&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.htm, 04/08/2019

πραγματικότητα η οποία, επί του παρόντος, ελάχιστα φαίνεται να έχει επιτύχει προς την κατεύθυνση μιας επιθυμητής διανοητικής και πνευματικής ευημερίας στις δυτικές κοινωνίες.⁵⁸ Στο ίδιο πλαίσιο, φαίνεται, επίσης, ευχής έργο, η ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας η οποία θα καλύπτει επισταμένως την ανάγκη δικτύωσης και επικοινωνίας μεταξύ ποικίλων πολιτισμικών φορέων, προς εντοπισμό των ιδιαιτεροτήτων αλλά και των σημείων επαφής τους, σε διεθνή κλίμακα.⁵⁹ Ο οργανισμός διαθέτει τέτοια δείγματα γραφής, όπως π.χ. στα πλαίσια εφαρμογής της Σύμβασης του 2003 σε σύνδεση με τον υποστόχο Β.Α. 17.16.⁶⁰ Η πρόκληση έγκειται στη διαπλάτυνση της πρακτικής.

Η ευρυθμία της δηλωτικής αντίδρασης του οργανισμού κατά τις προαναφερθείσες περιπτώσεις του 2001 και 2003, δεν χαρακτηρίζει την επόμενη περίπτωση: Μετά την πάροδο 12 ετών από τη θέση της UN/FCCC σε ισχύ, υιοθετείται από την Επιτροπή της Σύμβασης του 1972 για την Παγκόσμια Κληρονομιά, το 2006, η Στρατηγική για την Παροχή Βοήθειας προς τα Συμβαλλόμενα Μέρη ώστε αυτά να εφαρμόζουν τις κατάλληλες διαχειριστικές διαδικασίες, ανταποκρινόμενα στις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής επί της Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Η Στρατηγική διαρθρώνεται γύρω από τους εξής βασικούς άξονες: Προληπτικές ενέργειες, Διορθωτικές ενέργειες, Συνεργασία και Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και γνώσεων, Επικοινωνία, Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Ανάπτυξη Ικανοτήτων, Ευαισθητοποίηση και Ανταλλαγή Ορθών Πρακτικών, Πληροφοριών και Γνώσεων. Η επισημανθείσα καθυστέρηση μπορεί να εξηγηθεί, ως ένα σημείο, από το ότι, κατά το πρώτο διάστημα μετά την υιοθέτηση της UN/FCCC, το ενδιαφέρον ήταν κυρίως στραμμένο στην εφαρμογή της και όχι στη δικτύωση με άλλα καθεστώτα.⁶¹

Πάντως, όπως θα φανεί και αμέσως παρακάτω, η συνολική παρουσία της Unesco, κάθε άλλο παρά στερείται του στοιχείου της συνεργασίας.

58 Supra Smith M., p. 175

59 Παναγιωτόπουλος Ν. - Επιμέλεια, (Για την αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής: Τρόποι χρήσης), *Πολιτισμός και αγορά. Για την αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής*, (Νίκος Παναγιωτόπουλος), Εκδόσεις Πατάκη, 2003, σ. 35

60 Βλέπε παρακάτω, σ. 73, 74

61 Supra Ζερβάκη Α., σ. 141, 142

1.3: Δράσεις, Συνέργειες, Συμπράξεις

Τονίζεται, εκτός των επιμέρους αναφορών που θα ακολουθήσουν, ότι η παρούσα ενότητα, στο σύνολό της, καταδεικνύει την εναρμόνιση της UNESCO με τον ΣΒΑ 17, αφού παραθέτει ένα ελάχιστο δείγμα συνεργασιών του οργανισμού, με πλέον emblematicή, λόγω του πρόσθετου στοιχείου της αυτοκριτικής, την προαναφερθείσα συνεργασία με τον UNIDROIT.

Το 1971 η UNESCO θέτει σε εφαρμογή το πρόγραμμα MAB, το οποίο λειτουργεί διεπιστημονικώς, στοχεύοντας πρωτίστως στη δημιουργία επιστημονικής βάσης για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ ανθρώπου και περιβάλλοντος. Πρωτοποριακό στοιχείο

του προγράμματος, η ενεργός συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών στη διατήρηση της βιοποικιλότητας.⁶² Προφανής η διασύνδεση με τους ΣΒΑ 14, 15.

Στο νευραλγικό πεδίο των παρανόμως μετακινηθέντων πολιτιστικών αγαθών, στο μεσοδιάστημα των συναφών συμβάσεων, ιδρύεται, το 1978, η Διακυβερνητική Επιτροπή της UNESCO για την προώθηση της επιστροφής πολιτιστικής ιδιοκτησίας στις χώρες καταγωγής της, ή, της απόδοσής της στην περίπτωση παράνομης ιδιοποίησης, γνωστή και ως ICPRCP. Επίτευγμα της επιτροπής, η, εν έτει 2010, κατάργηση των όρων « Ελγίνεια Μάρμαρα » & « Μάρμαρα του Παρθενώνα » και η αντικατάστασή τους από τον όρο « Γλυπτά του Παρθενώνα ».⁶³ Σημαντικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας της, η διευκόλυνση διμερών διαπραγματεύσεων και η δυνατότητα ανακίνησης και προγενέστερων της υποθέσεων.⁶⁴ Εμφανής η δυναμική κάλυψης του κενού αναδρομικής ισχύος της συναφούς σύμβασης του 1970, ωστόσο, δεν ολοκληρώθηκε, όπως θα μπορούσε να ελπίζει κανείς, στη μεταγενέστερη σύμβαση του 1995. Έτσι, η έλλειψη ενός hard law ερείσματος παραμένει και είναι, κατά τη γνώμη του γράφοντος, σημαντική.

Το 1994 Η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ένα από τα όργανα του Συμβατικού Καθεστώτος του 1972, ξεκινά να προωθεί την Παγκόσμια Στρατηγική

62 Ibid, σ. 131

63 Supra Μουσταίρα Ε., σ. 23 & 143

64 Supra Ζερβάκη Α., σ. 123

προκειμένου να διαμορφωθεί μία πιο ισορροπημένη, θεματικώς και γεωγραφικώς, WHL.⁶⁵ Αντιπροσωπευτικά αυτής της νέας προσέγγισης, τα εξής σημεία του σχετικού πρακτικού:⁶⁶ Η επισήμανση ότι έπρεπε να ληφθούν υπ' όψη οι νέες ιδέες / έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς που είχαν αναπτυχθεί κατά την, τότε, τελευταία 20ετία.

Η σύσταση υπ' αρ. 5, σύμφωνα με την οποία το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς έπρεπε να ενθαρρύνει ενεργά τη συμμετοχή συμβαλλομένων κρατών που δεν είχαν έως τότε θέσει υποψηφιότητα για τον κατάλογο, αλλά και τη συμμετοχή χωρών που δεν είχαν υπογράψει ακόμα τη Σύμβαση. Πράγματι, η υιοθέτηση της Παγκόσμιας Στρατηγικής του 1994 και η εφαρμογή αντίστοιχου προγράμματος δράσης, απέφεραν αποτελέσματα σε σχέση με την διεύρυνση των κρατικών υποψηφιοτήτων και των

θεματικών κατηγοριών, π.χ. στην περίπτωση της προσθήκης της κατηγορίας « βιομηχανική κληρονομιά ». Με τον τρόπο αυτό αντισταθμίζεται ένα εγγενές χαρακτηριστικό, τρόπον τινά προβληματικό, του συμβατικού καθεστώτος του 1972, το οποίο έγκειται στο ότι η UNESCO δεν αναλαμβάνει αρχική πρωτοβουλία αξιολόγησης τοποθεσιών, δεν προσκαλεί ούτε υποδεικνύει τοποθεσίες προς εγγραφή στην WHL. Έτσι, η πρωτοβουλία, μαζί με τα *περιθώρια συσχετισμού ισχύος*, επαφίεται στα κράτη και τους λοιπούς εμπλεκόμενους εταίρους.⁶⁷

Σημειώνεται ότι τα παραδείγματα των δύο παραπάνω παραγράφων είναι ενδεικτικά και του κομβικού & επιτυχημένου ρόλου των επιτροπών.

Το 1995, με την υπ' αρ. 28.C/ 2.4 Απόφαση, υιοθετείται το Καταστατικό Πλαίσιο του Παγκοσμίου Δικτύου Αποθεμάτων Βιόσφαιρας και εγκρίνεται η Στρατηγική της Σεβίλλης, από τη Γ.Δ. της UNESCO. Η Στρατηγική εφιστά την προσοχή προς τέσσερις βασικούς στόχους: Χρησιμοποίηση των αποθεμάτων της βιόσφαιρας για την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής ποικιλίας. Αξιοποίηση των υπηρεσιών της βιόσφαιρας, ως υποδείγματα για τη διαχείριση της και την

65 Supra Leask A. & Fyall A., p. 11

66 Πρακτικό WHC-94/CONF.003/INF.6 “ Expert Meeting on the "Global Strategy" and thematic studies for a representative World Heritage List ” (13/10/1994),
<https://whc.unesco.org/archive/global94.htm>, 15/08/2019.

67 Supra Leask A. & Fyall A., p.14

προσέγγιση της B.A.. Χρησιμοποίηση των αποθεματικών της βιόσφαιρας για την έρευνα, την παρακολούθηση, την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Εφαρμογή της ιδέας της βιοσφαιρικής αποθεματοποίησης.⁶⁸ Προφανής, και εδώ, η διασύνδεση με τους ΣΒΑ 14, 15.

Η επόμενη, χαρακτηριστική, σύμπραξη της UNESCO οφείλεται στην εν έτει 2004 Απόφαση VII/26 της Τακτικής Συνδιάσκεψης των μερών της CBD, με την οποία ζητήθηκε από τον εκτελεστικό γραμματέα της σύμβασης να καλέσει τις γραμματείες συναφών συμβάσεων, μεταξύ των οποίων και της *Σύμβασης του 1972*, με σκοπό τη συγκρότηση ομάδας - συνδέσμου για την ενίσχυση της συνοχής και συνεργασίας της εφαρμογής τους. Αυτή ήταν η απαρχή για τη σύσταση της Ομάδας Διασύνδεσης για

την Βιοποικιλότητα - BLG, της οποίας η αρμοδιότητα είναι σε προφανή συνάφεια με τους ΣΒΑ 14, 15. Την ομάδα απαρτίζουν οι επικεφαλής γραμματείας των συμβάσεων: για τη βιολογική ποικιλότητα - CBD, Ramsar,⁶⁹ για τα μεταναστευτικά είδη - CMS, για το Διεθνές Εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση - CITES, για τους φυτογενετικούς πόρους για τη διατροφή και τη γεωργία, για την Παγκόσμια Κληρονομιά.⁷⁰

Για την υιοθετηθείσα το 2006, Στρατηγική έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής επί της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, τονίζεται, εδώ, ότι το κεντρικό στοιχείο της είναι η συνέργεια με συναφή προγράμματα και συμβάσεις,

68 Supra Ζερβάκη Α., σ. 131, 132,

Biosphere reserves: the Seville Strategy and the statutory framework of the world network (publ. 1996), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000103849>, 07/08/2019

69 Η Σύμβαση Ramsar αφορά στους Υγροτόπους. Παρέχει το πλαίσιο για εθνική δράση και διεθνή συνεργασία, προς διατήρηση και συνετή χρήση των υγροτόπων και των πόρων τους. (Ramsar / About the Ramsar Convention - <https://www.ramsar.org/>, 20/08/2019)

70 UNESCO / Help preserve sites now / Partnerships / Biodiversity Liaison Group - <http://whc.unesco.org/en/blg> - 10/08/2019, Convention on Biological Diversity / COP 7 Decision VII/26 - <https://www.cbd.int/decision/cop/default.shtml?id=7763> - 10/08/2019, CBD / COP decisions - <https://www.cbd.int/decisions/cop/>, 25/11/2019

36

προεξαρχούσης της UN/FCCC.⁷¹ Προφανής, βεβαίως, η διασύνδεση με τον ΣΒΑ 13.

Σημειώνεται, τέλος, για το διεξαχθέν στη Δημοκρατία της Κορέας, Παγκόσμιο Forum για την Εκπαίδευση 2015, προφανούς διασύνδεσης με τον ΣΒΑ 4, ότι η διοργάνωση του υπήρξε αποτέλεσμα συνεργασίας της UNESCO με την UNICEF, την Παγκόσμια Τράπεζα, το UNFPA,⁷² το UNDP, τον UN women,⁷³ την UNHCR.⁷⁴

1.4: Προσδιορισμός Πολιτιστικών Αγαθών

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης του 1972, η πολιτιστική κληρονομιά αρθρώνεται ως εξής: *Μνημεία*: αρχιτεκτονικά έργα, έργα μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, στοιχεία ή δομές αρχαιολογικού χαρακτήρα, επιγραφές, κατοικίες - σπήλαια και

συνδυασμοί χαρακτηριστικών που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης. *Ομάδες κτιρίων*: ομάδες χωριστών ή συνδεδεμένων κτιρίων που, λόγω της αρχιτεκτονικής, της ομοιογένειας ή της θέσης τους στο τοπίο, έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης. *Τοποθεσίες*: έργα του ανθρώπου ή συνδυασμός έργων της φύσης και του ανθρώπου και περιοχές, περιλαμβανομένων αρχαιολογικών χώρων, που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από ιστορική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική άποψη. Σύμφωνα με το άρθρο 2, ως φυσική κληρονομιά νοούνται: *Φυσικά χαρακτηριστικά* που αποτελούνται από φυσικούς και βιολογικούς σχηματισμούς ή ομάδες τέτοιων σχηματισμών, οι οποίες έχουν εξαιρετική παγκόσμια

71 Supra Ζερβάκη Α., σ. 142

72 Για το UNFPA διευκρινίζεται, δεδομένου ότι δεν προκύπτει σαφώς από τα αρχικά του, ότι είναι ένας οργανισμός του συστήματος του Ο.Η.Ε., προσηλωμένος στην υποστήριξη και διάδοση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας. (UNFPA / United Nations Population Fund / About us - <https://www.unfpa.org/about-us>, 26/08/2019)

73 Η προηγούμενη, εν έτει 2010, δημιουργία του οργανισμού UN Women είχε λειτουργήσει ως κίνητρο προς την UNESCO για ανάπτυξη συνεργασιών μέσω προγραμμάτων εξειδικευμένων στην εκπαίδευση και τα δικαιώματα των γυναικών. (Supra Νάσκου - Περράκη Π., σ. 226)

74 Education 2030 Incheon Declaration and Framework for Action Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all - <http://www.unesco.se/wp-content/uploads/2015/12/Framework-for-Action-2030.pdf>, 26/08/2019

αξία από αισθητική ή επιστημονική άποψη. *Γεωλογικοί και φυσιογραφικοί σχηματισμοί* και ακριβώς οριοθετημένες περιοχές που αποτελούν τον οικότοπο των απειλούμενων ειδών ζώων και φυτών εξαιρετικής καθολικής αξίας από την άποψη της επιστήμης ή της διατήρησης. *Φυσικές τοποθεσίες* ή οριοθετημένες φυσικές περιοχές εξαιρετικής οικουμενικής αξίας από την άποψη της επιστήμης, της διατήρησης ή της φυσικής ομορφιάς.⁷⁵ Η παράθεση, από τον γράφοντα, *αμφοτέρων* των κατηγοριών κληρονομιάς βασίζεται στην παραδοχή της αλληλεπίδρασης πολιτισμού και περιβάλλοντος, λόγω της αναπόφευκτης ροής πόρων μεταξύ περιβάλλοντος και ανθρώπου, ως συνθήκης αναγκαίας για την επιβίωση του τελευταίου ⁷⁶ καθώς και στην τρέχουσα ενοποιητική δυναμική. Πάντως, χωρίς με αυτό να αίρεται η πρωτοποριακότητα της, η Σύμβαση δεν εμβαθύνει πλήρως στη συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης. Η αλληλεπίδραση τους

προβλέπεται μόνο στο άρθρο 1. Επιπλέον, η ενοποίηση των κριτηρίων επιλογής τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς, αν και ευσταθεί σε επίπεδο διατύπωσης, δεν καταργεί, πράγματι, τον διαχωρισμό: τα έξι πρώτα από τα αυτά εξακολουθούν να αντιστοιχούν στην πολιτιστική κληρονομιά, ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα, στην φυσική.⁷⁷

Κατ' επέκταση των προβλέψεων του άρθρου 1, στην έννοια της παγκόσμιας κληρονομιάς έχουν συμπεριληφθεί και τα Πολιτιστικά Τοπία: Σε αυτά είναι εμφανές ένα αποτέλεσμα *διάδρασης* μεταξύ ανθρώπινου και φυσικού στοιχείου, το οποίο αποτελεί έτσι τη μαρτυρία της πολιτιστικής παρουσίας του ανθρώπου στη φύση. Εντάχθηκαν στο συμβατικό καθεστώς της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς το έτος 1992, κατόπιν σχετικής αποφάσεως της 16^{ης} Συνόδου της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς.⁷⁸ Κατά τη συγκεκριμένη σύνοδο, η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας την αντιστοιχία των πολιτιστικών τοπίων με τις αναφορές του 3^{ου} σκέλους του άρθρου 1, περί

75 Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage - <https://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>, p.2, 07/07/2019

76 Flint K. and Morphy H., (*Environments Within: An Ethnographic Commentary on Scale*), *Culture, Landscape and the Environment*, (Marilyn Strathern), Oxford University Press, 2000, p. 53

77 Supra, Forrest C., p. 241 Επίσης: τα εν λόγω κριτήρια, παρατίθενται στο Παράρτημα II.

78 Supra Ζερβάκη, σ. 100, 148, 149

συνδυασμένων έργων φύσης και ανθρώπου, ενέκρινε τις κ.γ. για την ένταξη των πολιτιστικών τοπίων στην WHL.⁷⁹

Η περαιτέρω διαχρονική διεύρυνση του πολιτισμικού πεδίου εφαρμογής, σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην προαναφερθείσα Παγκόσμια Στρατηγική του 1994 η οποία και άνοιξε το δρόμο, αν μη τι άλλο, για υποψηφιότητες κρατών των οποίων η εκπροσώπηση στους κόλπους του οργανισμού ήταν έως τότε εντόνως ελλειμματική.⁸⁰ Πρέπει, στο σημείο αυτό, να τονισθεί ότι: Η ιδέα της Κληρονομιάς εξαπλώθηκε *ταχέως* κατά το 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα. Υπηρετήθηκε δε, τόσο μέσω *του καθεστώτος της Σύμβασης του 1972*, όσο και από άλλους φορείς, *κατά τα πρότυπα του προαναφερθέντος συμβατικού καθεστώτος*.⁸¹ Πρόσθετο, ενδεικτικό της γενικής κατεύθυνσης, παράδειγμα, αυτό της σύγχρονης τέχνης: κατά την καμπή του 21^{ου} αιώνα, η διεύρυνση του κλάδου υπήρξε αισθητή γεωγραφικώς - σε νεοφανείς αγορές όπως π.χ. Κίνας,

Ινδίας, Βραζιλίας, Ντουμπάϊ, Ναϊρόμπι, αλλά και δομικώς - νέες διαδικαστικές ροές, μεταξύ πολυπληθών εμπορικών και καλλιτεχνικών εκθέσεων, μουσείων, εμπορών, οίκων δημοπρασιών κλπ.⁸² Σε τέτοια πλαίσια δημιουργείται από την UNESCO, το 2002, και ο κατάλογος πολιτιστικών αγαθών ο οποίος, *συνοψίζοντας προγενέστερες και μεταγενέστερες συμβάσεις περί πολιτιστικής κληρονομιάς*, περιλαμβάνει τις παρακάτω 20 κατηγορίες: 1.Τοποθεσίες Πολιτιστικής Κληρονομιάς (π.χ. αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά κτίρια), 2.Ιστορικές Πόλεις (συμπεριλαμβανομένων των ερειπωμένων), 3.Πολιτιστικά τοπία (π.χ. κήποι ή ποιμενικές εκτάσεις), 4.Φυσικές Ιερές Τοποθεσίες στις οποίες δεν υπάρχουν στοιχεία ανθρώπινης τροποποίησης,⁸³

79 UNESCO / Help preserve sites now / Activities / Cultural Landscapes - <https://whc.unesco.org/en/culturallandscape/>, 04/10/2019

80 Supra Leask A. and Fyall A., p. 11, 14

81 Supra Harrison R., p. 69, 81, 82

82 Κοντοχρήστου Μ., (Σύγχρονη τέχνη και παγκοσμιοποίηση: το παιχνίδι της διαμεσολάβησης), *Διεθνές γίνεσθαι και Πολιτισμός. Προκλήσεις και πολιτικές*, (Μαρία Λάκκα), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2018, σ. 375 - 377

83 *Ίσως, η μοναδική περίπτωση ανέπαφης από τον άνθρωπο φύσης, που χαρακτηρίζεται ως πολιτιστικό αγαθό.*

39

5.Υποβρύχια Πολιτιστική Κληρονομιά (π.χ. ναυάγια),⁸⁴ 6.Μουσεία (περιλαμβάνονται γκαλερί τέχνης και μουσεία - σπίτια), 7.Κινητή Πολιτιστική κληρονομιά (π.χ. έργα ζωγραφικής ή πέτρινα εργαλεία - οποιοδήποτε κινητό και εκτός αρχαιολογικού χώρου αντικείμενο), 8.Χειροτεχνία,⁸⁵ 9.Ντοκιμαντέρ & Ψηφιακή Κληρονομιά,⁸⁶ 10.Κινηματογραφική Κληρονομιά, 11. Προφορικές παραδόσεις,⁸⁷ 12.Γλώσσες, 13.Εορταστικά γεγονότα (π.χ. φεστιβάλ ή καρναβάλια και, σε κάθε περίπτωση, οι ενσωματωμένες παραδόσεις), 14.Τελετές & Πεποιθήσεις (περιλαμβάνονται και οι θρησκευτικές), 15.Μουσική & Τραγούδι, 16.Παραστατικές Τέχνες, 17.Παραδοσιακή Ιατρική, 18.Λογοτεχνία, 19.Γαστρονομικές Παραδόσεις, 20. Παραδοσιακά Αθλήματα & Παιχνίδια.⁸⁸

Η διαφοροποίηση μεταξύ των δέκα τελευταίων κατηγοριών πολιτιστικών αγαθών του καταλόγου και των όσων ορίζονται στα άρθρα 1 και 2 της Σύμβασης του 1972, εξηγείται μέσω της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του 2003, όπου αποτυπώνεται η ειδική, μη υλική, φύση πολιτιστικών

αγαθών, όπως αυτά των τελευταίων δέκα κατηγοριών του προαναφερθέντος καταλόγου. Αναλόγως εξηγείται και η εξής απόκλιση μεταξύ των δύο αυτών Συμβάσεων: Η πρώτη επικεντρώνεται σε ήδη ολοκληρωμένα εξελικτικά στάδια φύσης και ανθρώπου, κυριαρχείται δε από το στοιχείο της οικουμενικότητας. Η δεύτερη αφορά σε ανθρώπινα έργα και παραδόσεις, ζωντανά και εξελισσόμενα, με κυρίαρχο στοιχείο την αντιπροσωπευτικότητα.⁸⁹

Πάντως, το εύρος του προαναφερθέντος καταλόγου σηματοδοτεί ένα διακυβερνητικό πεδίο το οποίο τελεί όχι μόνον σε σημαντική εσωτερική συνοχή

84 Προφανής η συνάρτηση με την σχετική, υιοθετηθείσα μόλις την προηγούμενη χρονιά, σχετική Σύμβαση.

85 Διαφαίνεται σε αυτήν, καθώς και στις επόμενες κατηγορίες, το πνεύμα της Σύμβασης του 2005 περί πολιτιστικής ποικιλομορφίας.

86 Προφανής η συνάρτηση με την προαναφερθείσα, περί Ψηφιακής Κληρονομιάς, Διακήρυξη του 2003.

87 Προφανής για αυτήν, αλλά και, επί της ουσίας, για τις επόμενες κατηγορίες, η συνάρτηση με την Σύμβαση για την Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά του 2003.

88 Supra Harrison R., p. 5 - 6

89 Supra Ζερβάκη Α., σ. 130

40

αλλά, όπως θα φανεί στο επόμενο κεφάλαιο, και σε αλληλουχία με το ανάλογης ευρύτητας και συνοχής, πεδίο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Κεφάλαιο 2: Διασυνδέσεις Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και πολιτισμού

Με γνώμονα αφ' ενός μεν τους ΣΒΑ (στην ενότητα 2.1), αφ' ετέρου δε τα Πολιτιστικά Αγαθά (στην ενότητα 2.2), οι διασυνδέσεις σχηματοποιούνται ως εξής:

2.1: Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης με πολιτιστικές προεκτάσεις

Γενικά. Οι αναφορές στους Μερικούς ΣΒΑ κατά τον σχολιασμό που ακολουθεί, είναι πλάγιες και, ως επί το πλείστον, αποσπασματικές ή περιληπτικές. Ως εκ τούτου, υποδεικνύεται το παράρτημα ΙΙΙ.Ι, στο οποίο παρατίθεται το πλήρες και ακριβές κείμενο των Σ.Β.Α. στην ελληνική γλώσσα.

Αν και προφανής, επισημαίνεται η διασύνδεση της έννοιας του πολιτισμού, μεταξύ άλλων, με: τη συνεργασία, την ενημέρωση, την εκπαίδευση, την μόρφωση,

την έρευνα, την επιστήμη, την αποδοχή των ιδιαιτεροτήτων και της ποικιλομορφίας. Δεν είναι τυχαίο, το εύρος των προτεραιοτήτων της UNESCO, οι οποίες, πέραν των προφανών, επεκτείνονται και άπτονται επίσης της ηθικής, της Β.Α., της ενημέρωσης της κοινωνίας. Άλλωστε, η επικοινωνία και η πληροφόρηση αποτελούν πλέον τομείς δραστηριότητας της UNESCO.¹

Ο σχολιασμός του γράφοντος σε σχέση με τους Γενικούς και Μερικούς Σ.Β.Α., και τις αντίστοιχες Πολιτικές, έχει ως εξής:

2.1.1. ΣΒΑ 1. Ο επιμέρους στόχος 1.2 περί μείωσης του ποσοστού του πληθυσμού, αμφοτέρων των φύλων και όλων των ηλικιών, που ζει κάτω από οποιαδήποτε διάσταση της φτώχειας, δεν μπορεί να αποκοπεί από την εκπαίδευση επί, χειρωνακτικών και μη, αντικειμένων απασχόλησης, τουλάχιστον για το εργαζόμενο και το δυνάμενο προς εργασία τμήμα του πληθυσμού.

Παρομοίως, ο 1.4. Η διασφάλιση ίσων δικαιωμάτων πρόσβασης σε μία σειρά από ωφελήματα οικονομικής, ιδιοκτησιακής, τεχνογνωσιακής φύσεως, για όλους τους άνδρες και όλες τις γυναίκες, προφανώς προϋποθέτει, πέρα από ρυθμιστικές και διανεμητικές / αναδιανεμητικές ενέργειες, την ενημέρωση, αλλά και (σε επόμενο

1 Supra Νάσκου - Περράκη Π., σ. 225, 226

στάδιο) την εκπαίδευση του πληθυσμού, προκειμένου να αποκτηθούν η πληροφόρηση επί των ωφελημάτων και η ικανότητα αξιοποίησης των πληροφοριών. Ενημέρωση και εκπαίδευση παραμένουν απαραίτητες και για τον υποστόχο 1.5, περί οικοδόμησης ανθεκτικότητας των φτωχών και των ευρισκομένων σε δύσκολη κατάσταση έναντι διαφόρων περιπτώσεων έκτακτης ανάγκης.

2.1.2 ΣΒΑ 2. Ο υποστόχος 2.2, περί τερματισμού όλων των μορφών κακής διατροφής, κατά το σκέλος το οποίο αφορά σε κορίτσια εφηβικής ηλικίας, εγκυμονούσες και θηλάζουσες γυναίκες αλλά και ηλικιωμένους ανθρώπους, προϋποθέτει την ενημέρωση των ως άνω πληθυσμιακών ομάδων.

Κατά τρόπο παρόμοιο με της περίπτωσης του υποστόχου 1.4, η Ενημέρωση και η εκπαίδευση, είναι απαραίτητες για τον 2.3 (διπλασιασμός της αγροτικής παραγωγικότητας και των εξ' αυτής εισοδημάτων, μέσω ισότιμης πρόσβασης στη γη και σε διάφορους άλλους, υλικούς και μη, πόρους).

Ενημέρωση και εκπαίδευση, παραμένουν απαραίτητες για τους υποστόχους: 2.4, περί της διασφάλισης χρήσης βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων και εφαρμογής ανθεκτικών αγροτικών πρακτικών. (Εκπαίδευση των επαγγελματιών εμπλεκομένων στην παραγωγή και ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού). 2.5 - το σκέλος του για την « προαγωγή της πρόσβασης στη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη χρήση γενετικών πόρων και της συναφούς παραδοσιακής γνώσης, με βάση τα διεθνώς συμφωνηθέντα » στην περίπτωση μη ανεπτυγμένων κρατών υποδεικνύει ενδεχόμενη ανάγκη ενημέρωσης / εκπαίδευσης σε επίπεδο κοινού αλλά και προσώπων μετεχόντων σε ανεπαρκείς - αριθμητικώς ή / και από πλευράς κατάρτισης - μηχανισμούς διακρατικών διαπραγματεύσεων.

Η πολιτική 2.α αναδεικνύει την σημασία της έρευνας (αναφέρονται, μεταξύ άλλων τομέων που χρήζουν αύξησης επενδύσεων: ρητώς η « αγροτική έρευνα » και η τεχνολογική ανάπτυξη, υποδεικνύοντας εμμέσως την, αλληλένδετη, έρευνα).

2.1.3 ΣΒΑ 3. Για τον υποστόχο 3.3 (τερματισμός των επιδημιών μιας σειράς μεταδοτικών και δυσχερών ως προς την αντιμετώπισή τους ασθενειών), η

42

ενημέρωση των ευάλωτων πληθυσμών είναι σημαντικότερη παράμετρος. Το ίδιο ισχύει για τους υποστόχους: 3.4 (έμφαση στην πρόληψη ασθενειών προς μείωση της πρόωρης θνησιμότητας). 3.5, περί ενίσχυσης της πρόληψης και θεραπείας της κατάχρησης ουσιών. 3.8 (τουλάχιστον στο μέτρο κατά το οποίο, σε σχέση με την καθολική υγειονομική κάλυψη, γίνεται λόγος, μεταξύ άλλων, για την « πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια » απαραίτητη η ενημέρωση του κοινού).

Ενημέρωση - Εκπαίδευση αποτελούν προφανή προϋπόθεση για τους υποστόχους: 3.6, περί της μείωσης, σε παγκόσμια κλίμακα, θανάτων και τραυματισμών συνεπεία τροχαίων ατυχημάτων. 3.7, ο οποίος, αποβλέποντας στη διασφάλιση « καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη » αναφέρεται ρητώς στην ενημέρωση - εκπαίδευση.

Επί των πολιτικών, παρατηρούνται: Στην 3.β, η ρητή αναφορά στην « Υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων και φαρμάκων ».²

Στην 3.γ, περί αντιμετώπισης ποικίλων υγειονομικών προβλημάτων των μη ανεπτυγμένων κρατών, η ρητή επισήμανση, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης του υγειονομικού δυναμικού. Ενημέρωση και Εκπαίδευση εξυπακούονται για την 3.δ, περί ενίσχυσης της ικανότητας όλων των χωρών, ιδίως των αναπτυσσόμενων, για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία.

2.1.4 ΣΒΑ 4. Υποστόχος 4.1: αφορά στην ίδια την, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, εκπαίδευση. 4.2: στην πολυδιάστατη « ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση », ήτοι στην ετοιμασία που πρέπει να προηγείται των προαναφερθεισών βαθμίδων. 4.3, 4.4: επικεντρώνονται σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης και στην ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων. 4.5: τονίζει την εξάλειψη των διακρίσεων βάσει του φύλου, και την αναγκαιότητα της συμπερίληψης σε διαδικασίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, των ευάλωτων πληθυσμιακών κατηγοριών. 4.6: τονίζει την επιτακτικότητα επίτευξης γραμματισμού και αριθμητισμού, ιδίως για τη νεολαία - « στο σύνολό της ». Ο 4.7 περί προαγωγής της Β.Α., ρητώς καταγράφει την

2 Εδώ υπάρχει έδαφος για περαιτέρω δραστηριοποίηση της UNESCO, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 3.β

43

εκπαίδευση ως έναν από τους άξονες της σχετικής προσπάθειας. Η πολιτική 4.α επικεντρώνεται στις εκπαιδευτικές υποδομές. Η 4.β, στις υποτροφίες ως μέσο διεύρυνσης της ανώτατης εκπαίδευσης σε LDCs, SIDS και αφρικανικά κράτη, ενώ παροτρύνει τα υπόλοιπα κράτη προς τεχνικά, μηχανολογικά, επιστημονικά προγράμματα. Η 4.γ επισημαίνει την ανάγκη για ποσοτική αύξηση και ποιότητα του διδακτικού προσωπικού, στα εκπαιδευτικώς ευάλωτα κράτη.

2.1.5 ΣΒΑ 5.³ Απαραίτητη η ενημέρωση, για τους υποστόχους: 5.3, περί εξάλειψης των επιβλαβών - εις βάρος κοριτσιών και γυναικών - πρακτικών. 5.6 (διασφάλιση καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, αλλά και των συναφών δικαιωμάτων σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη και την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου).⁴ Ομοίως, η εκπαίδευση για: τον υποστόχο 5.5, περί ισότιμων ευκαιριών για τις γυναίκες, όσον αφορά ηγετικούς πολιτικούς, οικονομικούς, δημόσιους ρόλους. Την πολιτική 5.β, περί ενίσχυσης της χρήσης της τεχνολογίας, προς ενδυνάμωση των γυναικών.⁵ Για τις πολιτικές 5.α και 5.γ (δρομολόγηση μεταρρυθμίσεων, υιοθέτηση

και ενίσχυση ορθών πρακτικών και εφαρμόσιμων νομοθεσιών προς την κατεύθυνση της ισότητας των φύλων), απαραίτητη η ενημέρωση, ιδίως του γυναικείου κοινού.

2.1.6 ΣΒΑ 6.⁶ Επισημαίνεται κατ' αρχήν ότι η αναφορά του υποστόχου 6.6 στα υδατικά οικοσυστήματα, *ειδικευόμενη* σε βουνά, δάση, υδροβιοτόπους, ποταμούς, λίμνες, *ευθυγραμμίζεται με τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς, των πολιτιστικών τοπίων και των τοποθεσιών ως τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς.*

Στον υποστόχο 6.3 (βελτίωση της ποιότητας του νερού σε συνάρτηση με μια σειρά από πρακτικές) η γενικευμένη χρήση των πρακτικών προϋποθέτει ενημέρωση,

3 Σε σχέση με τη δραστηριοποίηση της Unesco, ως προς το γενικό πνεύμα του ΣΒΑ 5, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 5

4 Για τα περιθώρια ανάπτυξης συνεργασιών της UNESCO, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 5.6

5 Για την αρμοδιότητα της UNESCO, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 5.β

6 Για το « παρών » της UNESCO σε σχέση με τον Υποστόχο 6.1, περί πρόσβασης όλων των ανθρώπων σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 6.1

44

π.χ. για την ανακύκλωση, ή ενημέρωση και εκπαίδευση, π.χ. προς ελαχιστοποίηση της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και υλικών. Το ίδιο δίπτυχο παραμένει απαραίτητο για: τον υποστόχο 6.5, περί ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Τις πολιτικές 6.α (πλειάδα πρακτικών και τεχνολογιών προς χρήση από τα αναπτυσσόμενα κράτη, κατ' επέκταση της διεθνούς προσπάθειας για την οικοδόμηση ικανοτήτων τους σε σχέση με το νερό και την υγιεινή), 6.β (έμφαση στη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων).

2.1.7 ΣΒΑ 7. Ενημέρωση και εκπαίδευση απαραίτητες για: όλους τους υποστόχους (διασφάλιση καθολικής πρόσβασης σε ενδεδειγμένες υπηρεσίες, σημαντική αύξηση χρήσης Α.Π.Ε. και διπλασιασμός παγκόσμιου ποσοστού βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας). Την πολιτική 7.β (έμφαση στην επέκταση και αναβά-θμιση υποδομών και τεχνολογιών στις κατηγορίες ενεργειακώς υποβαθμισμένων κρατών).

Στην 7.α, περί μετάβασης στην καθαρή ενέργεια, ρητώς επισημαίνεται η έρευνα.

2.1.8 ΣΒΑ 8.⁷ Οι αναφορές των υποστόχων 8.2 στην διαφοροποίηση, την τεχνολογική

αναβάθμιση και καινοτομία, 8.3 στην καινοτομία και την πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, 8.4 (έμφαση στον διαχωρισμό της οικονομικής ανάπτυξης από την περιβαλλοντική υποβάθμιση), αναδεικνύουν την ανάγκη για εκπαίδευση και ενημέρωση.

Παρομοίως ο 8.5, που αποτελεί μία τρόπον τινά συνοπτική παραμετροποίηση της πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης. Με τις αναφορές του δε στα δύο φύλα, στους νέους, και στα άτομα με αναπηρίες αναδεικνύει και τον σεβασμό της διαφορετικότητας.

Ο υποστόχος 8.6 με έμμεσο πλην σαφέστατο τρόπο, τονίζει την σημασία της απασχόλησης, της μόρφωσης και της εκπαίδευσης.

7 Για τα περιθώρια επιπλέον, ενδεχομένως και δραστηκότερης, εμπλοκής του οργανισμού. στην επίτευξη των υποστόχων 8.1, 8.2, 8.3, βλέπε παράρτημα ΙΙΙ.3 - ένδειξη 8.1,2,3

45

Ο 8.8 εμπεριέχει την αποδοχή και το σεβασμό της διαφορετικότητας. Τούτου δοθέντος, επικεντρώνεται στην - ασχέτως φύλου και εθνικότητας - ισότητα εργασιακών δικαιωμάτων και συνθηκών.

Η πολιτιστική προέκταση του υποστόχου 8.9, περί προώθησης του Βιώσιμου Τουρισμού, είναι προφανής.⁸ Επιπλέον, ο 8.9 ολοκληρώνει τις αναφορές του 8.3 στην χρηματοπιστωτική διάσταση, εστιάζοντας στους ίδιους τους θεσμούς.

Επαναφέρει, έτσι, στο προσκήνιο, τουλάχιστον για περιπτώσεις μη ανεπτυγμένων κρατών, την ενημέρωση του κοινού ή / και την εκπαίδευση των στελεχών των χρηματοπιστωτικών θεσμών.

Ενημέρωση και εκπαίδευση εξυπακούονται και για τις πολιτικές: 8.α (εντατικοποίηση της παροχής βοήθειας προς τα μη ανεπτυγμένα κράτη, σε σχέση με θέματα εμπορίου, μέσω αξιοποίησης της Πρωτοβουλίας “ Aid for Trade ”),⁹ 8.β, περί εφαρμογής « μιας παγκόσμιας στρατηγικής για την απασχόληση των νέων » και του Παγκόσμιου Συμφώνου Απασχόλησης της Ι.Λ.Ο..

8 Οι δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού πηγάζουν από το φαινόμενο κατά το οποίο η χρήση του περιβάλλοντος από τους τουρίστες συντελεί στην υπέρβαση του ορίου που αντιστοιχεί στην, εντός αποδεκτών αποκλίσεων, περιβαλλοντική αντοχή. *Καθοριστική σημασία έχει ο σεβασμός της τουριστικής φέρουσας δυναμικότητας και η, βάσει αυτής, βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος.* Σημειωτέες οι ειδικές αρχές του οικοτουρισμού (ειδικό μοντέλο βιώσιμου τουρισμού), οι οποίες, πλην εκείνης που αφορά στην καλύτερη αντιμετώπιση των ταξιδιωτών και των οργανωμένων περιηγητικών ομάδων, έχουν ως εξής: Πραγματική συμμετοχή στην διατήρηση της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ερμηνεία της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς στους επισκέπτες. Συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στον σχεδιασμό του οικοτουρισμού. (Καρβούνης Σωτ. & Γεωργακέλλος Δημ., Διαχείριση του Περιβάλλοντος. Επιχειρήσεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., 2003, σ. 793, 803, 805)

Σύμφωνα και με τον W.T.O., ο οικοτουρισμός χαρακτηρίζεται από τον σεβασμό προς τη φύση και τους συνυπάρχοντες με αυτήν, παραδοσιακούς πολιτισμούς. (Supra Smith K. M., p. 58)

Για την εμπλοκή της UNESCO, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 8.9

9 Για το πεδίο δράσης της UNESCO ως προς την πολιτική 8.α, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 8.α

46

2.1.9 ΣΒΑ 9. Ο υποστόχος 9.2 περί αύξησης του ποσοστού της απασχόλησης στον βιομηχανικό τομέα, παραπέμπει στην αντίστοιχη εκπαίδευση προσωπικού πριν, ή, για όσους εκκινούν ως ανειδίκευτοι, κατά τη διάρκεια της απασχόλησης. Ο 9.3, περί αύξησης της πρόσβασης στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, επίσης προϋποθέτει την ενημέρωση των ενδιαφερομένων, και, ενδεχομένως - π.χ. για περιπτώσεις αναπτυσσόμενων χωρών, την εκπαίδευση των απασχολούμενων στον χρηματοπιστωτικό κλάδο.

Η πολιτική 9.γ, περί διεύρυνσης της χρήσης της τεχνολογίας, της πληροφορίας και επικοινωνίας στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, προϋποθέτει την ενημέρωση και εκπαίδευση των χρηστών.¹⁰

Ο υποστόχος 9.5, ρητώς ενθαρρύνει την επιστημονική έρευνα ως εφελκυστικό τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας στα αναπτυσσόμενα κράτη. Αναλόγου περιεχομένου, η πολιτική 9.β.

2.1.10 ΣΒΑ 10. Η αποδοχή της διαφορετικότητας ιδίως λαμβανομένης υπ' όψιν της διεθνούς κλίμακας και για ποικίλους λόγους (οικονομικούς, περιβαλλοντικούς,

πολιτικούς) κινητικότητας πληθυσμών, αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τον υποστόχο 10.2, περί επιτυχούς ένταξης όλων, « ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας, ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης ». Οι 10.2, 10.3, 10.7, εστιάζοντας στις ισότιμες ευκαιρίες και στις κατάλληλες μεταναστευτικές πολιτικές, αναδεικνύουν την εφαρμοσμένη (δια) κρατική διάσταση του σεβασμού της διαφορετικότητας.

Ο 10.6, επικεντρωμένος στην « διασφάλιση της ενισχυμένης εκπροσώπησης και φωνής των αναπτυσσόμενων χωρών » σε επίπεδο παγκόσμιων θεσμών, υπενθυμίζει την ενδεχόμενη ανάγκη εξειδίκευσης, εκπαίδευσης κ.ο.κ., των εθνικών εκπροσώπων - διαπραγματευτών.

10 Για τα περιθώρια περαιτέρω εμπλοκής, στην πολιτική αυτή, της UNESCO, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 9.γ

47

2.1.11 ΣΒΑ 11. Πρέπει, κατ' αρχήν, να επισημανθεί, σε συνάρτηση με το κεντρικό ενδιαφέρον του ΣΒΑ 11 για τις πόλεις και τους οικισμούς, η γενικευμένη από το 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα τάση του δυτικού κόσμου για την in situ διατήρηση, εν είδει « βιομηχανικής κληρονομιάς », απαξιωμένων βιομηχανικών και συναφών εγκαταστάσεων - απομεινάρια της προηγούμενης βιομηχανικής φάσης.¹¹

Ο υποστόχος 11.3, περί βελτίωσης « και των ικανοτήτων για συμμετοχικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρωπίνων οικισμών για όλες τις χώρες », προϋποθέτει τη συναφή ενημέρωση και εκπαίδευση για τα δρώντα, φυσικά και νομικά, πρόσωπα, τουλάχιστον των μη ανεπτυγμένων κρατών.

Ο 11.4, αναδεικνύει τη σημασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, ως μίας από τις παραμέτρους επίτευξης του γενικού στόχου.

Ο 11.6, τονίζει την ποιότητα του αέρα και τη διαχείριση των αποβλήτων, υπενθυμίζοντας την ανάγκη για επιστημονική έρευνα, εκπαίδευση, κατάρτιση. Στο ίδιο τρίπτυχο και στην αποδοχή της διαφορετικότητας παραπέμπει η πολιτική 11.β, περί κοινωνικής ένταξης, αποδοτικότητας των πόρων, προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και ολιστικής διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών σύμφωνα με το Πλαίσιο Sendai.¹² Η 11.γ, περί υποστήριξης, περιλαμβανομένης της τεχνικής βοήθειας, προς τις

LDCs, για την κατασκευή κτιρίων με χρήση τοπικών υλών, προϋποθέτει αντίστοιχη ενημέρωση και εκπαίδευση.

2.1.12 ΣΒΑ 12. Η ενημέρωση του κοινού αποτελεί προϋπόθεση για τον υποστόχο 12.1 περί εφαρμογής σχετικού 10ετούς Πλαισίου Προγραμμάτων από όλες τις χώρες, συμπληρώνεται δε και από την ανάγκη εκπαίδευσης, τουλάχιστον για περιπτώσεις αναπτυσσόμενων χωρών, των οποίων και γίνεται ειδική μνεία.

Ενημέρωση και εκπαίδευση παραμένουν σε ισχύ για τους υποστόχους: 12.2, περί επίτευξης της βιώσιμης διαχείρισης έως το 2030. 12.3, ο οποίος θέτοντας, εντός της ίδιας προθεσμίας, το ποσοτικοποιημένο ζητούμενο της μείωσης, κατά το

11 Supra Harrison R., p. 80, 81

12 Η Unesco ήδη σχετίζεται με το Πλαίσιο αυτό και με γενικότερες προσπάθειες αντιμετώπισης κινδύνων καταστροφών, γεγονός που της παρέχει έδαφος για περαιτέρω δραστηριοποίηση. Βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 11.β

ήμισυ και κατά κεφαλήν, των αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως, προϋποθέτει ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων στις παραγωγικές διαδικασίες. 12.4, 12.5, που επικεντρώνονται στην περιβαλλοντικώς ορθή διαχείριση χημικών (ο 12.4), και λοιπών αποβλήτων (αμφότεροι), με ειδικές αναφορές στη μείωση των εκπομπών σε αέρα, νερό, έδαφος ¹³ ο πρώτος, και στις παραμέτρους « της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης » ο δεύτερος. Επιπλέον απαραίτητη, για αυτούς τους υποστόχους, η επιστήμη σε πλαίσια αξιοποίησης της υπάρχουσας γνώσης, ή, ακόμη καλύτερα, γνωσιακής διεύρυνσης / εμβάθυνσης μέσω της έρευνας. Ειδικώς για τους φυσικούς πόρους, στους οποίους αναφέρεται ο υποστόχος 12.2, πρέπει να επισημανθεί η διασύνδεσή τους με τη φυσική κληρονομιά, τα πολιτιστικά τοπία και τοποθεσίες ως τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ρητές αναφορές: στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, εντοπίζεται στον υποστόχο 12.8, περί γενικευμένης βιώσιμης ανάπτυξης και εναρμονισμένου τρόπου ζωής.

13 Ακολουθεί, λόγω της αλληλεπίδρασης των τριών στοιχείων, αλλά και των επιπτώσεων σε κατηγορίες πολιτιστικών αγαθών, η εξής παρατήρηση επί της όξινης βροχής: Οι ανθρωπογενείς εκπομπές οξειδίων θείου και αζώτου αποτελούν τα κυριότερα αίτια της. Τα εμπομαζόμενα αέρια της όξινης βροχής ρυπαίνουν κατά αλυσιδωτό τρόπο τον αέρα, το νερό και το έδαφος: Λαμβάνοντας μορφή μετεωρικών κατακρημνισμάτων (βροχή, χαλάζι κλπ), μεταφέρονται από την ατμόσφαιρα στο έδαφος. Εκεί, ξεπλένοντας το αλουμίνιο και μετακινώντας το σε ποτάμια και λίμνες, προκαλούν πλήγματα στην βιοποικιλότητα, επαληθεύοντας βεβαίως και τον υποστόχο 15.5. Ως προς τις επιπτώσεις σε πολιτιστικά αγαθά: Ιστορικά μνημεία φτιαγμένα από μάρμαρο ή άλλο είδος ασβεστόλιθου προσροφούν τη ρύπανση της όξινης βροχής, με αποτέλεσμα τη διάβρωση των υλικών. Παρομοίως, ζημιά προκαλείται σε επιφάνειες ζωγραφισμένου γυαλιού, μέσω της πρόκλησης χαραγών και, εν τέλει, αποφλοίωσης των χρωμάτων. Σύμφωνα με σχετική τεκμηρίωση της Ε.Κ.Ε., τέτοιου είδους μνημεία παρά την προγενέστερη αντοχή τους για τουλάχιστον 900 έτη, φθείρονται με γρήγορο ρυθμό από την καμπή του 20^{ου} Αιώνα και εντεύθεν. Αξιοσημείωτες οι διάφορες μέθοδοι (π.χ, εξοικονόμηση / αντικατάσταση καυσίμων, επεξεργασία καυσαερίων, ανάπτυξη των Α.Π.Ε.), πρόσφορες για την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων (Kula E. - Πρωτόπαππας Α., Οικονομικά και πολιτικές για τη Βιώσιμη Διαχείριση του Περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2005, σ. 68, 72, 75 - 77, 79), οι οποίες επαληθεύουν τα όσα εισηγείται ο Σ.Β.Α. 12.

49

Στην επιστημονική και τεχνολογική ικανότητα, ως μέσα για την επί το βιωσιμότερον μεταστροφή των αναπτυσσομένων χωρών, στην πολιτική 12.α.

Για την πολιτική 12.β, περί βιώσιμου τουρισμού, ισχύει η υποσημείωση υπ' αρ. 8 στον σχολιασμό του υποστόχου 8.9.

2.1.13 ΣΒΑ 13. Το πρωταρχικό σχόλιο για την κλιματική αλλαγή, η καταπολέμηση της οποίας αποτελεί το κεντρικό ζήτημα του ΣΒΑ 13, αφορά στην ευρύτητα του φάσματος πολιτιστικών αγαθών που απειλούνται από αυτήν.¹⁴

Ο υποστόχος 13.1 αφορά στην « ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι κινδύνων και φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή ». Το εύρος του πεδίου αναφοράς και το ύψος των απαιτήσεών του, καθιστούν απαραίτητες: την ενημέρωση του κοινού, την εκπαίδευση των ενεργώς εμπλεκομένων σε διαδικασίες λήψεως και εφαρμογής αποφάσεων, την αξιοποίηση υπαρχόντων και την ανακάλυψη νέων επιστημονικών δεδομένων.

Η εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση ρητώς επισημαίνονται στον υποστόχο 13.3.

Απαραίτητα στοιχεία η ενημέρωση και η εκπαίδευση για τις πολιτικές: 13.α, περί χρηματοδότησης προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, τουλάχιστον στον βαθμό

14 Η πολυδιάστατη φύση της κλιματικής αλλαγής προκαλεί: Αυτονόητες επιπτώσεις στην φυσική κληρονομιά, αφού είναι αδύνατη η αποκοπή της από το φυσικό περιβάλλον και αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής, όπως π.χ. άνοδος της θερμοκρασίας, οξίνιση υδάτων. Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά, εξακολουθητικές των φυσικών μεταβολών, όπως αλλοιώσεις αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών στοιχείων μνημείων, κτιρίων κλπ.. Έμμεσες, πλην σημαντικές, έως καθοριστικές, επιπτώσεις στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά, δεδομένου ότι οι μεταβολές κλιματικών συνθηκών οδηγούν σε μεταναστευτικές, εσωτερικές και εξωτερικές, μετακινήσεις οι οποίες συνεπάγονται διάρρηξη πολιτιστικών δεσμών, εγκατάλειψη περιοχών και μνημείων, διασπορά αν όχι αφανισμό κοινοτήτων, με ευνόητες συνέπειες επί των άυλων πτυχών της πολιτιστικής κληρονομιάς. (Supra Ζερβάκη Α., σ. 137, 138, 139, 140)

50

κατά τον οποίο οι χώρες αυτές καλούνται να επιτύχουν ουσιαστικές δράσεις και διαφάνεια κατά την εφαρμογή των σχετικών δεσμεύσεων.13.β, περί προώθησης μηχανισμών για την αύξηση ικανότητας στις LDCs και στα SIDS. Αξιοσημείωτο στην πολιτική αυτή, λόγω της αναφοράς στις τοπικές και περιθωριοποιημένες κοινότητες, και το στοιχείο του σεβασμού της διαφορετικότητας.

2.1.14 ΣΒΑ 14. Δεδομένης της επικέντρωσης του ΣΒΑ 14 στους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους πόρους τους, πρωτίστως διαπιστώνουμε την συνάρτησή του με τοποθεσίες της Παγκόσμιας κληρονομιάς που ανταποκρίνονται σε ένα τουλάχιστον από τα κριτήρια ν, ix και x,¹⁵ καθώς και με τη διαφύλαξη της υποβρύχιας κληρονομιάς. Επ' αυτής δε, σημειώνεται ότι συγκεκριμένες τεχνικές αλίευσης, την ρύθμιση της οποίας επιδιώκει ο υποστόχος 14.4, συγκαταλέγονται στις κατ' εξοχήν καταστροφικές, για την υποβρύχια κληρονομιά, δραστηριότητες.¹⁶

Η ενημέρωση και η εκπαίδευση πρωταγωνιστούν στους εξής υποστόχους: 14.1, περί πρόληψης και σημαντικής μείωσης όλων των μορφών θαλάσσιας ρύπανσης. 14.2, περί βιώσιμης διαχείρισης και προστασίας των θαλάσσιων και παράκτιων

οικοσυστημάτων. 14.4 περί, μεταξύ άλλων, ρύθμισης της αλιευτικής συγκομιδής, τερματισμού της υπεραλίευσης, της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. 14.7 περί βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας, ως ένα από τα υποδεικνυόμενα μέσα για την αύξηση των οικονομικών ωφελειών των SIDS και των LDCs.

Ομοίως, στις εξής πολιτικές: 14.β, περί πρόσβασης των αλιέων μικρής κλίμακας στους θαλάσσιους πόρους και τις αγορές. 14.γ, περί εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, ως μέσου ενίσχυσης και βιώσιμης χρήσης των ωκεανών και των πόρων τους. (Ενημέρωση και εκπαίδευση απαραίτητες για μη ανεπτυγμένα κράτη).

Η σημασία της επιστημονικής παραμέτρου, ρητώς επισημαίνεται στους υποστόχους: 14.3, σε πλαίσια μάλιστα συνεργασίας για την ελαχιστοποίηση και

15 βλέπε παράρτημα II

16 Supra Forrest C., p. 287

51

αντιμετώπιση της οξίνισης των ωκεανών. 14.4, στον οποίο η επιστήμη αναφέρεται ως βάση των ενδεδειγμένων αλιευτικών σχεδίων. 14.5, μέσω της επισήμανσης των επιστημονικών στοιχείων, και δη των βέλτιστων, ως βάση για την διατήρηση των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών. Επίσης, στην πολιτική 14.α, στην οποία η αύξηση της επιστημονικής γνώσης πρωταρχικώς αναφέρεται ως μία από τις προϋποθέσεις για την βελτίωση της υγείας των ωκεανών και την ενίσχυση της συμβολής της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στην ανάπτυξη μη ανεπτυγμένων κρατών.

2.1.15 ΣΒΑ 15. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η βιωσιμότητα δεν εφάπτεται με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Σύμβασης του 1972 για την εξαιρετική οικουμενική αξία / ακεραιότητα / αυθεντικότητα των Τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Ωστόσο, κατά κανόνα, η τήρηση της Σύμβασης συμπλέει με τα όσα ο ΣΒΑ 15 εισηγείται περί βιώσιμης χρήσης χερσαίων οικοσυστημάτων, δασών, εδάφους ή ακόμη περισσότερο, περί αναστροφής της απώλειας της βιοποικιλότητας. Η αναστροφή αυτή δε, ευθέως εναρμονίζεται με τα κριτήρια v, vii, ix και x των Τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς.¹⁷ Σε σχέση με τα ζητήματα στα οποία επανέρχεται ο Επιμέρους ΣΒΑ 15.3, την απερίμωση και την υποβάθμιση του εδάφους, διευκρινίζονται τα εξής: Μόνον η στενώς νοούμενη ερημοποίηση αφορά στην

επέκταση ερήμων σε ημίξηρες και ξηρές περιοχές - δηλαδή περιοχές των οποίων η καλλιεργητική περίοδος διαρκεί 60 - 119 και 1 - έως 59 ημέρες κατ' έτος, αντιστοίχως. Υπό την ευρύτερή της έννοια, η ερημοποίηση καταλαμβάνει και την υποβάθμιση οιαδήποτε καλλιεργουμένων περιοχών εφ' όσον έχει προκληθεί μείωση της παραγωγής τους κατά, τουλάχιστον, 10 %.¹⁸ Ελλείψει σχετικής διευκρίνισης στο κείμενο, συμπεραίνεται η αναφορά του Σ.Β.Α. σε εκτεταμένες περιπτώσεις απερίμωσης. Ενημέρωση και εκπαίδευση (κοινού, εμπλεκόμενων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών, εμπλεκόμενων ιδιωτικών φορέων), απαραίτητες για τους υποστόχους: 15.1, περί διασφάλισης της διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης χερσαίων οικοσυστημάτων και οικοσυστημάτων εσωτερικών

17 Βλέπε παράρτημα II

18 Supra Kula E. - Πρωτόπαπας Ά., σ. 392, 393

52

υδάτων και των υπηρεσιών τους.¹⁹ 15.2, περί προαγωγής της εφαρμογής της βιώσιμης διαχείρισης των δασών. 15.5 (μείωση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων, αποτροπή της απώλειας της βιοποικιλότητας, προστασία και πρόληψη της εξαφάνισης απειλούμενων ειδών). 15.7, περί τερματισμού της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευμένων ειδών χλωρίδας και πανίδας. Επιπρόσθετη, μάλιστα, ανάδειξη της σημασίας της ενημέρωσης του *καταναλωτικού κοινού* με την αναφορά στην αντιμετώπιση της προσφοράς και της *ζήτησης* παράνομων προϊόντων χλωρίδας και πανίδας. 15.9, περί ενσωμάτωσης της αξίας οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας στις αναπτυξιακές διαδικασίες και στις στρατηγικές μείωσης της φτώχειας.

Ενημέρωση και εκπαίδευση, παραμένουν αναγκαίες για την πολιτική 15.γ, ιδίως για τα μη ανεπτυγμένα κράτη (αύξηση ικανότητας τοπικών κοινοτήτων προς επιδίωξη ευκαιριών βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης).

2.1.16 ΣΒΑ 16. Η, μεταξύ άλλων, αναφορά αυτού του ΣΒΑ στη δικαιοσύνη, άπτεται περιπτώσεων πολιτιστικών αγαθών τα οποία έχουν απομακρυνθεί από κατεχόμενα εδάφη (σύμβαση 1954), έχουν παρανόμως διακινηθεί ή έχουν κλαπεί (συμβάσεις 1970 & 1995) υπενθυμίζοντας έτσι την *ανάγκη για αναπροσαρμογές*

19 Τα οικοσυστήματα στηρίζουν την ανθρώπινη ζωή παρέχοντας αγαθά (π.χ. τρόφιμα, ξυλεία) και υπηρεσίες (π.χ. ρύθμιση του κλίματος, αποδόμηση απορριμμάτων), γνωστά από κοινού και ως

οικοσυστημικό κεφάλαιο. Συναφής με αυτό, είναι η Οικοσυστημική Εκτίμηση Χιλιετίας, αποτέλεσμα μίας 4ετούς, από το 2001 έως το 2005, διεπιστημονικής προσπάθειας επικεντρωμένης στη συσχέτιση του οικοσυστημικού κεφαλαίου με την ανθρώπινη ευημερία. Ιδιαίτερος ενδιαφέρον είναι, ότι στη σχετική αναφορά “ Ecosystems and Human Well – Being: Synthesis ” απομονώνεται και μία 3^η κατηγορία οικοσυστημικού κεφαλαίου: Πολιτιστικές Υπηρεσίες (π.χ. αισθητικές, πνευματικές, εκπαιδευτικές, αναψυχής).

(Wright R. & Boorse D., Περιβαλλοντική Επιστήμη. Προς ένα βιώσιμο μέλλον, (πρωτότυπη έκδοση στην αγγλική γλώσσα με τον τίτλο Environmental Science: Towards a Sustainable Future), 2012 / επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Θεοδώρα Πετανίδου, Σοφία Ριζοπούλου, Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνου Α.Ε., 2013, σ. 5 - 7,

Ecosystems and Human Well - Being Synthesis (2005), <https://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf> , p. vi - preface, 08/10/2019)

53

αναδρομικής φύσεως. Οι αναπροσαρμογές αυτές θα συντελέσουν στην αίσθηση δικαίου μη περιοριζόμενου σε τεχνητώς προσδιορισμένες χρονικές περιόδους, κάτι το οποίο θα λειτουργήσει ως ισχυρή δικλείδα ασφαλείας για την ειρήνη. Δεδομένης της αποτυχίας, δις, της συμβατικής οδού, προκρίνεται, για την επίτευξη των αναπροσαρμογών, η ενεργοποίηση / εντατικοποίηση δύο βασικών αξόνων: 1^ο του (δια) κυβερνάν δια των επιτροπών, π.χ. αναβάθμιση της συναφούς ιδρυθείσης το 1978 Διακυβερνητικής Επιτροπής, και 2^ο του δηλωτικού έργου: Η UNESCO έχει ήδη στο ενεργητικό της διακηρύξεις ενθαρρύνουσες τα κράτη να βοηθούν, ακόμη και ελλείψει νομικής δέσμευσης, την επιστροφή κλεμμένου πολιτισμικού υλικού.²⁰ Επίσης, ο ΣΒΑ 16, θέτοντας το στοιχείο του μη αποκλεισμού σε κεντρική θέση προάγει τη σχετική νοοτροπία, η οποία αποτελεί μία τρόπον τινά προστατευτική ζώνη για την πολιτισμική ποικιλομορφία.

Ο σεβασμός και η ενσωμάτωση της διαφορετικότητας είναι εμφανείς στην διατύπωση του γενικού στόχου. Επίσης, στη διατύπωση των υποστόχων: 16.3, περί διασφάλισης της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους, 16.7, « Διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα », και της πολιτικής 16.β « Προαγωγή και εφαρμογή νόμων που δεν δημιουργούν διακρίσεις και πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης ».

Η ενημέρωση και η εκπαίδευση είναι απαραίτητα στοιχεία για τους υποστόχους: 16.8, περί αυξημένης συμμετοχής αναπτυσσόμενων χωρών στους θεσμούς παγκόσμιας

διακυβέρνησης. 16.10, κατά αισθητό μάλιστα τρόπο, αφού ο υποστόχος αυτός ρητώς αναφέρεται στη δημόσια πρόσβαση σε πληροφορίες.

2.1.17 ΣΒΑ 17. Επισημαίνεται κατ' αρχήν, με αφορμή την αναφορά του υποστόχου 17.17 στις συμπράξεις δημοσίου, δημοσίου - ιδιωτικού τομέα και κοινωνίας των πολιτών, η δυνατότητα των επιχειρήσεων να συμπεριλαμβάνουν πολιτιστικής φύσεως δράσεις στις πρακτικές που αναπτύσσουν σε πλαίσια Ε.Κ.Ε. Βεβαίως, η προσπάθεια χρηματοδότησης του πολιτισμού μέσω της Ε.Κ.Ε. δυσχεραίνεται σε περιστάσεις

20 Supra, Nafziger A. R. J., Kirkwood Paterson R., Dundes Renteln A., p. 293

54

οικονομικών κρίσεων.²¹ Σε τέτοιες περιπτώσεις ενεργοποιούνται πλέον, προς χρηματοδότηση πολιτιστικών δράσεων, νέα μοντέλα κοινωνικής επιχειρηματικότητας και κοινωνικής χρηματοδότησης. Εργαλεία όπως αυτά συνάδουν με την πρακτική των συμπράξεων τις οποίες και εισηγείται ο ΣΒΑ 17.²²

Απαραίτητη η εκπαίδευση, για τους υποστόχους: 17.1 (έμφαση στην κινητοποίηση εγχώριων πόρων, μέσω της διεθνούς στήριξης στις αναπτυσσόμενες χώρες προς βελτίωση της φοροληπτικής τους ικανότητας). Η επιτυχία του υποστόχου είναι ανέφικτη χωρίς την παροχή και εκπαίδευσης προς τους διοικητικούς μηχανισμούς. 17.4 - επικεντρώνεται στην μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους των αναπτυσσόμενων χωρών, καθιστώντας έτσι εμφανή την ανάγκη αντίστοιχης κατάρτισης, εκπαίδευσης / επανεκπαίδευσης κ.ο.κ., των οικονομικών ιθυνόντων. 17.5, περί προώθησης των επενδύσεων για τις LDCs. 17.7. Διατηρεί την αναγκαιότητα της εκπαίδευσης για τη διάχυση περιβαλλοντικώς ορθών τεχνολογιών στις αναπτυσσόμενες χώρες. 17.9 (έμφαση στην οικοδόμηση ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών, με απώτερο σκοπό την προώθηση εθνικών σχεδίων εφαρμογής των Σ.Β.Α.). 17.18, περί λήψης έγκαιρων και αξιόπιστων κρίσιμων στατιστικών στοιχείων των αναπτυσσόμενων χωρών, ιδίως των LDCs και SIDS. 17.19, κατά το σκέλος που αφορά στην στατιστική ικανότητα των αναπτυσσόμενων χωρών. Κατά το άλλο σκέλος του, διευρύνεται, πολιτισμικώς και όχι μόνο, κάνοντας

λόγο για « ανάπτυξη μετρήσεων της βιώσιμης ανάπτυξης συμπληρωματικών του ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος ». Ενδιαμέσως των προαναφερθέντων υποστόχων, ο 17.16 ρητώς κατονομάζει τη γνώση ως ένα εκ των βασικών στοιχείων των

21 Αντωνιάδου Σ., Μαυραγάνη Ε., Πούλιος Ι. - Επιμέλεια, (Εταιρική κοινωνική ευθύνη: Μία μορφή υγιούς χορηγίας στον πολιτισμό), Πολιτισμός και Προοπτική. Η σημασία της στρατηγικής σε τέσσερις τομείς του πολιτισμού, (Ασπασία Λούβη - Κίζη), Εκδόσεις Καστανιώτη, 2015, σ. 15

22 Αντωνιάδου Σ., Μαυραγάνη Ε., Πούλιος Ι. - Επιμέλεια, (Συνεργασίες ιδιωτικού και δημόσιου φορέα για τη χρηματοδότηση του πολιτισμού: Μία εισαγωγική προσέγγιση), Πολιτισμός και Προοπτική. Η σημασία της στρατηγικής σε τέσσερις τομείς του πολιτισμού, (Αλεξάνδρα Μπούνια), Εκδόσεις Καστανιώτη, 2015, σ. 75 - 77

55

πολυμερών συμπράξεων, απαραίτητων στην Παγκόσμια Σύμπραξη για τη Β.Α..

Οι 17.6 ²³ περί ενίσχυσης των συνεργασιών Βορρά - Νότου και Νότου - Νότου καθώς και άλλων επιπέδων και πλαισίων συνεργασίας και 17.8, περί τεχνολογικής αναβάθμισης των LDCs, ρητώς αναφέρουν την επιστήμη ως έναν από τους τομείς των αντίστοιχων δραστηριοποιήσεων.²⁴

Αξιοσημείωτα τα στοιχεία της αποδοχής και του σεβασμού της διαφορετικότητας, και μάλιστα σε διακυβερνητικό επίπεδο, στην διατύπωση του υποστόχου 17.5: « Σεβασμός του πολιτικού χώρου και της ηγεσίας κάθε χώρας, αναφορικά με τη θέσπιση και εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ».

2.1.4' Συμπληρωματικός επί του ΣΒΑ 4. Η εκπαίδευση, της οποίας άπτεται ο στόχος αυτός, χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από μία ηθικο - πολιτισμική διάσταση.²⁵ Χαρακτηριστική όψη της πολιτισμικής διάστασης αποτελεί η συνεισφορά της εκπαίδευσης στην δυνατότητα απόλαυσης της τέχνης, ιδίως των πιο σύνθετων εκδοχών της. Η σχετική εξοικείωση με την τέχνη, ιδανικώς από την παιδική ηλικία, ευνοεί: σε κάθε περίπτωση την εκδήλωση ταλέντων. Ενδεχομένως, μακροπρόθεσμα και δια της επαγγελματικής ενασχόλησης, την ανάπτυξη της οικονομικής διάστασης των τεχνών

και

του

πολιτισμού.²⁶

Περαιτέρω σχολιασμός, πτυχών της εκπαίδευσης, παρατίθεται στο Παράρτημα IV.

23 Για την εμπλοκή της UNESCO σε σχέση με τους υποστόχους 17.6, 17.9 και 17.18, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 17.6,9,18

24 Για τον ρόλο τον οποίον η UNESCO καλείται, εδώ, να διαδραματίσει, μέσω ιδίων μηχανισμών, αλλά και συνεργασιών, βλέπε παράρτημα III.3 - ένδειξη 17.8

25 Ομάδα Εργασίας του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, *Εκπαίδευση - Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της - UNESCO, Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21^ο Αιώνα, υπό την προεδρία του Jacques Delors / Τίτλος πρωτοτύπου Rapport a l'UNESCO de la Commission Internationale sur l'éducation pour le vingt et unième siècle, presidee par Jacques Delors, L' EDUCATION, UN TRESOR EST CACHET DEDANS*, 1996 / Gutenberg, 2002, σ. 39

26 Παχάκη Καλ.- Υπεύθυνη, (Τέχνες και οικονομική επιστήμη), *Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας*, (Καλ. Παχάκη), Κ.Ε.Π.Ε., 2000, σ. 39, Ibid, (Η παρέμβαση της πολιτικής), (Καλ. Παχάκη), σ. 83, 86

56

2.2: Διασυνδέσεις Πολιτιστικών Αγαθών και Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης

Κατ' αρχήν, η διασύνδεση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς με την Β.Α. είναι αναπόφευκτη: η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης αποτελεί και βασική αρχή για την προστασία και τη χρήση της Παγκόσμιας κληρονομιάς και μάλιστα κατά τρόπο ώστε το ενδιαφέρον να μετατίθεται από το στοιχείο της διάκρισης μεταξύ φυσικού (οικοκεντρικώς προσεγγιζομένου) και πολιτιστικού (ανθρωποκεντρικώς προσεγγιζομένου) περιβάλλοντος, προς μία κατεύθυνση ολοκληρωμένης αντίληψης της έννοιας του περιβάλλοντος και, μέσω αυτής, της έννοιας της ποιότητας ζωής. Άλλωστε, η Β.Α., ως Γενική Αρχή, φέρεται, κατά μία άποψη, να περιλαμβάνει τις εξής Επί Μέρους Αρχές: Δημόσιας Οικολογικής Τάξεως, Βιωσιμότητας, Φέρουσας Ικανότητας, Υποχρεωτικής Αποκατάστασης Διαταραχθέντων Οικοσυστημάτων, Βιοποικιλότητας, Κοινής Φυσικής Κληρονομιάς, Ήπιας Ανάπτυξης Ευπαθών Οικοσυστημάτων, Χωρονομιάς, Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Βιώσιμου Αστικού Περιβάλλοντος, Φυσικού Κάλλους, Οικολογικής Συνείδησης.²⁷

Επισημαίνονται, δύο από τις σχετικές αναφορές της έκδοσης με τίτλο « Ο πολιτισμός για την Ατζέντα του 2030 »:²⁸

Η εν έτει 2015 αναθεώρηση των κ.γ. της Σύμβασης του 2003 για τη διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, προκειμένου να συμπεριλάβουν ένα κεφάλαιο για την Βιώσιμη Ανάπτυξη. Επίσης, η, κατά το ίδιο έτος, υιοθέτηση από τη Γ.Σ. των Συμβαλλομένων Μερών στη Σύμβαση του 1972, Πολιτικής για την ενσωμάτωση προοπτικής για την Βιώσιμη Ανάπτυξη.²⁹

27 Supra Παπαδοπούλου Κ., σ. 31, 33

28 Η ειδική 48σέλιδη έκδοση της UNESCO, συγκεκριμένα του Τομέα της για τον Πολιτισμό αλλά και με συνδρομή συναδέλφων από όλο το φάσμα του Οργανισμού, η οποία δημοσιεύθηκε το 2018, αποσκοπώντας, σύμφωνα με τον πρόλόγό της, στην υπογράμμιση του ρόλου του πολιτισμού στην Β.Α. εν γένει και στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030 ειδικότερα, καθώς επίσης στην παράθεση παραδειγμάτων, από το έργο της UNESCO, προς ενθάρρυνση των κρατών ώστε αυτά να επιδοθούν στην ενσωμάτωση του πολιτισμού σε όλες τις σχετικές τομεακές πολιτικές τους. (Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 1, 05/09/2019)

29 Supra Culture for The 2030 Agenda, p. 9, 05/09/2019

57

*Η προσέγγιση που ακολουθεί εκκινεί κάθε φορά από τις κατηγορίες πολιτιστικών αγαθών του σχετικού καταλόγου της UNESCO.*³⁰

Κατ' αρχήν, υπό ένα γενικό και εύλογο πρίσμα, σύμφωνα με το οποίο η απόλαυση των πολιτιστικών αγαθών προϋποθέτει κάποια *minima* βιολογικής και οικονομικής ευρωστίας, *όλα τα πολιτιστικά αγαθά* τελούν σε διασύνδεση με τους Σ.Β.Α. υπ' αρ: 1 περί μηδενικής φτώχειας, 2 περί μηδενικής πείνας, επισιτιστικής ασφάλειας κλπ, 3 περί καλής υγείας και ευημερίας.

Επίσης *άνευ εξαιρέσεων*, η διασύνδεση των πολιτιστικών αγαθών με τον Σ.Β.Α. 13, περί ανάληψης άμεσης δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της, για λόγους που έχουν παρατεθεί στον σχολιασμό του Γενικού ΣΒΑ 13, στην προηγούμενη ενότητα.

Άλλοι συσχετισμοί Πολιτιστικών Αγαθών με τους Σ.Β.Α. είναι οι εξής: Οι 7 πρώτες κατηγορίες Πολιτιστικών Αγαθών: Τοποθεσίες Πολιτιστικής Κληρονομιάς,

Ιστορικές Πόλεις, Πολιτιστικά Τοπία, Φυσικές Ιερές Τοποθεσίες, Υποβρύχια Πολιτιστική Κληρονομιά, Μουσεία, Κινητή Πολιτιστική Κληρονομιά, δεδομένου ότι βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τα άρθρα 1 & 2 της Σύμβασης του 1972, μπορούμε να πούμε ότι συνιστούν, σε σημαντικό βαθμό, το πεδίο εφαρμογής του υποστόχου 11.4: « Ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς ».

Οι τέσσερις πρώτες κατηγορίες διασυνδέονται και με τον Σ.Β.Α. 15 περί προστασίας αποκατάστασης και προώθησης της βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων, βιώσιμης διαχείρισης των δασών, καταπολέμησης της απερήμωσης, παύσης και αναστροφής της υποβάθμισης του εδάφους καθώς και των απωλειών βιοποικιλότητας.

Επίσης, όλες οι κατηγορίες πολιτιστικών αγαθών διασυνδέονται με τον Μερικό Σ.Β.Α. 8.9 (περί σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικών που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό).

30 Βλέπε παραπάνω, σελ. 39, 40

58

Στο σημείο αυτό, είναι απαραίτητη η υπόδειξη του παραρτήματος V και της, περιλαμβανόμενης εκεί, τυπολογίας των τουριστών, που αρέσκονται στον βιώσιμο, πολιτιστικό τουρισμό. Επίσης, είναι σκόπιμη, προς αποτύπωση της συνάφειας και επικάλυψης των όρων βιώσιμος τουρισμός, οικοτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, η αναφορά στη δυνατότητα αντίληψης του οικοτουρισμού, και ως μίας υποκατηγορίας του, εμφορούμενου από ενδιαφέρον για τους αυτόχθονες πληθυσμούς, πολιτιστικού τουρισμού τύπου 6.³¹

Με δεδομένες, λοιπόν, τις τυπολογίες των πολιτιστικών αγαθών και του πολιτιστικού τουρισμού,³² προκύπτουν οι παρακάτω διαπιστώσεις:

(Διευκρινίζεται ότι σε κάθε μία από τις επόμενες είκοσι παραγράφους έχουν τεθεί: αριστερά της διαγωνίου ο α/α και η κατηγορία, μία ανά παράγραφο, πολιτιστικών αγαθών, ενώ στα δεξιά ο α/α και το περιεχόμενο του συνδεομένου, κατά περίπτωση, Τύπου Πολιτισμικού Τουρισμού, Γενικού / Μερικού / Πολιτικής Στόχου Β.Α.)

1 Τοποθεσίες Πολιτιστικής Κληρονομιάς / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 1 - ενδιαφέρον για την κληρονομιά.

2 Ιστορικές Πόλεις / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 4 - ενδιαφέρον για τον αστικό πολιτισμό.

3 Πολιτιστικά Τοπία / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 5 - ενδιαφέρον για τον αγροτικό πολιτισμό.

4 Φυσικές Ιερές Τοποθεσίες / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 1 - ενδιαφέρον για την κληρονομιά.

31 Ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί, κατά μία άποψη, να προσδιορισθεί μέσω της « κατανάλωσης » πολιτιστικών προϊόντων του παρελθόντος καθώς και προϊόντων του σύγχρονου πολιτισμού και τρόπου ζωής ενός λαού ή μιας περιοχής. Για τους Πολιτιστικούς Τουρίστες μπορεί να ειπωθεί ότι αυτοί προσανατολίζονται πρωτίστως βάσει των τεχνών και της κληρονομιάς, κατά κανόνα δε προς διαφορετικούς από τους συνήθεις προορισμούς. Σε κάθε περίπτωση και κατά γενική ομολογία, εδώ υφίσταται ένα *σημαντικό σημείο εναρμονισμού* οικοτουρισμού και πολιτιστικού τουρισμού: Αμφότερες οι εν λόγω μορφές τουρισμού δύνανται να είναι περισσότερο από ότι άλλες, φιλικές προς το περιβάλλον και τους πολιτισμούς. (Supra Smith K. M., p. 29, 35, 58, 61)

32 Βλέπε παραπάνω, σελ. 39, 40 & παρακάτω, Παράρτημα V, αντιστοίχως

59

5 Υποβρύχια Πολιτιστική Κληρονομία / συνδέεται, ως προς την διατήρησή της, με τον Σ.Β.Α. 14, Διατήρηση και βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των πόρων τους. Επίσης, συνδέεται με τον πολιτιστικό τουρισμό τύπου 1 - ενδιαφέρον για την κληρονομιά.

6 Μουσεία / συνδέονται με τον υποστόχο 11.1, μέσω της *περί αναβάθμισης* πτυχής του. (ο συγκεκριμένος υποστόχος αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην *αναβάθμιση των φτωχογειτονιών*). Συνδέονται επίσης με τον πολιτιστικό τουρισμό τύπου 1 - ενδιαφέρον για την κληρονομιά.

7 Κινητή Πολιτιστική Κληρονομία / συσχετίζεται με τον υποστόχο 16.4, κατά το σκέλος του περί ενίσχυσης της Ανάκτησης και Επιστροφής κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων. Π.χ. και παρά την περιφρόνηση, καταστολή ή ακόμη και καταστροφή με την οποία ήλθαν αντιμέτωποι πολιτισμοί αυτοχθόνων πληθυσμών κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας, αξιόλογα αντικείμενα, χειροτεχνήματα κλπ. δικής τους πατρότητας

απομακρύνονταν σε μουσεία των ευρωπαϊκών μητροπόλεων ³³ αποτελώντας πλέον στις μέρες μας ένα χαρακτηριστικό πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος σκέλους του υποστόχου 16.4, σε πλαίσιο μίας, μη αποκλειόμενης από τη διατύπωση, ειδίκευσης στα πολιτιστικά περιουσιακά στοιχεία. Κάτι τέτοιο, προϋποθέτει, *ιδανικώς*, αναπροσαρμογές του *συμβατικού τοπίου* είτε με υιοθέτηση και θέση σε ισχύ αντίστοιχων, επί τούτου, συμβάσεων, είτε με αναθεώρηση των υπαρχουσών ώστε να λειτουργούν και αναδρομικώς. Σύνδεση υφίσταται και με τους πολιτιστικούς τουρισμούς τύπου 1 - ενδιαφέρον για την κληρονομιά και τύπου 2 - ενδιαφέρον για τις τέχνες.

8 Χειροτεχνία / συνδέεται με τον υποστόχο 4.7, συγκεκριμένα δε, με την τελευταία πτυχή του: η αξιοποίηση « της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη » Β.Α. με απώτερο σκοπό την προαγωγή της Β.Α, δύναται να καταλαμβάνει τα χειροτεχνήματα είτε υπό την έννοια της προβολής τους - ως μίας μεθόδου ενίσχυσης της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, είτε υπό την έννοια μίας οργανωμένης παραγωγής και προώθησής τους στην αγορά ή / και παροχής υπηρεσιών σεμιναριακού τύπου περί της κατασκευής τους. Συσχετίζεται επίσης με τους πολιτιστικούς τουρισμούς τύπου 3 -

33 Supra Smith K. M., p. 172

ενδιαφέρον για τη δημιουργική απασχόληση και 6 - ενδιαφέρον για αυτόχθονες πληθυσμούς.

9 Ντοκιμαντέρ και Ψηφιακή Κληρονομιά / Εφ' όσον διαθέτουν εκπαιδευτικό περιεχόμενο, ευθυγραμμίζονται με τον Σ.Β.Α. 4 περί εκπαίδευσης, ιδίως με τους υποστόχους 4.1 και 4.3. (δύναται να αξιοποιηθούν ως πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό σε πλαίσια πρώτο / δευτεροβάθμιας, και τεχνικής / επαγγελματικής / τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιστοίχως). Επίσης συνδέονται, ως πτυχή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, με τον 4.7. Ντοκιμαντέρ καλλιτεχνικώς προσεγγίζοντα το περιεχόμενό τους, συνδέονται με τον πολιτιστικό τουρισμό τύπου 2 - ενδιαφέρον για τις τέχνες. Η Ψηφιακή Κληρονομιά συνδέεται και με τον Σ.Β.Α. 9, *συγκεκριμένα με το περί καινοτομίας σκέλος* του, αφού αυτός ο Σ.Β.Α. αναφέρεται, μεταξύ άλλων, και στην *ενθάρρυνση της καινοτομίας*. Επίσης, η Πολιτική 9.γ περί *σημαντικής αύξησης της πρόσβασης στην τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών*, δύναται να ερμηνευτεί και ως μία ενθάρρυνση για την χρήση ψηφιακών αρχείων είτε ως μέσο

διδασκαλίας είτε ως αρχική βάση πληροφοριών για χώρες οι οποίες προσπαθούν τώρα να εναρμονισθούν με τις συναφείς πληροφορικές και επικοινωνιακές πρακτικές.

10 Κινηματογραφική Κληρονομιά / συνδέεται με τον περί εκπαίδευσης Σ.Β.Α. 4 και τον περί ισότητας των φύλων και χειραφέτησης των γυναικών και κοριτσιών Σ.Β.Α. 5: λόγω της δυνατότητας των ταινιών να μεταδίδουν ιδέες, είναι προφανούς χρησιμότητας η προσεκτική, π.χ. κλιμακωτή, αξιοποίηση ταινιών σχετικού περιεχομένου και μηνύματος, εντός και εκτός εκπαιδευτικού χώρου, προς καλλιέργεια, ανάπτυξη και, εν τέλει, διάδοση των σχετικών αντιλήψεων. Συνδέεται και ειδικότερα, ως πτυχή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, με τον υποστόχο 4.7. Επίσης, με τον πολιτιστικό τουρισμό τύπου 7 - ενδιαφέρον για δημοφιλή θέματα.

11 Προφορικές Παραδόσεις / δεδομένης της, ιδιαίτερης για κάθε λαό, τόπο, κλπ., αξίας τους, συνδέονται με τον υποστόχο 4.7, βάσει της αναφοράς του στην αναγνώριση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας ως ενός από τα μέσα τα οποία συμβάλλουν στην προαγωγή της Β.Α.. Συνδέονται επίσης με τον πολιτιστικό τουρισμό τύπου 6 - ενδιαφέρον για τους αυτόχθονες πληθυσμούς.

61

12 Γλώσσες / κατά παρόμοιο με αυτόν της προαναφερθείσας κατηγορίας τρόπο, συνδέονται: Με τον υποστόχο 4.7, καθώς οι γλώσσες εντάσσονται στην εξειδίκευση του εν λόγω υποστόχου περί « αναγνώρισης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας ». Σχετίζονται επίσης με τον πολιτιστικό τουρισμό τύπου 3 - ενδιαφέρον για τη δημιουργική απασχόληση. Όμοιες και παρόμοιες, είναι οι διασυνδέσεις των υπολοίπων κατηγοριών πολιτιστικών αγαθών με τους Μερικούς Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης υπ' αρ. 4.7 και 8.9. *Η σύνδεση με τον υποστόχο 4.7 παραμένει όμοια*, δεδομένου ότι καθ' ένα από τα πολιτιστικά αγαθά των υπολοίπων κατηγοριών φέρει την ιδιότητα μίας εναλλακτικής πτυχής της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. *Ελαφρά διαφοροποίηση*, ως εκ του ειδικού τύπου πολιτιστικού τουρισμού μέσω του οποίου προκύπτει η, κατά περίπτωση, διασύνδεση, υφίσταται στις συνδέσεις με τον υποστόχο 8.9:

13 Εορταστικά Γεγονότα / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 2 - ενδιαφέρον για τις τέχνες.

14 Τελετές & Πεποιθήσεις / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 6 - ενδιαφέρον για αυτόχθονες πληθυσμούς.

15 Μουσική & Τραγούδι / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 2 - ενδιαφέρον για τις τέχνες.

16 Παραστατικές Τέχνες / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 2 - ενδιαφέρον για τις τέχνες.

17 Παραδοσιακή Ιατρική / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 6 - ενδιαφέρον για αυτόχθονες πληθυσμούς.

18 Λογοτεχνία / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 2 - ενδιαφέρον για τις τέχνες.

19 Γαστρονομικές Παραδόσεις / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 3 - ενδιαφέρον για τη δημιουργική απασχόληση.

20 Παραδοσιακά Αθλήματα και Παιγνίδια / πολιτιστικός τουρισμός τύπου 6 - ενδιαφέρον για αυτόχθονες πληθυσμούς.

62

Κεφάλαιο 3: Επίδραση του συστήματος διακυβέρνησης της UNESCO

στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης

Έχει ήδη, στο ξεκίνημα του προηγούμενου κεφαλαίου, γίνει αναλυτική αναφορά στην, εν έτει 2018, έκδοση της UNESCO - Cultural Sector with contributions from colleagues across the entire Organization, με τίτλο “ CULTURE FOR the 2030 AGENDA ”. Μέρη του περιεχομένου του εν λόγω φυλλαδίου, τα οποία και επισημαίνονται ως βιβλιογραφικές αναφορές, αποτελούν, κατά το πλείστον, τη βάση του παρόντος κεφαλαίου.

Όπου, στο παρόν κεφάλαιο, χρησιμοποιείται η λέξη « έκδοση », αναφέρεται στο εν λόγω ηλεκτρονικό φυλλάδιο.

3.1: Συμβατικό σκέλος του συστήματος

Κατά την παρουσίαση των Συμβάσεων, τον αναγραφόμενο κάθε φορά αριθμό Γενικού, Μερικού Σ.Β.Α. ή Πολιτικής, ακολουθούν οι / τα, υποστηρικτικές / ά των διασυνδέσεων ενέργειες / παραδείγματα κλπ.

Από το συμβατικό σκέλος του συστήματος διακυβέρνησης της UNESCO, οι εντοπιζόμενες αντιστοιχίες τους με υποστόχους και πολιτικές Σ.Β.Α., έχουν ως εξής:

Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, 1972

11.4 Διασφάλιση Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς: Λόγω του κειμένου του εν λόγω Υποστόχου, « Ενίσχυση των προσπαθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς », περιττεύει οποιοδήποτε σχόλιο.

4.7 Εκπαίδευση για την Πολιτιστική ποικιλία και την Ειρήνη: το Πρόγραμμα “ World Heritage Education Programme ”,¹ το οποίο οργανώνοντας τα κατάλληλα σεμινάρια και fora έχει ήδη επιμορφώσει περισσότερους από 1.250 καθηγητές και

1 Το Πρόγραμμα αποτελεί πρωτοβουλία της UNESCO και η εφαρμογή του ξεκίνησε το 1994. (UNESCO / Help preserve sites now / Activities / World Heritage Education Programme - <https://whc.unesco.org/en/wheducation/>, 27/10/2019)

63

εκπαιδευτές (σε εθνικό, υποπεριφερειακό / περιφερειακό / διεθνές επίπεδο) και περισσότερους από 2.000 νέους (σε περιφερειακό / διεθνές επίπεδο). Επίσης, το μαθησιακό εργαλείο “ The World Heritage in Young Hands ” ² το οποίο κυκλοφορεί σε 37 γλώσσες. Με τη χρήση του, οι έννοιες της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, συνακολούθως δε, της αμοιβαίας κατανόησης, του σεβασμού στην πολιτιστική ποικιλομορφία, κ.α., ενσωματώνονται στα σχολικά προγράμματα διδασκαλίας.

17.14 Συνοχή των πολιτικών για την βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάρη στην υιοθέτηση, από τη Γ.Σ. των συμβαλλομένων μερών της Σύμβασης, το έτος 2015, της *Πολιτικής για την ενσωμάτωση, στη Σύμβαση, της προοπτικής για την Βιώσιμη Ανάπτυξη*.

6.6 Βιώσιμη διαχείριση υδάτων: Η επαρχία Μπαλί της Ινδονησίας, δεδομένου ότι αναπόσπαστο μέρος της είναι το συνεταιριστικό σύστημα διαχείρισης υδάτων, καναλιών και φραγμάτων, γνωστό ως Subak, που διατηρεί γεωργικές πρακτικές οι οποίες, έτσι, συμπληρώνουν πλέον 12 αιώνες αξιοποίησης νερού προερχομένου από μία μόνο πηγή, επαρκούντος, μέσω του εν λόγω συστήματος διαχείρισης, για τις ανάγκες 4,5 εκατομμυρίων κατοίκων σε μία συνολική 19,5 χιλιάδων εκταρίων.

5.5 Ισότητα των φύλων στη λήψη αποφάσεων: Το Εθνικό Πάρκο Virunga της Δημοκρατίας του Κονγκό σε συνδυασμό με την εφαρμογή της εκκινήθείσας το 2014 πρωτοβουλίας γνωστής ως « Συμμαχία Virunga » δια της οποίας έχει καταστεί δυνατή η απασχόληση γυναικών σε ανδροκρατούμενες, μέχρι πρότινος, θέσεις εργασίας. Η πρωτοβουλία λαμβάνει χώρα εντός του πλαισίου διαχείρισης το οποίο, από το 1996, αποτελεί προϋπόθεση του Συμβατικού Καθεστώτος του 1972.

8.9 Βιώσιμος τουρισμός και θέσεις εργασίας: Η περίπτωση του Røros Mining Town και της περιφέρειάς του, στη Νορβηγία. Εκεί, συνεπικουρουσών των τοπικών και εθνικών πολιτικών, αλλά και χάρη στο πνεύμα συνεργασίας των τοπικών κοινοτήτων, έχει καθιερωθεί η λειτουργία αγροτικών συνεταιρισμών βασιζόμενων στη

2 Ένα από τα κύρια εργαλεία του “ World Heritage Education Programme ”. Αναπτύχθηκε το 1998 προς χρήση από τους καθηγητές 2βάθμιας εκπαίδευσης (UNESCO / Help preserve sites now / Activities / The KIT: World Heritage in Young Hands - <https://whc.unesco.org/en/educationkit/>, 27/10/2019)

64

συνεργασία μεταξύ μικρών (λόγω των γεωφυσικών δεδομένων της περιοχής) εκμεταλλεύσεων, οι οποίοι γρήγορα βρέθηκαν να αλληλοσυμπληρώνονται με δραστηριότητες πολιτιστικού τουρισμού οι οποίες ήδη το 2017 αντιπροσώπευαν το 10% της τοπικής απασχόλησης επιδεικνύοντας μάλιστα μία σημαντική δυναμική, υποσχόμενη ακόμη και διπλασιασμό του εν λόγω ποσοστού.

13.1 Προσαρμοστική ικανότητα έναντι κινδύνων και καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή: Η περίπτωση της Πέτρας στην Ιορδανία. Στην είσοδο του αρχαιολογικού πάρκου της περιοχής κυριαρχεί το φαράγγι Siq. Σε πλαίσια ευρύτερης συναφούς στρατηγικής, η κυβέρνηση της χώρας εφαρμόζει το σχέδιο, γνωστό ως “ Siq stability ”, ειδικό για τον μετριασμό της αστάθειας και την προαγωγή της διατήρησης της περιοχής. Το σχέδιο άπτεται μίας σειράς κυβερνητικών πρακτικών διαχείρισης, οι οποίες συμβάλλουν και στην διαχείριση και προφύλαξη της Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

14.5 Διατήρηση των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών: Η περίπτωση του συμπλέγματος των Κοραλλιογενών Υφάλων του Belise: Η κυβέρνηση της χώρας, δεδομένης της εγγραφής του συμπλέγματος στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε Κίνδυνο και με σκοπό την διαγραφή του από αυτόν, έχει εκπονήσει, από το 2017, ένα νέο σχέδιο για τις παράκτιες ζώνες, χάρη στο οποίο έχει τη δυνατότητα να

προβαίνει, κατόπιν ενημέρωσης, σε επιλογές σχετικά με τη χρήση του ωκεάνιου χώρου και τη μελλοντική ανάπτυξη των ακτών στα πλαίσια των οποίων θα εντάσσεται και η αποτελεσματική διατήρηση του συμπλέγματος.

15.1 Βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων: Τα υφάλμυρα δάση της Κεντρικής Αφρικής. Διακρίνονται ως ένα μεγάλο μέρος της παγκόσμιας βιοποικιλότητας, αλλά και για τον κεντρικό ρόλο τους στη ρύθμιση του κλίματος και τη δέσμευση του άνθρακα. Ήδη, έξι τοποθεσίες παγκόσμιας κληρονομιάς εντοπίζονται στην περιοχή των συγκεκριμένων δασών, η βιώσιμη χρήση και η διαχείριση των οποίων έχουν ενισχυθεί μέσω χρηματοδότησης προερχομένης από την Πρωτοβουλία CAWHFI. Αυτή, αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαχείρισης των ήδη προστατευόμενων περιοχών, στη διαχείριση της άγριας ζωής στις ζώνες πολλαπλής χρήσης που συνδέουν τις προστατευόμενες περιοχές, αλλά και στην ταυτοποίηση και

65

ανάπτυξη νέων υποψηφιοτήτων για περιοχές οι οποίες ενδέχεται να ενταχθούν στην WHL.

17.17 Συμπράξεις δημοσίου τομέα - ιδιωτικού τομέα - κοινωνίας των πολιτών: Η έκδοση εξαίρει τη δυνατότητα που παρέχεται από την Σύμβαση προς ιδιωτικές εταιρείες, ιδρύματα και θεσμικούς εταίρους, ως προς την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών, αλλά και την παρουσίαση νέων προτύπων και ευκαιριών συνεργασίας, με απώτερο σκοπό την υποστήριξη της Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

17.16 Πολύ-επίπεδες Εταιρικές Σχέσεις: Συναρτήσει της έμφασης του υποστόχου στις αναπτυσσόμενες χώρες, επισημαίνεται από την έκδοση, το Διεθνές Συνέδριο του 2016 για τη « Διαφύλαξη της παγκόσμιας κληρονομιάς της Αφρικής ως παράγοντα βιώσιμης ανάπτυξης » το οποίο επικεντρώθηκε στα βασικά ζητήματα, τις προκλήσεις και τις απειλές που σχετίζονται με τη διαχείριση και τη διατήρηση της Παγκόσμιας Κληρονομιάς στην Αφρική, καταφέροντας τη συσπείρωση των ενδιαφερομένων μερών και την κατ' επέκταση ευαισθητοποίηση για το θέμα της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε συνδυασμό με εκείνο της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Κατά τη λήξη του συνεδρίου, οι συμμετέχοντες σε αυτό υιοθέτησαν την Διακήρυξη του Ngorongoro.³

Σύμβαση για τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης ιδιοκτησίας πολιτιστικών αγαθών, 1970

4.7 Εκπαίδευση για την Πολιτιστική ποικιλία και την Ειρήνη: Το έργο « Ενίσχυση των δυνατοτήτων της Μογγολίας για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης

3 Η Διακήρυξη επιβεβαιώνει τη σημασία της κληρονομιάς για τη διατήρηση και την προώθηση του πολιτισμού και ως κινητήριας δύναμης της βιώσιμης ανάπτυξης. Καλεί τα μεν αφρικανικά έθνη να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν πολιτικές που προωθούν την πολιτιστική κληρονομιά, προλαμβάνοντας έτσι τις συγκρούσεις και αποκαθιστώντας την ειρήνη και την ασφάλεια, τα δε διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τη βιομηχανία, τον ιδιωτικό τομέα και τους άλλους εταίρους να αναλάβουν αναπτυξιακά έργα με καινοτόμες λύσεις. Η Διακήρυξη ζητά υποστήριξη από την κοινωνία των πολιτών, την Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς και τα Συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση του 1972. (UNESCO / Help preserve sites now / News / The Ngorongoro Declaration: A Major breakthrough for African World Heritage and sustainable development - <https://whc.unesco.org/en/news/1506>, 31/10/2019)

Supra Culture for The 2030 Agenda, p. 12 - 15, 05/09/2019

66

πολιτιστικών αγαθών στη Μογγολία » και η, στα πλαίσια αυτού, εκστρατεία των μέσων ενημέρωσης η οποία κινητοποίησε τη νεολαία, τους τουρίστες και το ευρύτερο κοινό, για την καλύτερη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, συμβάλλοντας επίσης στην προώθηση ποικίλων αποτελεσματικών σχετικών συμπράξεων.

11.4 Διασφάλιση Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς: Η έκδοση επισημαίνει το γεγονός ότι, αποσκοπώντας στην αντιμετώπιση των ποικίλων απειλών για την Πολιτιστική Κληρονομιά στην Κεντρική Ασία, η UNESCO διοργάνωσε, το 2017 στο Καζακστάν, σχετική Διάσκεψη απευθυνόμενη στα υπουργεία, τις εθνικές επιτροπές της UNESCO και αξιωματούχους από την Δημοκρατία του Καζακστάν, την Κιργιζία, τη Δημοκρατία του Τατζικιστάν και το Ουζμπεκιστάν.

16.4 Αναζήτηση και επιστροφή κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων: Η έκδοση επισημαίνει την προσχώρηση της UNESCO σε οργανώσεις όπως η INTERPOL, ο WCO, ο UNODC και ο UNIDROIT, με σκοπό την ενδυνάμωση της δημιουργίας ικανοτήτων για επαγγελματίες πολιτιστικής κληρονομιάς, τελωνειακούς υπαλλήλους κπλ., στα περισσότερα πληγέντα, και στα γειτονικά αυτών, κράτη. Επίσης επισημαίνεται ότι το 2016, η UNESCO παρείχε στα κράτη μέλη των προαναφερθεισών οργανώσεων, ένα εργαλείο υποβολής εκθέσεων προς συλλογή πληροφοριών, με

απώτερο σκοπό τη διευκόλυνση του επαναπατρισμού συλλεκτικών αντικειμένων της Συρίας, της Λιβύης, της Υεμένης, του Ιράκ.

17.17 Συμπράξεις Δημοσίου, Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα και της Κοινωνίας των Πολιτών: Η ενεργή εμπλοκή της UNESCO στην προώθηση της δημιουργίας του δικτύου « Προστασία της πολιτιστικής ιδιοκτησίας κατά της παράνομης διακίνησης στην περιοχή MENA », το οποίο είναι σχεδιασμένο ειδικά για τη συγκέντρωση διεπιστημονικών στοιχείων και τεχνογνωσιών, με σκοπό την ανάλυση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και την, εν συνεχεία, ανάπτυξη κατάλληλων αντιμέτρων. Χρησιμεύει επίσης ως δεξαμενή ιδεών για την οικοδόμηση γεφυρών μεταξύ ακαδημαϊκών κύκλων, κοινωνίας των πολιτών, τοπικών κοινοτήτων, ερευνητών και πολιτικών ιθυνόντων.

17.9 Οικοδόμηση Ικανοτήτων για τους Σ.Β.Α. στον εθνικό σχεδιασμό: Η συνεργασία μεταξύ της ICPRCP και της Κυβέρνησης της Νορβηγίας. Η συνεργασία ξεκίνησε με την υποβολή αιτήματος, το 2016, από την νορβηγική κυβέρνηση προς την παραπάνω επιτροπή της UNESCO, για διευκόλυνση των

67

διαδικασιών επιστροφής ενός αγάλματος του Βούδα (το οποίο είχε κατασχεθεί από τις νορβηγικές τελωνειακές αρχές) στην Μιανμάρ, την επιστημονικώς επιβεβαιωμένη χώρα προέλευσής του.⁴

Σύμβαση για την προστασία της πολιτιστικής ιδιοκτησίας σε περίπτωση ένοπλης σύγκρουσης & τα πρωτόκολλα αυτής, 1954 & 1954, 1999

4.7 Εκπαίδευση για την πολιτιστική ποικιλία και την ειρήνη: Η έκδοση επισημαίνει την, στα πλαίσια εργαστηρίου της UNESCO, παροχή κατάρτισης, τον μήνα Νοέμβριο του 2016 στο Εθνικό Μουσείο Μαλίου στο Μπαμάκο, για προληπτικά μέτρα, καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και ασφάλεια μουσείων, προς 30 εκπροσώπους του στρατού του Μαλίου, του προσωπικού ασφαλείας, των τελωνειακών υπαλλήλων και της τοπικής και εθνικής αστυνομίας.

11.4 Προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς: Επίκεντρο αποτελεί η, εν έτει 2016, καταδίκη του Al Faqi Al Mahdi για την καταστροφή 10 θρησκευτικών και ιστορικών μνημείων στο Τιμπουκτού, του Μαλίου, καταστροφή για την οποία το Δ.Π.Δ. αποφάσισε ότι αποτελεί έγκλημα πολέμου. Ευκαιρίας δοθείσης, αναφέρεται στο σημείο αυτό, η, από το 1988, αναγνώριση από την UNESCO, του Τιμπουκτού ως

Παγκόσμιας Κληρονομιάς, δοθέντος του πρωτεύοντα ρόλου του σε σχέση με το αφρικανικό πνεύμα και διανόηση, κατά τον 15^ο και 16^ο αιώνα. Καίριας συμπληρωματικής σημασίας υπήρξε η, εν έτει 2013, έγκριση του ψηφίσματος 2100 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σύμφωνα με το οποίο η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προσπαθειών διατήρησης της ειρήνης. Δοθέντος και του εν λόγω ψηφίσματος, η UNESCO συνεργάστηκε με την MINUSMA για την προστασία των περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς του Μαλίου. Η UNESCO εκπαίδευσε το προσωπικό της MINUSMA στην αναγνώριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην εφαρμογή σχετικών διεθνών νόμων, έθεσε σε εφαρμογή πρόγραμμα ανοικοδόμησης των κατεστραμμένων μανωλείων και διαδραμάτισε σπουδαίο υποστηρικτικό ρόλο σε σχέση με την εκδίκαση της υπόθεσης της καταστροφής των μνημείων του Τιμπουκτού, η οποία όχι μόνο απέληξε στην προαναφερθείσα καταδίκη, αλλά και

4 Ibid, p. 16 - 17, 05/09/2019

68

αποτελεί την 1^η περίπτωση εκδίκασης από το Δ.Π.Δ. ποινικής δίωξης σχετικής με καταστροφή ιστορικών μνημείων.

17.9 Οικοδόμηση Ικανοτήτων για τους Σ.Β.Α. στον εθνικό σχεδιασμό: Η UNESCO έχει προβεί η ίδια σε συνεργασίες με διάφορους διεθνείς οργανισμούς, π.χ. τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, το ICOM κ.α., εξασφαλίζοντας έτσι τη δημιουργία του απαραίτητου τριπτύχου σχετικών συνεργασιών (Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου και τριγωνικών) στα πλαίσια των οποίων λαμβάνουν, τακτικώς, χώρα, δραστηριότητες όπως η περιφερειακή στρογγυλή τράπεζα στο Almaty και το σεμινάριο για ειρηνευτικές δυνάμεις στο Χαράρε της Ζιμπάμπουε.

17.17 Συμπράξεις του Δημοσίου, Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα και της Κοινωνίας των Πολιτών: Η έκδοση υποδεικνύει την υποστήριξη της UNESCO προς την

κυβέρνηση της Λιβύης για τη λήψη προπαρασκευαστικών μέτρων για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών της χώρας από τις δυσμενείς επιπτώσεις των ένοπλων συγκρούσεων, καθώς και την αλληλένδετη προσπάθεια οργάνωσης δραστηριοτήτων με απώτερο σκοπό την δημιουργία στρατηγικών άντλησης πόρων και εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημοσίου τομέα και κοινωνίας των πολιτών.⁵

Σύμβαση για την Προστασία της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, 2001

4.7 Εκπαίδευση για την καλλιέργεια δεξιοτήτων: Η έκδοση υποδεικνύει την εκπαιδευτική αξία του εγχειριδίου της UNESCO με τίτλο « Η κληρονομιά για την ειρήνη και τη συμφιλίωση: Προστασία της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου ». Το εγχειρίδιο απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς, με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη μίας κουλτούρας ειρήνης / μη βίας, την εκτίμηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στην Β.Α..

14.7 Βιώσιμη χρήση των Θαλάσσιων Πόρων: Το παράδειγμα του νησιού Μπαρμπάντος και της αξιοποίησης των ιστορικών ναυαγίων, είτε πρόκειται για ναυάγια - αποτελέσματα φυσικών καταστροφών είτε για πλοία τα οποία έχουν

5 Ibid., p. 18 - 19, 05/09/2019

69

βυθιστεί για τουριστικούς σκοπούς.⁶ Οι επισκέψεις των τουριστών στην υποθαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά *in situ* συμβάλλουν στην οικονομία του Μπαρμπάντος. Συμβάλλουν επίσης, στην ανάπτυξη τοπικών στρατηγικών για την βιώσιμη διαχείριση του τουρισμού και της αλιείας. Το παράδειγμα αναδεικνύει τη γενικότερη δυνατότητα των SIDS και LDCs να διευκολύνουν τον βιώσιμο τουρισμό χρησιμοποιώντας υπάρχοντες πόρους. Σημειωτέον ότι μελέτες επί *χερσαίων* τοποθεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν δείξει ότι για κάθε δολάριο Η.Π.Α. που ξοδεύεται σε έναν τόπο πολιτιστικής κληρονομιάς, ενδέχεται να δαπανηθούν μέχρι και 12 δολάρια Η.Π.Α. σε σχετικές δραστηριότητες *γύρω* από τον τόπο της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στον τομέα του *τουρισμού*. Καθώς, μάλιστα, οι επισκέπτες που επισκέπτονται *βυθισμένες* τοποθεσίες *περνούν περισσότερο χρόνο* σε αυτές από ότι εκείνοι που επισκέπτονται μουσεία, γήπεδα κλπ, η οικονομική απόδοση των υποβρυχίων χώρων κληρονομιάς είναι ακόμη υψηλότερη. Τονίζεται *επίσης*, ως προς το *in situ* στοιχείο τουρισμού του παραδείγματος, ότι χάρη σε αυτό, διευκολύνονται επίσης: η συνειδητοποίηση της αξίας της διατήρησης της κληρονομιάς και η εξοικονόμηση κόστους που δημιουργείται με πρακτικές απόσπασης αντικειμένων από τη φυσική τους θέση, την αποθήκευση και τη συντήρησή τους.

17.16 Πολυμερείς Συμπράξεις: Η έκδοση επισημαίνει το έργο του, απαρτιζόμενου από δώδεκα διεθνώς αναγνωρισμένους εμπειρογνώμονες, Επιστημονικού και

6 Έντονο, στην περίπτωση της εσκευμένης βύθισης, το στοιχείο της εμπορευματοποίησης που σηματοδοτεί ασύμμετρη προώθηση της οικονομικής πτυχής της Β.Α.

Είναι, εδώ, χρήσιμες, οι εξής διευκρινίσεις: Ο τουρισμός, ακόμη και στην βιώσιμη / οικοτουριστική / πολιτιστική εκδοχή του δεν είναι πανάκεια. Πρωτίστως, επιδέχεται εξαιρέσεις, όπως οι εξής: περιοχές ιδιαίτερες απομακρυσμένες, περιοχές με πολύ ευαίσθητο περιβάλλον, περιοχές κατοικούμενες από εντόνως «δεμένες» κοινότητες. Τονίζεται επίσης, στα πλαίσια της συμμετοχής των εντοπίων πληθυσμών στις περί τουρισμού διεργασίες, π.χ. στον σχεδιασμό του, η από μιας αρχής συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων για τον εκτιμώμενο ως χρήσιμο για την ανάπτυξη της περιοχής, τουρισμό. Χρειάζονται επίσης, διαρκούς της υλοποίησης, μετρήσεις, ώστε το είδος και το εύρος της ανάπτυξης να παραμένουν υπό έλεγχο. Τέλος, προκρίνεται, έναντι της προώθησης των προκύπτοντων οικονομικών ωφελημάτων σε άλλους οικονομικούς κλάδους, η επανεπένδυσή τους στις υπό ανάπτυξη, δια των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού, περιοχές και πληθυσμούς. (Supra Smith K., p. 43, 44)

70

Τεχνικού Συμβουλευτικού Σώματος της UNESCO. Το Σώμα αυτό παρείχε, το 2015, κινητοποιώντας γνώσεις, τεχνογνωσία, τεχνολογία και οικονομικούς πόρους, καθοριστικής σημασίας βοήθεια στη Μαδαγασκάρη. Συνετέλεσε στον τερματισμό της λεηλασίας εις βάρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού και διευκόλυνε την περαιτέρω προστασία των ευάλωτων στην λεηλασία ναυαγίων.

17.17 Συμπράξεις του Δημοσίου, Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα και της Κοινωνίας των Πολιτών: Η έκδοση αναδεικνύει την, κατόπιν σχετικής συνδιοργάνωσης από την UNESCO, το Πανεπιστήμιο Selçuk και το αρμόδιο διαπανεπιστημιακό δίκτυο της Unesco, διεξαγωγή ενός μαθήματος εισαγωγικής κατάρτισης, τον Μάιο του 2015, στην Αττάλεια της Τουρκίας, επίκεντρο του οποίου ήταν οι αρχές και οι τεχνικές κατανόησης, μελέτης, καταγραφής και διαχείρισης της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιοχή της Αφρικής.⁷

Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, 2003

2.4 Βιώσιμη γεωργία και τροφοδοσία: Η έκδοση υπενθυμίζει, κατ' αρχήν, ότι παραδοσιακές διατροφικές οδοί (π.χ. τοπικά συστήματα εκτροφής, ποιμαντικής, αλιείας και θήρας), βασίζονται σε γνώσεις και πρακτικές που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά. Περαιτέρω, ότι οι παραπάνω διατροφικές οδοί και πρακτικές μπορούν να

συμβάλουν σημαντικά στην ασφάλεια των τροφίμων και της διατροφής. Υπογραμμίζεται σχετικώς, ένα σχέδιο διεθνούς βοήθειας προς την Κένυα, το οποίο επικεντρώθηκε σε δύο κοινότητες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την απειλούμενη (είναι παρατηρημένη στις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές, μια τάση εγκατάλειψης των παραδοσιακών τροφών προς χάριν της βιομηχανικής παραγωγής τροφίμων), ποικιλομορφία των παραδοσιακών τροφίμων, και επέφερε ευρύτερα οφέλη για την ενίσχυση των συστημάτων βιώσιμης παραγωγής τροφίμων της χώρας.

5.5 Ισότητα των φύλων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων: Επισημαίνεται, εδώ, ένα σχέδιο το οποίο εφαρμόζεται στο Μαρόκο και αποσκοπεί στη διαφύλαξη των γυναικών ψαλτών του Taroudant. Το σχέδιο υλοποιείται από γυναικείες ομάδες μουσικής κατά τη διάρκεια κοινωνικών εκδηλώσεων, τούτο δε σύμφωνα με αντίστοιχες τοπικές παραδόσεις. Μία τοπική Μ.Κ.Ο. εργάζεται για την αναζωογόνηση της συγκεκριμένης παράδοσης μεταξύ των ενδιαφερομένων

7 Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 20 - 21, 05/09/2019

71

κοινοτήτων συγκεντρώνοντας έτσι τις γυναίκες που συμμετέχουν σε τέτοιες ομάδες. Το έργο της Μ.Κ.Ο. υποστηρίζεται από δραστηριότητες οι οποίες οργανώνονται στα πλαίσια του ως άνω σχεδίου και συμβάλλουν ποικιλοτρόπως στην αναβίωση των παραδόσεων.

4.7 Εκπαίδευση για την πολιτιστική ποικιλία και την ειρήνη: Η έκδοση αναφέρεται στη συναφή περίπτωση ενός πιλοτικού προγράμματος σε τέσσερις χώρες της Ασίας - Ειρηνικού (Ουζμπεκιστάν, Πακιστάν, Βιετνάμ και Παλάου), το οποίο αποσκοπούσε στην ενσωμάτωση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στην εκπαίδευση και στην υπόδειξη των διασυνδέσεων μεταξύ άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και ειδικότερης εκπαίδευσης για την Β.Α.. Π.χ., στα πλαίσια του εν λόγω πιλοτικού προγράμματος, κοινοτικά τραγούδια σχετιζόμενα με τη συγκομιδή, χρησιμοποιήθηκαν σε ένα μάθημα φυσικών επιστημών ενσωματώνοντας σε αυτό, την αρχή της Β.Α. και την αντίληψη της Βιώσιμης γεωργίας.

5.γ Πολιτικές για την Ισότητα των φύλων: Το 2016, τα συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση, αναθεώρησαν τις κ.γ., με σκοπό την ενθάρρυνση της ισότητας των φύλων στο σχεδιασμό, στη διαχείριση και στην εφαρμογή των μέτρων διατήρησης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Οι πρωτοβουλίες πολιτικής μπορούν να ενισχύσουν τη

συμμετοχή των γυναικών σε επίπεδο λήψης αποφάσεων γύρω από την εν λόγω κληρονομιά. Στο Περού, π.χ. η Διεύθυνση Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς έχει λάβει μέτρα ώστε να διορίζονται γυναίκες ανθρωπολόγοι για την καταγραφή πληροφοριών σχετικά με συναφείς πολιτιστικές πρακτικές. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής, από πλευράς UNESCO, προσέγγισης αυτών των θεμάτων, επισημαίνεται η ανάπτυξη δύο εκπαιδευτικών σεμιναρίων από αυτήν. Εξ' αυτών, το ένα επιδίδεται στο θέμα « Φύλο και Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά », ενώ το άλλο σε μία θεώρηση της διαφύλαξης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε σύνδεση με την παράμετρο του φύλου. Στα εκπαιδευτικά υλικά περιλαμβάνονται μελέτες περιπτώσεων από όλο τον κόσμο, που απεικονίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητες έχουν προσαρμόσει την άυλη πολιτιστική κληρονομιά τους, με την πάροδο του χρόνου, ώστε να επικαιροποιούνται οι ρόλοι των φύλων, χωρίς να χάνονται το νόημα και οι κοινωνικές λειτουργίες της κληρονομιάς.

11.4 Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς: Επισημαίνεται η

72

θετική επίδραση στα πολιτιστικά τεκταινόμενα της πλατείας Jemaa el - Fna στο Μαρακές του Μαρόκου, από την εφαρμογή της Σύμβασης: Η πλατεία αυτή αποτελεί χώρο συγκέντρωσης διαφόρων ερμηνευτών οι οποίοι μέσω μουσικών, θρησκευτικών και άλλων καλλιτεχνικών εκφράσεων, αποτυπώνουν, με αυτόν τον τρόπο, την τοπική λαϊκή πολιτιστική παράδοση. Πλην όμως, οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις απειλούνταν από φαινόμενα αστικοποίησης και συναφούς κερδοσκοπίας. Η κατάσταση άλλαξε, με την εγγραφή της πλατείας στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας ⁸ και τη συνακόλουθη ενεργοποίηση του διεθνούς ενδιαφέροντος.

13.1 Προσαρμογή σε καταστροφές οφειλόμενες στην κλιματική αλλαγή: Αναδεικνύεται το έργο που το Ταμείο της Σύμβασης παρείχε στο Βανουάτου μετά από τον Κυκλώνα Pam του 2015. Κατόπιν αξιολόγησης των ζημιών τις οποίες είχαν υποστεί παραδοσιακές κατασκευές - καταφύγια στην περιοχή, το Βανουάτου ωφελήθηκε από τη σχετική βοήθεια έκτακτης ανάγκης του Ταμείου της Σύμβασης, την οποία έλαβε λόγω των παραδοσιακών γνώσεων και δεξιοτεχνίας που ενσωματώνονται στα εν λόγω καταφύγια.

17.9 Οικοδόμηση ικανοτήτων για τους Σ.Β.Α. στον εθνικό σχεδιασμό: Αυτό το οποίο επισημαίνεται εδώ, είναι το σχετικό (επικεντρωμένο στην οικοδόμηση ικανοτήτων για

την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς σε σύνδεση με τη Β.Α. αλλά και τις ειρηνικές κοινωνίες, με έμφαση στη δημιουργία κατάλληλου θεσμικού και επαγγελματικού περιβάλλοντος), Παγκόσμιο Πρόγραμμα της UNESCO, από το οποίο έχουν ήδη επωφεληθεί περισσότερα από 70 κράτη και περισσότεροι από 1800 επαγγελματίες των κυβερνήσεων, της κοινωνίας των πολιτών και των κοινοτήτων.

17.16 Πολυμερείς Συμπράξεις: Παράδειγμα, εδώ, η λειτουργία του δικτύου ΜΚΟ για την προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε επίπεδο

8 Η Επιτροπή του καθεστώτος συνέρχεται ετησίως, προκειμένου να επιλέξει, από τις σχετικές υποψηφιότητες των συμβαλλομένων μερών, βάσει κριτηρίων, τις πολιτιστικές πρακτικές και εκφράσεις οι οποίες θα ενταχθούν στον κατάλογο. Τηρούνται επίσης ο Κατάλογος Πολιτιστικής Κληρονομιάς χρηζουσας επείγουσας Προστασίας, και το Μητρώο Καλών Πρακτικών Προστασίας. (UNESCO / Intangible cultural heritage/about lists - <https://ich.unesco.org/en/purpose-of-the-lists-00807>, 16/11/2019)

73

Υποπεριφέρειας Νότιας Ασίας. Το εν λόγω δίκτυο ξεκίνησε το 2016 στην Goa της Ινδίας, από μια συνάντηση περίπου 30 ΜΚΟ και υποστηρίζεται, πλέον, από τον διαπιστευμένο από την UNESCO, ως προς την ενίσχυση διεθνών και περιφερειακών δικτύων για την προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Μ.Κ.Ο. Banglanatak dot com.⁹

Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων, 2005

8.3 Πολιτικές για την αξιοπρεπή εργασία και την επιχειρηματικότητα: Προτεραιότητα της Σύμβασης είναι η ενίσχυση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στις χώρες αυτές, ο *ανεπίσημος* χαρακτήρας συστημάτων και θεσμών που άπτονται της δημιουργικής οικονομίας και κατ' επέκταση του πολιτισμού, αποτελεί αιτία *μη ένταξης* σε πλαίσια διακυβερνητικά και επενδυτικών ευκαιριών, δημιουργικών εργαζομένων, τη στιγμή κατά την οποία η αντίστοιχη παγκόσμια εμπειρία καταδεικνύει σημαντικότερα περιθώρια παραγωγής, οικονομικών ωφελημάτων και δημιουργίας θέσεων εργασίας και μάλιστα για άτομα ηλικίας 15 - 29 ετών. Χάρη στη σχετική δραστηριοποίηση της UNESCO, χρηματοδοτείται η ανάπτυξη δεξιοτήτων και επαγγελματικής κατάρτισης των νέων που επιθυμούν να

γίνουν επιχειρηματίες στον κινηματογράφο, στη μουσική, στον εκδοτικό ή στον ψηφιακό τομέα. Επίσης, παρέχεται τεχνική βοήθεια για τη χάραξη πολιτικής, την ενίσχυση των κανονισμών και τη δημιουργία θεσμικών και ανθρώπινων ικανοτήτων, όπως π.χ. έχει συμβεί με την υποστήριξη που παρείχε ο Οργανισμός προκειμένου να σχεδιασθεί η 1η «Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη της Πολιτιστικής Βιομηχανίας στο Βιετνάμ».

4.4 Εκπαίδευση για δεξιότητες: Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εφαρμοστικής ανταπόκρισης της Σύμβασης, είναι η χρηματοδότηση που παρέχεται από το IFCD στη νεολαία του Τσαντ, προς ενίσχυση των δημιουργικών και τεχνικών δεξιοτήτων αλλά και για την προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των νέων καλλιτεχνών της Αφρικής.

5.γ Πολιτικές για την ισότητα των φύλων: Η δημιουργία, από τη κυβέρνηση της Τυνησίας, τον Μάιο του 2016, του Εθνικού Συμβουλίου Ομοτίμων για την ισότητα

9 Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 24 - 27, 05/09/2019

74

γυναικών και ανδρών. Το Συμβούλιο επιδιώκει κατ' αρχήν την κατοχύρωση της αρχής των « ίσων ευκαιριών και ισότητας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων γυναικών και ανδρών » σε νομοθετικό επίπεδο, κατ' επέκταση δε, την εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών.

17.19 Μέτρηση και παρακολούθηση της εφαρμογής των Σ.Β.Α.: Η UNESCO εργάζεται για την οικοδόμηση ικανοτήτων, των αναπτυσσόμενων χωρών, για έγκαιρη συλλογή αξιόπιστων δεδομένων τα οποία να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την χάραξη αλλά και τη μέτρηση των επιπτώσεων της πολιτιστικής πολιτικής για την Β.Α.. Τα δεδομένα αυτά αξιοποιούνται κατά την διεξαγωγή αποτελεσμάτων μέσω συγκεκριμένων δεικτών οι οποίοι δημοσιεύονται στη σειρά Παγκοσμίων Εκθέσεων του Οργανισμού σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης, με τίτλο « Επανα - Διαμόρφωση πολιτιστικών πολιτικών ». Οι δείκτες αυτοί, είναι σχεδιασμένοι για να παρακολουθούν συστηματικώς την πρόοδο προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων της Σύμβασης, σε εθνικό επίπεδο. Σημειώνεται, εδώ, και η Συλλογή Δεικτών Πολιτισμού για την Ανάπτυξη, η οποία αποτελεί επίσης έργο της UNESCO και είναι ένα πρόσθετο εργαλείο παραγωγής στοιχείων, χρήσιμων, για τη μέτρηση της πολυδιάστατης συμβολής του πολιτισμού στην ανάπτυξη, σε εθνικό επίπεδο.

10.α Προτιμησιακή αντιμετώπιση των αναπτυσσόμενων χωρών: Το πρόγραμμα Aschberg της UNESCO το οποίο, λειτουργεί υποστηρικτικώς προς την προώθηση μιας ισορροπημένης ροής πολιτιστικών αγαθών, υπηρεσιών, επαγγελματιών κλπ. προερχομένων από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Π.χ., παρέχει μία εντός - των - κρατών - κατάρτιση στους διαπραγματευτές, αλλά και τεχνική βοήθεια για τη δημιουργία νομοθετικής βάσης για την εξασφάλιση ελεύθερης, και άνευ αποκλεισμού του Νότου, πολιτιστικής κινητικότητας.

16.10 Προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών: Η εφαρμογή της Σύμβασης ενσωματώνει και την παρακολούθηση της εφαρμογής των, σχετικών με τις θεμελιώδεις ελευθερίες καλλιτεχνών και επαγγελματιών του πολιτισμού, νομοθεσιών (διεθνούς και εθνικών).¹⁰

10 Ibid., p. 28 - 29, 05/09/2019

Σημειώνεται για τις Συμβάσεις του 2001, 2003 και 2005 ότι: Στο κείμενο της πρώτης, η Β.Α. δεν περιλαμβάνεται στο Προοίμιο, ούτε στους στόχους.¹¹ Η δεύτερη, αναφέρει τη Β.Α. στο προοίμιο.¹² Η Τρίτη, επίσης περιλαμβάνει αναφορά στη Β.Α. στο προοίμιο. Στους στόχους, αναφορά γίνεται στην Ανάπτυξη.¹³ Ωστόσο, παρά τις κειμενικές « ελλείψεις », η εφαρμογή αυτών των Συμβάσεων όπως άλλωστε και εκείνων που είχαν προηγηθεί του 1992 - ορόσημου για την έννοια της Β.Α., επιτυγχάνει αποτελέσματα στους ΣΒΑ, χάρη στις συμπράξεις, την κατά κανόνα πολυδιάστατη υφή των δράσεων και την ποικιλία αυτών.

Η αισθητή διαφορά, ως προς το πλήθος των παραπάνω παραδειγμάτων, μεταξύ της Σύμβασης του 1972 και των υπολοίπων συμβάσεων (βλέπε και παράρτημα VI), πρέπει να αποδοθεί στο ευρύτερο πεδίο εφαρμογής αλλά και στο μεγαλύτερο πλήθος επικυρώσεων, της πρώτης. Η προσαύξηση της αποτελεσματικότητας των λιγότερο επικυρωμένων συμβάσεων, φαίνεται εφικτή μέσω παράπλευρων, πλην αποτελεσματικών, πρακτικών, σε επίπεδο εργασιών επιτροπών αλλά και Συνστάσεων, Διακηρύξεων κλπ.

3.2: Δηλωτικό σκέλος του συστήματος

Από το, αλληλένδετο με το συμβατικό, δηλωτικό σκέλος του συστήματος διακυβέρνησης της UNESCO, Συστάσεις αυτής επισημαίνονται ως προς τη συμβολή

τους, βάσει των παρατιθέμενων παραδειγμάτων, στον αναγραφόμενο για κάθε μία από αυτές, υποστόχο Β.Α., Ακολουθούν, τα αναμενόμενα εκ του τρέχοντος Major Programme IV αποτελέσματα. Περαιτέρω, εν είδει συμπληρωματικής ενημέρωσης του αναγνώστη, τέσσερις επιμέρους αναφορές, στις πλέον χαρακτηριστικές, σε σχέση με τα αντίστοιχα Major Programs,¹⁴ δραστηριότητες του οργανισμού.

11 Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage (2001), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000126065>, p. 1 - 4, 12/12/2019

12 Text of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003), <https://ich.unesco.org/en/convention>, 2^η παράγραφος Προοιμίου, 12/12/2019

13 Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (2005), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000142919>, p. 1 - 3, 12/12/2019

14 Βλέπε παρακάτω, σελ. 127, 128

76

Σύσταση για το Ιστορικό Αστικό Τοπίο, 2011

Αφορά σε έναν τρόπο προσέγγισης τοπίου κατά τρόπο ώστε οι ιστορικές περιοχές να εντοπίζονται, εν συνεχεία δε να διατηρούνται, σε συνάρτηση τόσο με το ευρύτερο αστικό περιβάλλον τους, όσο και με τους Σ.Β.Α..

11.4 Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς: Το ερευνητικό έργο « Σύσταση για το ιστορικό αστικό τοπίο στην περιοχή Cuenca - Εκουαδόρ. Νέα προσέγγιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς ». Το έργο χαρακτηρίζεται από την διεπιστημονική συμμετοχή και την συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Προωθεί μια πλήρη εικόνα της Κληρονομιάς. Αξιοσημείωτη πτυχή του είναι η ανάπτυξη βάσης δεδομένων και χαρτογράφησης του Γεωγραφικού Πληροφοριακού Συστήματος, η οποία εξυπηρετεί παράλληλα το σχέδιο διαχείρισης της πόλης και την Βιώσιμη Ανάπτυξή της.¹⁵

Σύσταση σχετικά με το Καθεστώς του Καλλιτέχνη, 1980

Αναγνωρίζοντας το θεμελιώδες δικαίωμα των καλλιτεχνών στην ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι, καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν πολιτικές και μέτρα που αφορούν στην κατάρτιση, απασχόληση, κοινωνική ασφάλιση και φορολογική αντιμετώπιση των καλλιτεχνών προκειμένου να βελτιωθεί η επαγγελματική, κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση.

16.10 Προστασία θεμελιωδών ελευθεριών: Η έκδοση επισημαίνει περιπτώσεις αφρικανικών κρατών (π.χ. Μαδαγασκάρη, Μπουρκίνα Φάσο, Μαυριτανία) τα οποία έχουν υιοθετήσει κανονιστικές ρυθμίσεις σύμφωνες με το πνεύμα της Σύστασης, παρομοίως δε και τις περιπτώσεις των Φιλιππίνων και της Δημοκρατίας του Μαυρικίου, όπου η Σύσταση έχει ανοίξει το δρόμο για την επεξεργασία νόμων προωθώντας την ευημερία των καλλιτεχνών και την αναθεώρηση των σχετικών καθεστώτων.¹⁶

Σύσταση για την Προστασία και Προώθηση Μουσείων και Συλλογών, 2015

Δοθέντος ότι τα μουσεία συνεισφέρουν σημαντικά στην εκπλήρωση βασικών σκοπών

15 Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 32, 05/09/2019

16 Ibid., p. 32, 05/09/2019

της UNESCO όπως η Β.Α., ο διαπολιτισμικός διάλογος, η δημιουργικότητα και η διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, η Σύσταση ενθαρρύνει τα κράτη να προωθήσουν τον πολυδιάστατο ρόλο των μουσείων στις σύγχρονες κοινωνίες, υποδεικνύοντας, μέσω των σχετικών κατευθυντηρίων γραμμών, τον μη αποκλεισμό, την πολυσυλλεκτικότητα και τη συνέργεια των μουσείων με την εκπαίδευση, την επικοινωνία, την έρευνα και τη διατήρηση της Κληρονομιάς.

17.9 Διευκόλυνση Συνεργασίας Βορά - Νότου, Νότου - Νότου και τριγωνικής Συνεργασίας: Η έκδοση επισημαίνει την έγκριση της Διακήρυξης του Shenzhen δια της οποίας αναγνωρίζεται ο κοινωνικός - πολιτιστικός - εκπαιδευτικός ρόλος των μουσείων καθώς και η συμβολή τους στην εκπαίδευση και, μέσω αυτής, στην προώθηση της ειρήνης και της Β.Α.. Η έγκριση υπήρξε αποτέλεσμα της εναρκτήριας συνεδρίασης του Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου για τα Μουσεία της UNESCO, η οποία διεξήχθη, το 2016, στο Shenzhen της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.¹⁷

Πίνακας Ανακεφαλαιωτικός της αποτελεσματικότητας των παραπάνω Συμβάσεων και Συστάσεων της UNESCO παρατίθεται στο Παράρτημα VI.

Major Programme IV Από την συνολική εφαρμογή του προγράμματος, συνεπικουρούσης της συνοχής του με συναφή εργαλεία,¹⁸ αναμένονται ευεργετικά αποτελέσματα επί των Υποστόχων και Πολιτικών Β.Α.: 2.4, 4.7, 4.4, 5.5, 5.γ, 6.6, 8.9,

8.3, 10.α, 11.4, 11.β, 13.1, 14.5, 14.7, 15.1, 16.4, 16.α, 16.7, 16.10, 17.9, 17.14, 17.16, 17.17, 17.19. Επισημαίνονται τα εξής σημεία κλειδιά: Αποτελεσματική εφαρμογή των Συμβάσεων, διεύρυνση επικυρώσεων Συμβάσεων 2001 και 1954, καθώς και Πρωτοκόλλων της, εγρήγορση έναντι καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, υποστήριξη πολιτικών, οικοδόμηση ικανοτήτων, επιχειρησιακά σχέδια και

17 Ibid., p. 33, 05/09/2019

18 Ως συναφή εργαλεία νοούνται: οι Συμβάσεις των ετών 1954 (και τα πρωτόκολλα αυτής), 1970, 1972, 2001, 2003, 2005, η ICPRCP, η εν έτει 2015 Σύσταση περί Προστασίας και Προώθησης Μουσείων & Συλλογών, τα Εργαλεία πολιτισμικής προτυποποίησης, τέλος δε, οι Κρατικές Πολιτικές και Μέτρα, εθνικής και τοπικής εμβέλειας, που ενσωματώνουν την Agenda 2030 συνδυαστικώς με τον Πολιτισμό. (Ibid., p.10 - 11, 05/09/2019)

78

διαδικασίες παρακολούθηση αυτών.¹⁹ *Αναλυτική παρουσίαση της διάρθρωσης των εν λόγω αναμενομένων αποτελεσμάτων γίνεται στο Παράρτημα VII.*

Κατόπιν των, ήδη επανειλημμένων στο παρόν κεφάλαιο, αναφορών, σε διαδικασίες υποβολής εκθέσεων, παρακολούθησης αποτελεσμάτων, κ.ο.κ., πρέπει να διευκρινισθεί ότι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί συνιστούν μία από τις πλέον πετυχημένες πτυχές του συστήματος διακυβέρνησης της UNESCO.²⁰ Η τήρηση των υποχρεώσεων των κρατών μελών ελέγχεται αποτελεσματικώς: Σε επίπεδο οργανισμού, χάρη στον διεξοδικό - π.χ. μέσω ψηφισμάτων και υιοθετούμενων διακηρύξεων - τρόπο λειτουργίας της Γ.Δ.. Επίσης, σε επίπεδο συμβατικών καθεστώτων, χάρη στον εποικοδομητικό ρόλο των επιτροπών.²¹ Αισθητή, βεβαίως, και η εξωστρέφεια της UNESCO σε αυτό το κεφάλαιο, όπως άλλωστε στο κεφ. 1 - ενότητα 3 και στο παράρτημα III.3.

Σε σχέση με το επικεντρωμένο στην εκπαίδευση Major Programme I και την κατ' επέκταση εξυπηρέτηση του συναφούς Σ.Β.Α. υπ' αρ. 4, πρέπει, εδώ, να επισημανθούν τα εξής: Το προαναφερθέν Παγκόσμιο Forum για την Εκπαίδευση,²² καταδεικνύει την άμεση ανταπόκριση της Unesco στις σχετικές απαιτήσεις της Agenda 2030. Αποτέλεσμά του Forum υπήρξαν, η Διακήρυξη του Incheon και το αντίστοιχο αυτής Πρόγραμμα Δράσης. Στα δύο αυτά κείμενα, γνωστά από κοινού και ως Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση 2030, αποτυπώνεται το σχέδιο της Unesco - το οποίο

συννοψίζεται στην διασφάλιση ποιοτικής, χωρίς αποκλεισμούς και ορθοδίκαιης εκπαίδευσης καθώς και στην προώθηση ευκαιριών διά βίου μάθησης για όλους - για την υλοποίηση του Σ.Β.Α. 4.²³ Το Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση

19 Ibid., p. 10, 11, 05/09/2019

20 Supra Νάσκου - Περράκη Π., σ. 225

21 Κοντοχρήστου Μ., (Πολιτισμός και διεθνής οργάνωση: η συμβολή της UNESCO στη διαμόρφωση των σύγχρονων πολιτιστικών διεθνών σχέσεων και διακυβέρνησης), Διεθνές γίνεσθαι και Πολιτισμός. Προκλήσεις και πολιτικές, (Αντωνία Ζερβάκη), Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2018, σ. 89

22 Βλέπε παραπάνω, σελ. 37

23 UNESCO - world education blog, <https://gemreportunesco.wordpress.com/2015/11/04/education-2030-framework-for-action-lets-get-started/>, 30/11/2019

2030, έχει υιοθετηθεί από 184 κράτη μέλη της Unesco, ήδη από τον Νοέμβριο του 2015.²⁴ Η παρουσία της Unesco υπήρξε κομβική, κυρίως διότι, στο πλαίσιο της λειτουργίας της ως Διευκολύνοντος (Facilitator) Διεθνούς Οργανισμού, διαδραμάτισε ειδικότερο συντονιστικό ρόλο σε σχέση με την EFA, αλλά και την SDG - Education 2030 steering committee οι οποίες έχουν ηγηθεί της ανάπτυξης, δρομολόγησης και υλοποίησης της ατζέντας για την εκπαίδευση, για την μετά το 2015 περίοδο.²⁵

Απαραίτητη, προς επισήμανση της ενεργού παρουσίας της Unesco, στον χώρο των Φυσικών Επιστημών, σύμφωνα άλλωστε με το Major Programme II, η αναφορά στην, ιδρυθείσα το 1960, I.O.C., η οποία λειτουργεί ως αυτόνομο σώμα εντός των κόλπων της Unesco. Κεντρικός άξονας της εν λόγω διακυβερνητικής επιτροπής, η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και ο συντονισμός προγραμμάτων έρευνας, οικοδόμησης ικανοτήτων και λοιπών συναφών υπηρεσιών, με απώτερο σκοπό την απόκτηση γνώσεων περί της φύσεως και των πόρων θαλασσών και ωκεανών, καθώς και την αξιοποίησή τους σε πλαίσια βελτίωσης και βιώσιμης ανάπτυξης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.²⁶ Στα πλαίσια της επιτροπής, λειτουργεί από το 2018 (οπότε και συνήλθε για 1η φορά σε σύνοδο, επικαιροποιώντας συναφούς ενδιαφέροντος εκτιμήσεις αναγκών και gap analyses που είχαν υποβληθεί, ένα έτος πριν, στη Συνέλευση των Συμβλλομένων Μερών στην I.O.C.) και η Ομάδα Εμπειρογνομώνων επί θεμάτων Οικοδόμησης Ικανοτήτων.²⁷ Η στρατηγική της I.O.C. για την διανυόμενη χρονική περίοδο 2015 - 2021, είναι προσανατολισμένη στους εξής στόχους υψηλού

επιπέδου: i) Υγιά ωκεανικά οικοσυστήματα και διατήρηση οικοσυστημικών υπηρεσιών. ii) Αποτελεσματικά συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και ετοιμότητα έναντι φαινομένων τσουνάμι και άλλων, σχετιζόμενων με τους ωκεανούς, κινδύνων. iii) Αυξημένη ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και μεταβλητότητα, αυξημένη ασφάλεια, αποδοτικότητα και

24 Education 2030: Incheon Declaration & Framework for Action (December 2015) -

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>, p.16, 15/12/2019

25 UNESCO TRANSPARENCY PORTAL -

https://opendata.unesco.org/focus_area/Coordination%20and%20monitoring%20of%20Education%202030, 15/12/2019

26 Unesco - Intergovernmental Oceanographic Commission - www.ioc-unesco.org, 15/12/2019

27 IOC - Capacity Development - [ioc-cd.org/index.php?option=com_content&view= featured&Itemid=101](http://ioc-cd.org/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=101), 15/12/2019

80

αποτελεσματικότητα όλων των σχετιζόμενων με τους ωκεανούς δραστηριοτήτων, μέσω επιστημονικώς θεμελιωμένων υπηρεσιών, στρατηγικές προσαρμογής και μετριασμού. iv) Προωθημένη γνώση επί αναφερόμενων ζητημάτων της επιστήμης των ωκεανών.²⁸ Προφανής, η, μέσω των παραπάνω, εξυπηρέτηση του *Σ.Β.Α. υπ' αρ. 14*.

Αξιοσημείωτα δείγματα της, ενεργού και πάλι, παρουσίας της Unesco στον χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών - σε συνοχή με το, αντίστοιχο αυτών, Major Programme III αυτή τη φορά - τα εξής: Το θεσμοποιημένο από το έτος 1999 Forum της Νεολαίας. Λαμβάνει χώρα ανά 2ετία, στο Παρίσι. Συνίσταται σε διάλογο & δημόσια συζήτηση των νέων μεταξύ τους αλλά και με την Unesco, δεδομένου ότι οι ιδέες και ανησυχίες της νεολαίας παρουσιάζονται, κατ' επέκταση του forum αυτού, στη ΓΔ του οργανισμού. Η νεολαία συμμετέχει σε όλα τα στάδια, από την προπαρασκευή έως και την ολοκλήρωση του forum, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας σύνταξης Συστάσεων για Δράση. Με τον τρόπο αυτόν, αποτυπώνονται οι προβληματισμοί των νέων σε σχέση με τους τομείς δραστηριοποίησης της Unesco.²⁹ Συμπληρωματικώς αξιοσημείωτη, η Στρατηγική της Unesco για τη Νεολαία. Η τρέχουσα, για την περίοδο 2014 - 2021, Στρατηγική τελεί υπό τρεις κεντρικούς άξονες, οι οποίοι συνοψίζονται ως εξής: 1) Διαμόρφωση και αναθεώρηση πολιτικών με τη συμμετοχή των νέων. 2) Ανάπτυξη ικανοτήτων για την ενηλικίωση. 3) Πολιτική εμπλοκή των νέων, δημοκρατική συμμετοχή, κοινωνική καινοτομία.³⁰ Επισημαίνονται, εδώ, λόγω της έντονης, κατά περίπτωση, *αλληλουχίας* τους με *Γενικούς ή / και Μερικούς*

Σ.Β.Α. (οι αριθμοί των οποίων, ακολούθως, αναγράφονται εντός παρενθέσεων με πλάγιους χαρακτήρες), κάποιες από τις επιμέρους αναφορές του κειμένου της Στρατηγικής. Στα πλαίσια του 1ου άξονα: αναφορά σε δημόσιες πολιτικές και στην, μέσω αυτών, προώθηση της εκπαίδευσης για την Β.Α. (4.7) και της εφαρμογής των Συμβάσεων περί πολιτιστικής κληρονομιάς (11.4). Αναφορά επίσης στην ενθάρρυνση, μέσω των νεανικών δομών,

28 IOC - Strategy / 2015-2021 (September 2015), ioc-cd.org/index.php?option=com_oa&task=viewDocumentRecord&docID=16788, p. 12, 13, 15/12/2019

29 UNESCO - By youth, with youth, for youth,

<https://en.unesco.org/youth>, 16/12/2019

30 UNESCO - Operational Strategy on Youth 2014-2021 (2014),

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227150>, p. 9, 16/12/2019

81

της αντιπροσώπευσης ποικίλων - περιλαμβανομένων των ευάλωτων και περιθωριοποιημένων - ομάδων νέων (10.3).³¹ Στα πλαίσια του 2ου άξονα: Αναφορές στην εκπαίδευση, με έμφαση σε αυτήν των νέων γυναικών (4.5, 5, 5.1). Αναφορές επίσης, στις δυνατότητες της εκπαίδευσης για την Β.Α. (4.7), με έμφαση στην αντιμετώπιση, μεταξύ άλλων, της κλιματικής αλλαγής (13.3).³² Στα πλαίσια του 3ου άξονα: Αναφορές στην οικοδόμηση και εδραίωση της ειρήνης (16).³³

Σημειώνεται τέλος, αντιστοίχως του Major Programme V, ο Τομέας Επικοινωνίας και Πληροφορίας: Έχοντας ιδρυθεί, στη μορφή με την οποία είναι γνωστός σήμερα, το 1990, εξυπηρετεί τρεις πρωταρχικούς στρατηγικούς στόχους οι οποίοι συνίστανται στην προώθηση: 1) Της ελεύθερης ροής ιδεών και της παγκόσμιας πρόσβασης στην πληροφορία. 2) Της έκφρασης του πλουραλισμού και της πολιτιστικής ποικιλομορφίας στα media και στα παγκόσμια πληροφοριακά δίκτυα. 3) Της πρόσβασης όλων στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας.³⁴ Προφανής η σύμπλευση του 2ου στρατηγικού στόχου με την, περί ποικιλομορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων, Σύμβαση του 2005, καθώς και του 3ου στρατηγικού στόχου με τους ΣΒΑ υπ'αρ.17.6, 17.7, 17.8, 17.9. Κύρια εργαλεία του τομέα είναι: το IFAP, ως μία διεθνής πλατφόρμα διεξαγωγής συζητήσεων περί πολιτικών και κ.γ. δράσης εν σχέσει με την πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση,³⁵ και το IPDC, μέσω του οποίου η Unesco ασκεί τα καθήκοντά της ως θεματοφύλακας της διεξαγωγής αναφορών, παγκοσμίως, σε σχέση με την πρόοδο της πρόσβασης στην πληροφορία (σύμφωνα με τον Σ.Β.Α. 16.10

), έχοντας, έτσι, υποβάλει σχετικές αναφορές κατά τα έτη 2017, 2018, 2019, στην αρμόδια υπηρεσία των Η.Ε..³⁶

31 Ibid, p. 10, 16/12/2019

32 Ibid, p. 12, 16/12/2019

33 Ibid, p. 14, 16/12/2019

34 About Unesco's Communication & Information Sector - <https://europa.eu/capacity4dev/unesco/minisite/communication-information>, 16/12/2019

35 UNESCO / Information For All Programme - <https://en.unesco.org/programme/ifap>, 16/12/2019

36 Powering sustainable development with access to information: highlights from the 2019 UNESCO monitoring and reporting of SDG indicator 16.10.2 (2019), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000369160>, p. 2, 16/12/2019

Συμπεράσματα

Τα συμβατικά αποτυπώματα της περιόδου 1954 - 2005 αντικατοπτρίζουν τη σταδιακή αλλά γοργή εξέλιξη της αντίληψης της διεθνούς κοινότητας για τους πολιτιστικούς και φυσικούς θησαυρούς και κατ' επέκταση για την προστασία τους.

Στη Σύμβαση της Χάγης, εν αντιθέσει με ότι ίσχυε κατά το πρώτο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα, η απτή πολιτιστική κληρονομιά συσχετίζεται όχι μόνο με τα κρατικά κυριαρχικά δικαιώματα, αλλά και με το σύνολο της ανθρωπότητας. Η αντίληψη αυτή εδραιώνεται με τη Σύμβαση του 1972, υποσκελίζοντας τυχόν διαφοροποιήσεις οφειλόμενες σε κοντόθωρες κρατικές οπτικές. Επόμενο ορόσημο, η ICH Convention. Με αυτήν, αποδεικνυομένης έτσι της επί το ολιστικότερον εξέλιξης της αντίληψης της διεθνούς κοινότητας, η άυλη κληρονομιά προστατεύεται, αλλά και, επισήμως, βάσει του προοιμίου, αναγνωρίζεται ως προϋπόθεση της Β.Α. και της πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Η τελευταία, με τη σχετική σύμβαση του 2005, ασχέτως των εμπορικής φύσεως πτυχών της, τελεί σε συνοχή με δύο μεγάλα ζητούμενα: ανθρώπινα και συλλογικά δικαιώματα.¹ Η παραπάνω δυναμική δεν είναι, βεβαίως, άσχετη από τη δυναμική του ενδιαφέροντος της διεθνούς κοινότητας για την πλειάδα των αλληλένδετων θεμάτων και τη συστηματική, μέσω των ΣΒΑ, προσέγγισή τους.

Η παρουσία της UNESCO είναι αισθητή, όλο αυτό το διάστημα, στα πολιτιστικά αλλά και στα ευρύτερα ζητήματα της διεθνούς κοινότητας. Σημεία κλειδιά

της πολύπλευρης αποτελεσματικότητάς της είναι: οι συνέργειες, η πολυδιάστατη υφή των δράσεων, οι έλεγχοι αποτελεσματικότητας, η παράπλευρη διεξοδική δράση των επιτροπών και η ενσωμάτωση του επιστημονικού στοιχείου χάρη στο οποίο, εξηγείται το γεγονός ότι η UNESCO καταπιάστηκε με ζητήματα εμπίπτοντα στον χώρο της Β.Α., εν πολλοίς, πριν αυτά διατυπωθούν υπό τη σημερινή μορφή των ΣΒΑ.. Αντιπροσωπευτικές του επιστημονικού στοιχείου του οργανισμού είναι οι εξής οργανώσεις - συμβουλευτικά όργανα στο Συμβατικό Καθεστώς περί της

1 Kono T. and Van Uytsel S., (The 1972 World Heritage Convention and the Convention on the Diversity of Cultural Expressions), *The Unesco Convention on the diversity of cultural expressions. A Tale of Fragmentation in International Law*, (Federico Lenzerini), Intersentia Publishing Ltd, 2012, p. 128 - 130

83

Παγκόσμιας Κληρονομιάς, του 1972 : η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης - IUCN, το Διεθνές Συμβούλιο για τη Προστασία Μνημείων και Χώρων - ICOMOS και το Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Συντήρησης και Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών - ICCROM.² Ενδιαφέρουσα και, πιθανότατα ενδεικτική της ανεξαρτησίας τους, ήταν η περίπτωση κατά την οποία, το 2004, το μεν ICOMOS εισηγήθηκε την δυνατότητα απεριόριστων εγγραφών στην WHL, η δε IUCN, την οριοθέτηση, με ένα μέγεθος της τάξεως 250 - 300, των, υφισταμένων και μελλοντικών, εγγραφών.³

Ωστόσο, η πρωτοκαθεδρία των ειδικών (experts) στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, θα πρέπει να μην τείνει να ισοδυναμεί με αποκλεισμό, από αυτές, των μη ειδικών. Χρειάζεται, επ' αυτού, εμβάθυνση του bottom - up στοιχείου έτσι ώστε εξ' αρχής να εισακούγονται οι απόψεις του ευρέως κοινού.⁴

Σε γενικές γραμμές πάντως, ο οργανισμός ανταποκρίνεται και σε επίπεδο χειρισμών λεπτών και κρίσιμων για την ισόρροπη διαχείριση των διαστάσεων της Β.Α., με χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της Σύμβασης για την Πολιτιστική Ποικιλομορφία.

Ένα λεπτό ζήτημα που παραμένει προβληματικό λόγω μη αναδρομικότητας των σχετικών διατάξεων, είναι αυτό του επαναπατρισμού παρανόμως μετακινηθέντος πολιτισμικού υλικού. Η αντιμετώπισή του φαίνεται περισσότερο επιτεύξιμη μέσω μη συμβατικών διαδικασιών.

Η αποτελεσματικότητα του πολιτιστικού έργου της UNESCO είναι επιτυχώς δοκιμασμένη στους περισσότερους από τους ΣΒΑ. Εκείνοι επί των οποίων δεν επιδρά μέχρι στιγμής - δεδομένου ότι απουσιάζουν από τις αναφορές της Unesco στην αποτελεσματικότητα των συμβατικών⁵ και μη συμβατικών⁶ εργαλείων του

2 Help preserves sites now / About World Heritage / Advisory Bodies -
<https://whc.unesco.org/en/advisorybodies/>, 19/08/2019

3 Supra Leask A. and Fyall A., p. 16

4 Supra Harrison R., p. 223, 225

5 Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 12 - 29, 42 - 43, 05/09/2019

6 Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 30 - 37, 05/09/2019

84

πολιτισμικού διακυβερνητικού της συστήματος, ή ακόμη και στα *αναμενόμενα* αποτελέσματα του Major Programme IV⁷ - είναι οι υπ' αρ. 1, 3, 7, 9 και 12.⁸ Γρηγορότερη οδός για την κάλυψη αυτών των κενών είναι η ανάπτυξη συμπράξεων, συνεργασιών κλπ., τουλάχιστον με τους ενδεδειγμένους διεθνείς θεσμούς όπως π.χ. η World Bank, το UNDP, ο WHO, ο UNIDO, το HLPF. Θα πρέπει να κινηθούν, επίσης, παράλληλες υποστηρικτικές διαδικασίες σε επίπεδο επιτροπών και Soft Law εργαλείων.

Κινήσεις και διαδικασίες όπως οι παραπάνω, προκρίνονται λόγω της επιτακτικότητας των ΣΒΑ, χωρίς, βεβαίως, να απορρίπτεται η, σε βάθος χρόνου, θωράκιση των κεκτημένων και δια της Hard Law οδού. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται να διατηρηθεί, επεκταθεί και εντατικοποιηθεί η ήδη ανεπτυγμένη εξωστρέφεια του οργανισμού, προς συνέχιση / επαύξηση της υπάρχουσας αποτελεσματικότητας. Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται προς τις κατευθύνσεις αφ' ενός της επάρκειας πόρων και αφ' ετέρου της αποστασιοποίησης από την εμπορευματοποίηση η οποία άλλωστε συνιστά ανισορροπία - αλλοίωση της ίδιας της φύσης της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

7 Supra Culture for the 2030 Agenda, p. 10 - 11, 05/09/2019

8 Βλέπε και παράρτημα VI

85

Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Α΄ Κείμενα

Επιμέλεια Κρασιάς Γιώργος, Διπλωματική Εργασία με Θέμα: Το ισχύον διεθνές νομικό πλαίσιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διεθνών Σπουδών,
<http://ikee.lib.auth.gr/record/125870/files/GRI-2011-6277.pdf>
(07/07/2019, 13:25)

Σύμβαση για την Προστασία και την Προώθηση της Πολυμορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων, (2005),
<http://unescochair.uom.gr/?p=32>
(07/07/2019, 14:00)

UNESCO / Underwater Cultural Heritage (2001),
<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/underwater-cultural-heritage/2001-convention/official-text/>
(27/07/2019, 17:35)

Κατάλογος κρατικών Επικυρώσεων, Αποδοχών, Εγκρίσεων, Προσχωρήσεων –
Σύμβαση Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς του 2001,
<http://www.unesco.org/eri/la/convention.asp?KO=13520&language=E&order=alpha>
(27/07/2019, 17:40)

Recommendation on International Principles Applicable to Archaeological
Excavations, 05/12/1956,
[http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13062&URL_DO=DO_TOPIC
&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13062&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html) (03/08/2019, 16:35)

86

Charter on the Preservation of Digital Heritage, 15/10/2003,
[http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17721&URL_DO=DO_TOPIC&
URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17721&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)
(04/08/2019, 20:00)

Biosphere reserves: the Seville Strategy and the statutory framework of the world
network (publ. 1996),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000103849>
(07/08/2019, 13:00)

Convention on Biological Diversity / COP 7 Decision VII/26 (2004),
<https://www.cbd.int/decision/cop/default.shtml?id=7763>
(10/08/2019, 19:00)

Πρακτικό WHC-94/CONF.003/INF.6 “ Expert Meeting on the "Global Strategy" and
thematic studies for a representative World Heritage List ” (13/10/1994),
<https://whc.unesco.org/archive/global94.htm>
(15/08/2019, 18:45)

Unidroit Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects - Status
<https://www.unidroit.org/status-cp>
(15/08/2019, 16:40)

Status Map of the Unidroit Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects, <https://www.unidroit.org/status-cp?id=1769> (15/08/2019, 16:55)

Education 2030 Incheon Declaration and Framework for Action Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all -
<http://www.unesco.se/wp-content/uploads/2015/12/Framework-for-Action-2030.pdf>
(26/08/2019, 13:30)

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης / 17 στόχοι για να αλλάξουμε τον κόσμο μας,
[http://www.ggk.gov.gr/wp-content/uploads/2016/12/ΣΤΟΧΟΙ-ΒΙΩΣΙΜΗΣ - ANAΠTYΞΗΣ-EL-2.pdf](http://www.ggk.gov.gr/wp-content/uploads/2016/12/ΣΤΟΧΟΙ-ΒΙΩΣΙΜΗΣ-ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ-EL-2.pdf) (01/09/2019, 18:05)

87

UNESCO - Cultural Sector with contributions from colleagues across the entire Organization, Culture For The 2030 Agenda, 2018,
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000264687>
(05/09/2019, 17:00)

Meeting of the National Commissions for UNESCO OF THE EUROPE AND NORTH AMERICA REGION
Director General's Regional Consultative Meeting on the Preparation of the Draft Programme and Budget for 2006 – 2007 (33C / 5)
and 14th Quadrennial and Statutory Regional Conference
19 – 23 June 2004
Final Report
<https://portal.unesco.org/files/Zurich+Final+Report+complete+E.doc>
(16/09/2019, 11:25)

UNESCO 2014 – 2017 Approved Programme and Budget, 2014,
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000226695.page=160>
(16/09/2019, 12:20)

A / RES / 70 / 1, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, Distr. 21 / 10 / 2015,
https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf (26/09-2019, 15:25)

Department of Economic & Social Affairs Working Paper No. 141

ST/ESA/2015/DWP/141

“ Towards integration at last? The sustainable development goals as a network of targets ” (March 2015), https://www.un.org/esa/desa/papers/2015/wp141_2015.pdf
(06/10/2019, 20:35)

Ecosystems and Human Well – Being Synthesis (2005),
<https://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf>
(08/10/2019, 18:20)

88

Beijing Declaration and Platform for Action (15/09/1995),
https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf
(14/10/2019, 11:40)

WHC. 12/01 Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, (July 2012), <https://whc.unesco.org/archive/opguide12-en.pdf>
(30/10/2019, 12:00)

The United Nations World Water Development Report 2015, water for a sustainable world (2015),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231823>
(31/10/2019, 13:25)

Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage (2001),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000126065> (12/12/2019, 21:00)

Text of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage
(2003), <https://ich.unesco.org/en/convention> (12/12/2019, 21:05)

Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions
(2005), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000142919> (12/12/2019 21:05)

Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action (December 2015),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656> (15/12/2019, 19:00)

IOC - Strategy / 2015-2021 (September 2015),
ioc-
cd.org/index.php?option=com_oe&task=viewDocumentRecord&docID=16788
(15/12/2019, 21:35)

UNESCO - Operational Strategy on Youth 2014-2021 (2014),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227150> (16/12/2019,
15:15)

89

Powering sustainable development with access to information: highlights from the 2019
UNESCO monitoring and reporting of SDG indicator 16.10.2 (2019),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000369160> (16/12/2019, 23:00)

Β΄ Ιστοσελίδες

Αυλή Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας, Εισαγωγή,
<http://ayla.culture.gr/introduction/> (28/06/2019, 21:50)

Convention Concerning the Protection Of the World Cultural and Natural Heritage,
<http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf> (07/07/2019, 14:30)

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Πολιτιστικό Περιβάλλον
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=567&language=el-GR> (07/07/2019, 15:10)

Unesco, Illicit Traffic of Cultural Property, The 1995 Unidroit Convention,
<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/1995-unidroit-convention/> (17/07/2019, 14:15)

Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων, Τμήμα Διεθνών Οργανισμών,
https://www.culture.gr/DocLib/g_2861.doc (27/07/2019, 18:50)

UNESCO / Help preserves sites now / The List / The Criteria of Selection,
<http://whc.unesco.org/en/criteria> (29/07/2019, 17:30)

Όμιλος Unesco για τον πολιτισμό της ειρήνης,
http://unescopeace.gr/?page_id=675 (08/08/2019, 14:40)

Organisation des Nations Unies pour l' Education la science et la culture, en
construction, [http://portal.unesco.org/fr/ev.php-
URL_ID=11623&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/fr/ev.php-URL_ID=11623&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html) (09/08/2019,
20:10)

Έδρα Unesco διαπολιτισμικής πολιτικής για μια δραστήρια & αλληλέγγυα ιθαγένεια /
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας / I.N 1971, 20 Νοέμβρ. 1991, ΦΕΚ Α' 173 -
http://unescochair.uom.gr/?page_id=8
http://unescochair.uom.gr/?page_id=8
(09/08/2019, 21:00)

90

Help preserves sites now / About World Heritage / Advisory Bodies -
<https://whc.unesco.org/en/advisorybodies/> (19/08/2019, 20:05)

Ramsar, <https://www.ramsar.org/> (20/08/2019, 21:30)

UN Water, Coordinating the UN's work on water and sanitation,
<https://www.unwater.org/about-unwater/> (26/08/2019, 13:35)

United Nations Population Fund – about us,<https://www.unfpa.org/about-us> (28/08/2019, 12:25)

Unesco, Culture, About us, Major Programme 2014-2017,
<http://www.unesco.org/new/en/culture/about-us/how-we-work/programme/>
(16/09/2019, 12:15)

Υπουργείο Εξωτερικών, Πλαίσιο Σεντάϊ, [https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-
kai-anaptyxiaki-politiki/oie/plaisio-sentai-gia-meiose-tou-kindunou.html](https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki-politiki/oie/plaisio-sentai-gia-meiose-tou-kindunou.html) (05/10/2019, 00:30)

Undrr, who we are, <https://www.unisdr.org/who-we-are/unisdr-in-un> (07/10/2019,
19:50)

Technology Bank for the Least Developed Countries, Who we are,
<https://www.un.org/technologybank/content/who-we-are> (08/10/2019, 20:15)

World Trade Organization, Documents Data & Resources,
https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/ursum_e.htm#nAgreement
(13/10/2019, 16:40)

WIPO-WTO Joint Symposium on TRIPS Agreement Implementation Process Geneva,
September 14, 1998,
https://www.wipo.int/pressroom/en/prdocs/1998/wipo_pr_1998_139.html
(13/10/2019, 16:55)

World Trade Organization, Aid For Trade,
https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/a4t_e/aid4trade_e.htm (14/10/2019,
14:40)

91

Aid for Trade.org, frequently asked questions,
<http://www.oecd.org/aidfortrade/frequentlyaskedquestions/> (14/10/2019, 14:50)

UNESCO / Help preserve sites now / Activities / Cultural Landscapes,
<https://whc.unesco.org/en/culturallandscape/> (24/10/2019, 18:00)

UNESCO / Help preserve sites now / Activities / World Heritage Education Programme,
<https://whc.unesco.org/en/wheducation/> (27/10/2019, 20:40)

UNESCO / Help preserve sites now / Activities / The KIT: World Heritage in Young Hands,
<https://whc.unesco.org/en/educationkit/> (27/10/2019, 20:45)

UNESCO / Help preserve sites now / News / The Ngorongoro Declaration: A Major
breakthrough for African World Heritage and sustainable development,
<https://whc.unesco.org/en/news/1506> (31/10/2019, 21:20)

UNESCO, UNITWIN-UNESCO, Chairs Programme,
<https://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme> (05/11/2019, 19:25)

UNESCO - Bureau of Strategic Planning, <http://www.unesco.org/new/en/bureau-of-strategic-planning/strategy> (11/11/2019, 20:10)

UNESCO - Strategic Planning, <https://en.unesco.org/strategic-planning/strategic-documents?language=fr> (11/11/2019, 20:15)

UNESCO, Intangible Cultural Heritage,

<https://ich.unesco.org/en/purpose-of-the-lists-00807> (16/11/2019, 17:25)

Convention on Biological Diversity, Cop Decisions,

<https://www.cbd.int/decisions/cop/> (25/11/2019, 18:45)

UNESCO - world education blog,

<https://gemreportunesco.wordpress.com/2015/11/04/education-2030-framework-for-action-lets-get-started/>, (30/11/2019, 18:50)

UNESCO TRANSPARENCY PORTAL,

https://opendata.unesco.org/focus_area/Coordination%20and%20monitoring%20of%20Education%202030_ (15/12/2019, 20:00)

92

UNESCO - Intergovernmental Oceanographic Commission,

www.ioc-unesco.org (15/12/2019, 20:10)

IOC - Capacity Development,

ioc-cd.org/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=101 (15/12/2019, 21:30)

UNESCO - By youth, with youth, for youth,

<https://en.unesco.org/youth> (16/12/2019, 15:00)

About Unesco's Communication & Information Sector,

<https://europa.eu/capacity4dev/unesco/minisite/communication-information>

(16/12/2019, 22:00)

UNESCO / Information For All Programme,

<https://en.unesco.org/programme/ifap> (16/12/2019, 22:05)

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αντωνιάδου Σοφία, Μαυραγάνη Ελένη, Πούλιος Ιωάννης - Επιμέλεια, Πολιτισμός και Προοπτική. Η σημασία της στρατηγικής σε τέσσερις τομείς του πολιτισμού, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2015

Ζερβάκη Αντωνία, Η έννοια της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας. Η συμβολή της UNESCO, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα., 2010

Καρβούνης Σωτ. & Γεωργακέλλος Δημ., Διαχείριση του Περιβάλλοντος. Επιχειρήσεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., 2003

93

Κοντοχρήστου Μαρία, Διεθνές γίνεσθαι και Πολιτισμός. Προκλήσεις και πολιτικές, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2018

Μουσταΐρα Ν. Ελίνα, Συγκριτικό Δίκαιο & Πολιτιστικά αγαθά, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012

Νάσκου - Περράκη Π., Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών. Η θεσμική διάσταση, Εκδόσεις ΘΕΜΙΣ - Νικ. Α. Σάκκουλας & ΣΙΑ Ο.Ε., 2011

Ομάδα Εργασίας του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, Εκπαίδευση - Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της - UNESCO, Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21^ο Αιώνα, υπό την προεδρία του Jacques Delors (πρωτότυπη έκδοση στη γαλλική γλώσσα με τον τίτλο Rapport a l'UNESCO de la Commission Internationale sur l'éducation pour le vingt et unième siècle, presidee par Jacques Delors, L' EDUCATION, UN TRESOR EST CACHET DEDANS – Editions Unesco, Editions Odile Jacobs, Paris 1996), ελληνική έκδοση Gutenberg, 2002

Παναγιωτόπουλος Νίκος - Επιμέλεια, Πολιτισμός και αγορά. Για την αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής, Εκδόσεις Πατάκη, 2003

Παπαδοπούλου Κατερίνα, Η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος σε περίοδο οικονομικής κρίσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018

Παχάκη Καλ. - Υπεύθυνη, Ο πολιτισμός ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, 2000

Ρούκουνας Εμμανουήλ, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019

Τσάλτας Ι. Γρηγόρης - Επιμέλεια / παρουσίαση, Γιοχάνεσμπουργκ. Το περιβάλλον μετά τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2003

Τσάλτας Ι. Γρηγόρης, Αναπτυξιακό φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος. Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010

94

Υπουργείο Πολιτισμού - Σταυρούλα Σαμαρτζίδου (Διεύθυνση / συντονισμός), Συζήτηση στρογγυλής τράπεζας. Πολιτιστική Κληρονομιά: Επιστροφή και παράνομη διακίνηση, Υπουργείο Πολιτισμού - Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων Τμήμα Ξένων Γλωσσών, 2000

Φωτόπουλος Διονύσης, GHIKA - Φωτογραφικές σημειώσεις, Ίκαρος Εκδοτική Εταιρεία & Μουσείο Μπενάκη - Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, 1994

Kula Erhun – Πρωτόπαππας Άγγελος, Οικονομικά και πολιτικές για τη Βιώσιμη Διαχείριση του Περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2005

Wright T. Richard, Boorse F.Dorothy, Περιβαλλοντική Επιστήμη. Προς ένα βιώσιμο μέλλον, (πρωτότυπη έκδοση στην αγγλική γλώσσα με τον τίτλο Environmental Science: Towards a Sustainable Future, από Pearson Education, Inc, Benjamin Cummings, Copyright 2012 Pearson Education, Inc, publishing as Pearson Benjamin Cummings), επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Θεοδώρα Πετανίδου, Σοφία Ριζοπούλου, Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνου Α.Ε., 2013

Ξενόγλωσση

Calleja James - Editor, International Education and the University, Jessica Kingsley Publishers & UNESCO Publishing, 1995

Flint Kate and Morphy Howard, Culture, Landscape and the Environment, Oxford University Press, 2000

Forrest Craig, International Law and the protection of Cultural Heritage, Routledge Taylor & Francis Group, 2010

Harrison Rodney, Heritage critical approaches, Routledge Taylor and Francis Books, 2013

Kono Toshiyuki and Van Uytsel Steven, The Unesco Convention on the Diversity of Cultural Expressions. A Tale of Fragmentation in International Law, Intersentia Publishing Ltd, 2012

95

Labadi Sophia, Unesco Cultural Heritage and Outstanding Universal Value, AltaMira Press, 2013

Leask Anna and Fyall Alan, Managing World Heritage Sites, Routledge Taylor and Francis Books, 2006

Nafziger A. R. James, Kirkwood Paterson Robert, Dundes Renteln Alison, Cultural Law. International Comparative and Indigenous, Cambridge University Press, 2010

Smith K. Melanie, Issues in Cultural Tourism Studies, Routledge Taylor and Francis Books, 2003

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι

Στοιχεία περί θέσης σε ισχύ και κύρωσης από την Ελλάδα των Βασικών Συμβάσεων UNESCO ¹

Σύμβαση για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης και του πρώτου Πρωτοκόλλου αυτής

Υπογραφή: Χάγη (Ολλανδία), 14/05/1954

Έναρξη ισχύος: 07/08/1956

Θεματοφύλακας: UNESCO

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 1114/1981 (ΦΕΚ 6/Α/08-01-1981)

1 Πηγές: Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας / Περιβάλλον / Πολιτιστικό Περιβάλλον - <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=567&language=el-GR>, 07/07/2019,

UNESCO / Legal Instruments / Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage . Paris,
2 November 2001 -
<http://www.unesco.org/eri/la/convention.asp?KO=13520&language=E&order=alpha>, 27/07/2019,

UNESCO / Underwater Cultural Heritage - <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/underwater-cultural-heritage/2001-convention/official-text/>, άρθρα 26 & 27, 27/07/2019

96

Πρωτόκολλο II στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης

Υπογραφή: Χάγη, (Ολλανδία), 26/03/1999

Έναρξη ισχύος: 09/03/2004

Θεματοφύλακας: UNESCO

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 3317/2005 (ΦΕΚ 45/Α/23-02-2005)

Διεθνής Σύμβαση σχετικά με τα μέσα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών

Υπογραφή: Παρίσι (Γαλλία), 14/11/1970

Έναρξη ισχύος: 24/04/1972

Θεματοφύλακας: UNESCO

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 1103/1980 (ΦΕΚ 297/Α/29-12-1980)

Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς

Υπογραφή: Παρίσι (Γαλλία), 23/11/1972

Έναρξη ισχύος: 17/12/1975

Θεματοφύλακας: UNESCO

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 1126/1981 (ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981)

Σύμβαση Unidroit για τα κλαπέντα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά

Υπογραφή: Ρώμη (Ιταλία), 24/06/1995

Έναρξη ισχύος: 01/08/1998

Θεματοφύλακας: Ιταλία

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 3348/2005 (ΦΕΚ 144/Α/23-06-2005)

Σύμβαση για την προστασία της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς

Υπογραφή: Μπρεστ (Γαλλία), 06/11/2001

Έναρξη ισχύος: 02/01/2009

Θεματοφύλακας: UNESCO

Κύρωση από Ελλάδα ---- (Η Ελλάδα δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος)

97

Σύμβαση για την διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς

Υπογραφή: Παρίσι (Γαλλία), 03/11/2003

Έναρξη ισχύος: 20/04/2006

Θεματοφύλακας: UNESCO

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 3521/2006 (ΦΕΚ 275/Α/22-12-2006)

Σύμβαση για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων

Υπογραφή: Παρίσι (Γαλλία), 21/10/2005

Έναρξη ισχύος: 18/03/2007

Κύρωση από Ελλάδα Ν. 3520/2006 (ΦΕΚ 274/Α/22-12-2006)

Παράρτημα II

Κριτήρια για την εγγραφή θέσεων στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, όπως ισχύουν σήμερα ¹

Για να αναγνωρισθούν τοποθεσίες ως Τοποθεσίες Παγκόσμιας Κληρονομιάς, θα πρέπει να ανταποκρίνονται κατ' ελάχιστον σε ένα από τα ακόλουθα:

(i) να αντιπροσωπεύουν ένα αριστούργημα της δημιουργικής ιδιοφυΐας του ανθρώπου.

(ii) να παρουσιάσουν μια σημαντική ανταλλαγή ανθρώπινων αξιών, σε ένα χρονικό διάστημα ή μέσα σε έναν πολιτιστικό χώρο του κόσμου, ως προς τις εξελίξεις στην αρχιτεκτονική ή την τεχνολογία, τις μνημειακές τέχνες, τον πολεοδομικό σχεδιασμό ή στον σχεδιασμό του τοπίου.

(iii) να φέρουν μια μοναδική ή τουλάχιστον εξαιρετική μαρτυρία για μια πολιτιστική παράδοση ή για έναν πολιτισμό είτε αυτός παραμένει ζωντανός είτε έχει εξαφανιστεί.

(iv) να αποτελούν εξαιρετικό παράδειγμα ενός τύπου κτιρίου, αρχιτεκτονικού ή τεχνολογικού συνόλου ή τοπίου που απεικονίζει ένα ή περισσότερα σημαντικά στάδια της ανθρώπινης ιστορίας.

(v) να αποτελούν εξαιρετικό παράδειγμα παραδοσιακού ανθρώπινου οικισμού, χρήσης γης ή θαλάσσιας χρήσης το οποίο

1 Πηγή: UNESCO / Help preserves sites now / The List / The Criteria of Selection - <http://whc.unesco.org/en/criteria>, 29/07/2019

98

αντιπροσωπεύει έναν πολιτισμό (ή πολιτισμούς), ή μία ανθρώπινη αλληλεπίδραση με το περιβάλλον - ειδικά όταν αυτή έχει γίνει ευάλωτη υπό την επίδραση μη αναστρέψιμης αλλαγής.

(vi) να συνδέονται κατά άμεσο ή κατά από τρόπο με γεγονότα ή ζωντανές παραδόσεις, με ιδέες ή με πεποιθήσεις, με καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα εξαιρετικής παγκόσμιας σημασίας. (Η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς θεωρεί ότι το κριτήριο αυτό θα πρέπει κατά προτίμηση να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με άλλα κριτήρια).

(vii) να περιέχουν υπερβολικά φυσικά φαινόμενα ή περιοχές εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς και αισθητικής σημασίας.

(viii) να αποτελούν εξαιρετικά παραδείγματα αντιπροσωπεύοντα τα κύρια στάδια της ιστορίας της γης, συμπεριλαμβανομένων της καταγραφής της ζωής, σημαντικών συνεχιζόμενων γεωλογικών διαδικασιών στην ανάπτυξη της μορφής της γης, ή σημαντικών γεωμορφολογικών ή φυσιογραφικών χαρακτηριστικών.

(ix) να αποτελούν εξαιρετικά παραδείγματα αντιπροσωπεύοντα σημαντικές συνεχιζόμενες οικολογικές και βιολογικές διεργασίες στην εξέλιξη και ανάπτυξη των χερσαίων, γλυκών υδάτων, παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων και κοινοτήτων φυτών και ζώων.

(x) να περιέχουν τα σπουδαιότερα και σημαντικότερα φυσικά ενδιαιτήματα για την

επιτόπια διατήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που περιέχουν απειλούμενα είδη εξαιρετικής παγκόσμιας αξίας από την άποψη της επιστήμης ή της διατήρησης.

Παράρτημα III

Περί Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης

III.1 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (κείμενο στην ελληνική γλώσσα) ¹

Στόχος 1: Δίνουμε τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας, παντού.

1.1 Έως το 2030, εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού, η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα.

1 Πηγή: <http://www.ggk.gov.gr/wp-content/uploads/2016/12/ΣΤΟΧΟΙ-ΒΙΩΣΙΜΗΣ-ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ-EL-2.pdf>, 01/09/2019

99

1.2 Έως το 2030, μείωση, τουλάχιστον κατά το ήμισυ, της αναλογίας ανδρών, γυναικών και παιδιών όλων των ηλικιών που ζουν κάτω από όλες τις διαστάσεις της φτώχειας, σύμφωνα με τους εκάστοτε εθνικούς ορισμούς.

1.3 Εφαρμογή κατάλληλων εθνικών συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας για όλους, συμπεριλαμβανομένων των κατώτατων ορίων κοινωνικής προστασίας, και επίτευξη, έως το 2030, ουσιαστικής κάλυψης των φτωχών και των ευάλωτων.

1.4 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι άνδρες και οι γυναίκες, ιδίως οι φτωχοί και ευάλωτοι, έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους καθώς και πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, στην ιδιοκτησία και στον έλεγχο της γης, όπως και σε άλλες μορφές ιδιοκτησίας, στην κληρονομιά, στους φυσικούς πόρους, στις κατάλληλες νέες τεχνολογίες, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των μικροχρηματοδοτήσεων.

1.5 Έως το 2030, οικοδόμηση της ανθεκτικότητας των φτωχών και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, μείωση της έκθεσης και της ευπάθειάς τους έναντι ακραίων φαινομένων που σχετίζονται με το κλίμα και άλλων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πιέσεων και καταστροφών.

1.α Διασφάλιση σημαντικής κινητοποίησης πόρων από διάφορες πηγές, μέσω της ενισχυμένης αναπτυξιακής συνεργασίας, έτσι ώστε να παραχθούν επαρκή και

προβλέψιμα μέσα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες, και να εφαρμοστούν προγράμματα και πολιτικές που θα δώσουν τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας.

1.β Δημιουργία σταθερών πολιτικών πλαισίων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τα οποία βασίζονται σε αναπτυξιακές στρατηγικές υπέρ των φτωχών και ευαίσθητες σε θέματα ισότητας των φύλων, για τη στήριξη της επιτάχυνσης των επενδύσεων σε δράσεις εξάλειψης της φτώχειας.

Στόχος 2: Δίνουμε τέλος στην πείνα, πετυχαίνουμε την επισιτιστική ασφάλεια, βελτιώνουμε τη διατροφή και προάγουμε τη βιώσιμη αγροτική παραγωγή.

2.1 Έως το 2030, τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

100

2.2 Έως το 2030, τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2030, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.

2.3 Έως το 2030, διπλασιασμός της αγροτικής παραγωγικότητας και των εισοδημάτων των μικροπαραγωγών τροφίμων, ιδίως των γυναικών, των αυτόχθονων λαών, των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων, των βοσκών και των ψαράδων, μέσω της ασφαλούς και ισότιμης πρόσβασης στη γη, άλλων παραγωγικών πόρων και εισροών, της γνώσης, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καθώς και αγορών και ευκαιριών για προστιθέμενη αξία και μη αγροτική απασχόληση.

2.4 Έως το 2030, διασφάλιση της χρήσης βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων και της εφαρμογής ανθεκτικών γεωργικών πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα και την παραγωγή, που συμβάλλουν στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, που ενισχύουν την ικανότητα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στα ακραία καιρικά φαινόμενα, στην ξηρασία, στις πλημμύρες και άλλες καταστροφές, και που βελτιώνουν σταδιακά την ποιότητα της γης και του εδάφους.

2.5 Έως το 2020, διατήρηση της γενετικής ποικιλίας των σπόρων, των καλλιεργούμενων φυτών, των εκτρεφόμενων και των οικόσιτων ζώων και των συγγενικών τους άγριων ειδών, μέσω της σωστής διαχείρισης, της χρήσης διαφοροποιημένων σπόρων και της συνδρομής τραπεζών σπόρων σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και προαγωγή της πρόσβασης στη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων και της συναφούς παραδοσιακής γνώσης, με βάση τα διεθνώς συμφωνηθέντα.

2.α Αύξηση των επενδύσεων, μέσω της ενισχυμένης διεθνούς συνεργασίας, στις υποδομές της υπαίθρου, στην αγροτική έρευνα και στις υπηρεσίες γεωργικών εφαρμογών, στην τεχνολογική ανάπτυξη και στις τράπεζες φυτικών και ζωικών γονιδίων, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αγροτική παραγωγική ικανότητα στις αναπτυσσόμενες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

2.β Διόρθωση και αποτροπή εμπορικών περιορισμών και στρεβλώσεων στις παγκόσμιες γεωργικές αγορές, μέσω της παράλληλης εξάλειψης όλων των μορφών

101

εξαγωγικών γεωργικών επιδοτήσεων και όλων των εξαγωγικών μέτρων με ισοδύναμο αποτέλεσμα, σύμφωνα με την εντολή του Αναπτυξιακού Γύρου της Ντόχα.

2.γ Υιοθέτηση μέτρων που διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών των βασικών προϊόντων διατροφής και των παραγώγων τους και διευκολύνουν την έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με τις αγορές, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που σχετίζονται με τα αποθέματα τροφίμων, προκειμένου να διευκολυνθεί ο περιορισμός της ακραίας αστάθειας των τιμών.

Στόχος 3: Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες.

3.1 Έως το 2030, μείωση του ποσοστού της παγκόσμιας μητρικής θνησιμότητας σε λιγότερους από 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις.

3.2 Έως το 2030, τερματισμός των αποτρέψιμων θανάτων νεογνών και παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, με στόχο όλες οι χώρες να μειώσουν τη νεογνική θνησιμότητα στους 12 θανάτους ανά 1.000 γεννήσεις και την παιδική, κάτω των πέντε ετών, θνησιμότητα στους 25 θανάτους ανά 1.000 γεννήσεις.

3.3 Έως το 2030, τερματισμός των επιδημιών του AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και άλλων παραμελημένων τροπικών ασθενειών, και καταπολέμηση

της ηπατίτιδας, των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω του νερού καθώς και άλλων μεταδοτικών ασθενειών.

3.4 Έως το 2030, μείωση κατά το ένα τρίτο της πρόωρης θνησιμότητας από μη-μεταδοτικές ασθένειες μέσω της πρόληψης και της θεραπείας, και προώθηση της ψυχικής υγείας και ευημερίας.

3.5 Ενίσχυση της πρόληψης και της θεραπείας της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ.

3.6 Έως το 2020, μείωση του αριθμού των παγκόσμιων θανάτων και τραυματισμών από τροχαία ατυχήματα.

3.7 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα.

102

3.8 Επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των οικονομικών κινδύνων, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια.

3.9 Έως το 2030, διασφάλιση της ουσιαστικής μείωσης του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.

3.α Ενίσχυση της εφαρμογής της Σύμβασης Πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον Έλεγχο του Καπνού σε όλες τις χώρες, ως ενδείκνυται.

3.β Υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων και φαρμάκων για μεταδοτικές και μη ασθένειες, οι οποίες επηρεάζουν κυρίως τις αναπτυσσόμενες χώρες, και παροχή πρόσβασης σε προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια, σύμφωνα με τη Δήλωση της Ντόχα σχετικά με τη Συμφωνία TRIPS και τη Δημόσια Υγεία, η οποία επιβεβαιώνει το δικαίωμα των αναπτυσσόμενων χωρών να κάνουν πλήρη χρήση των διατάξεων της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) αναφορικά με τις ευελιξίες που παρέχονται για την προστασία της δημόσιας υγείας, και ιδίως για την πρόσβαση όλων σε φαρμακευτική αγωγή.

3.γ Ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης για την υγεία και των προσλήψεων, ανάπτυξη, εκπαίδευση και διατήρηση του υγειονομικού δυναμικού των αναπτυσσόμενων χωρών, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη.

3.δ Ενίσχυση της ικανότητας όλων των χωρών, και ιδίως των αναπτυσσόμενων, για την έγκαιρη προειδοποίηση, τη μείωση και τη διαχείριση των εθνικών και παγκόσμιων κινδύνων για την υγεία.

Στόχος 4: Διασφαλίζουμε την χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προάγουμε τις ευκαιρίες δια βίου μάθησης για όλους.

4.1 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα.

103

4.2 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

4.3 Έως το 2030, διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων.

4.4 Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.

4.5 Έως το 2030, εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

4.6 Έως το 2030, διασφάλιση ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό.

4.7 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.

4.α Οικοδόμηση και αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες, λαμβάνοντας υπ' όψη το θέμα του φύλου, και παροχή ασφαλών, ειρηνικών, συμμετοχικών και αποδοτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για όλους.

4.β Έως το 2020, ουσιαστική επέκταση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του αριθμού των διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες, στα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και στις αφρικανικές

104

χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν οι εγγραφές στην ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και τεχνικών, μηχανολογικών και επιστημονικών προγραμμάτων, στις ανεπτυγμένες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.

4.γ Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση της προσφοράς καταρτισμένων δασκάλων, μέσω, μεταξύ άλλων, της διεθνούς συνεργασίας για την κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

Στόχος 5: Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση όλων των γυναικών και κοριτσιών.

5.1 Τερματισμός κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών και κοριτσιών, οπουδήποτε.

5.2 Εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά όλων των γυναικών και κοριτσιών, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων καθώς και της σεξουαλικής και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευσης.

5.3 Εξάλειψη όλων των επιβλαβών πρακτικών, όπως ο παιδικός, πρόωρος και καταναγκαστικός γάμος καθώς και ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων.

5.4 Αναγνώριση και εκτίμηση της μη αμειβόμενης φροντίδας και οικιακής εργασίας, μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών, υποδομών και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και της προαγωγής της κοινής ευθύνης μέσα σε ένα νοικοκυριό και στην ικογένεια, ανάλογα με τις εκάστοτε εθνικές ιδιαιτερότητες.

5.5 Διασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής καθώς και των ισότιμων ευκαιριών ανάληψης ηγετικού ρόλου των γυναικών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στην πολιτική, οικονομική και δημόσια ζωή.

5.6 Διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία καθώς και διασφάλιση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, όπως έχει συμφωνηθεί με βάση το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου, και τα έγγραφα που προέκυψαν από τις διασκέψεις αναθεώρησης.

5.α Δρομολόγηση μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα παράσχουν στις γυναίκες ίσα

105

δικαιώματα ως προς τους οικονομικούς πόρους, καθώς και πρόσβαση στην ιδιοκτησία, στον έλεγχο της γης και άλλων μορφών ιδιοκτησίας, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στις κληρονομίες και στους φυσικούς πόρους, σύμφωνα με την εκάστοτε εθνική νομοθεσία.

5.β Ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας γενικής εφαρμογής, και ιδίως της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών, προωθώντας έτσι την ενδυνάμωση των γυναικών.

5.γ Υιοθέτηση και ενίσχυση ορθών πολιτικών και εφαρμόσιμων νομοθεσιών που αποβλέπουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών σε όλα τα επίπεδα.

Στόχος 6: Διασφαλίζουμε τη διαθεσιμότητα και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων / συστημάτων υγιεινής για όλους.

6.1 Έως το 2030, επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό για όλους.

6.2 Έως το 2030, επίτευξη επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης σε εγκαταστάσεις / συστήματα υγιεινής για όλους, βάζοντας τέλος στην «ανοιχτή αφόδευση», δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις.

6.3 Έως το 2030, βελτίωση της ποιότητας του νερού, μέσω της μείωσης της ρύπανσης, της εξάλειψης των απορρίψεων, της ελαχιστοποίησης της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και υλικών, της μείωσης, κατά το ήμισυ, του ποσοστού των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων, καθώς και της σημαντικής αύξησης της ανακύκλωσης και της ασφαλούς επαναχρησιμοποίησης του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο.

6.4 Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του ύδατος σε όλους τους τομείς και διασφάλιση της βιώσιμης άντλησης και προμήθειας πόσιμου νερού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η λειψυδρία και να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από την έλλειψη νερού.

6.5 Έως το 2030, εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων, σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας, ως ενδείκνυται.

106

6.6 Έως το 2020, προστασία και αποκατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των βουνών, των δασών, των υδροβιότοπων, των ποταμών, των υδροφόρων οριζόντων και των λιμνών.

6.α Έως το 2030, επέκταση της διεθνούς συνεργασίας και υποστήριξη της οικοδόμησης ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών σε δραστηριότητες και προγράμματα που σχετίζονται με το νερό και την υγιεινή, όπως τη συλλογή υδάτων, την αφαλάτωση, την αποδοτικότητα χρήσης των υδατικών πόρων, την επεξεργασία υγρών αποβλήτων, και τις τεχνολογίες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης ύδατος.

6.β Στήριξη και ενδυνάμωση της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στη βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής.

Στόχος 7: Διασφαλίζουμε την πρόσβαση σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους.

7.1 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε προσιτές, αξιόπιστες και σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας.

7.2 Έως το 2030, σημαντική αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα.

7.3 Έως το 2030, διπλασιασμός του παγκόσμιου ποσοστού βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας.

7.α Έως το 2030, ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην έρευνα και τη τεχνολογία καθαρής ενέργειας - συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας και των προηγμένων και καθαρών τεχνολογιών ορυκτών καυσίμων -και να προωθηθούν οι επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές και τεχνολογίες καθαρής ενέργειας.

7.β Έως το 2030, επέκταση των υποδομών και αναβάθμιση της τεχνολογίας για την παροχή σύγχρονων και βιώσιμων υπηρεσιών ενέργειας για όλους στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά καθώς και στα περικλειστά αναπτυσσόμενα κράτη, σύμφωνα με τα αντίστοιχα προγράμματα στήριξής τους.

107

Στόχος 8: Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη και παραγωγική απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους.

8.1 Διατήρηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης με βάση τις εθνικές περιστάσεις, και ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διατήρηση τουλάχιστον του 7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος ετησίως.

8.2 Επίτευξη υψηλότερων επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας, μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας, στρέφοντας την προσοχή σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας.

8.3 Προώθηση πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη, οι οποίες στηρίζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, την επιχειρηματικότητα, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, και ενθαρρύνουν την επισημοποίηση και την ανάπτυξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της πρόσβασής τους σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

8.4 Έως το 2030, βαθμιαία βελτίωση της αποδοτικότητας των παγκόσμιων πόρων σε σχέση με την κατανάλωση και παραγωγή, και προσπάθεια διαχωρισμού της οικονομικής ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το Δεκαετές Πλαίσιο Προγράμματος για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή, με τις ανεπτυγμένες χώρες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού.

8.5 Έως το 2030, επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπών

θέσεων εργασίας για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ανθρώπων και των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και εξασφάλιση της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας.

8.6 Έως το 2020, ουσιαστική μείωση του ποσοστού των νέων που δεν απασχολούνται, μορφώνονται ή εκπαιδεύονται.

8.7 Ανάληψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων για την εξάλειψη της αναγκαστικής εργασίας, τον τερματισμό της σύγχρονης δουλείας και της εμπορίας ανθρώπων, τη διασφάλιση της απαγόρευσης και εξάλειψης των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης και της χρησιμοποίησης παιδιών - στρατιωτών, και τον τερματισμό, έως το 2025, όλων των μορφών παιδικής εργασίας.

8.8 Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών

108

εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης.

8.9 Έως το 2030, σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικών που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προάγει τους τοπικούς πολιτισμούς και προϊόντα.

8.10 Ενίσχυση της ικανότητας των εγχώριων χρηματοπιστωτικών θεσμών προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευρυνθεί η πρόσβαση σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.

8.α Αύξηση της υποστήριξης της πρωτοβουλίας Βοήθεια για το Εμπόριο (Aid For Trade) για τις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μέσω του Ενισχυμένου Ολοκληρωμένου Πλαισίου για την Τεχνική Συνδρομή σε θέματα Εμπορίου στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες.

8.β Έως το 2020, ανάπτυξη και θέση σε εφαρμογή μίας παγκόσμιας στρατηγικής για την απασχόληση των νέων και εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου Απασχόλησης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Στόχος 9: Οικοδομούμε ανθεκτικές υποδομές, προάγουμε τη χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη βιομηχανοποίηση και ενθαρρύνουμε την καινοτομία.

9.1 Δημιουργία ποιοτικών, αξιόπιστων, βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και διασυνοριακών υποδομών, για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανθρώπινης ευημερίας, εστιάζοντας στην προσιτή και ισότιμη πρόσβαση σε αυτές για όλους.

9.2 Προαγωγή της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης βιομηχανοποίησης και ουσιαστική αύξηση, έως το 2030, του ποσοστού της απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε συνάρτηση με τις εθνικές περιστάσεις, καθώς και διπλασιασμός του ποσοστού απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

9.3 Αύξηση της πρόσβασης των μικρής κλίμακας βιομηχανικών και άλλων επιχειρήσεων, ιδίως των αναπτυσσόμενων χωρών, σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, παρέχοντας προσιτές πιστώσεις, και ενσωμάτωσή τους στις αλυσίδες αξίας και στις αγορές.

109

9.4 Έως το 2030, αναβάθμιση υποδομών και μετασκευή βιομηχανιών προκειμένου αυτές να καταστούν βιώσιμες, αυξάνοντας την αποδοτική χρήση των πόρων και ενθαρρύνοντας την υιοθέτηση περισσότερο καθαρών και περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών μεθόδων, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, προς αυτή την κατεύθυνση, με βάση τις δυνατότητές τους.

9.5 Ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας, αναβάθμιση των τεχνολογικών ικανοτήτων του βιομηχανικού κλάδου σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες, συμπεριλαμβανομένου, έως το 2030, της ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της ουσιαστικής αύξησης του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, κατά 1 εκατομμύριο, καθώς και της αύξησης των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.

9.α Διευκόλυνση της ανάπτυξης των βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω ενισχυμένης χρηματοοικονομικής, τεχνολογικής και τεχνικής υποστήριξης σε χώρες της Αφρικής, στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στις περίκλειστες αναπτυσσόμενες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

9.β Στήριξη της εγχώριας τεχνολογικής ανάπτυξης, έρευνας και καινοτομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, διασφαλίζοντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον πολιτικής που θα

στηρίζει, μεταξύ άλλων, τη βιομηχανική διαφοροποίηση και την προστιθέμενη αξία των εμπορευμάτων.

9.γ Σημαντική αύξηση της πρόσβασης στην τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών, και επιδίωξη για την παροχή καθολικής και προσιτής πρόσβασης στο διαδίκτυο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έως το 2020.

Στόχος 10: Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών.

10.1 Έως το 2030, προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού.

10.2 Έως το 2030, ενδυνάμωση και προαγωγή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης.

10.3 Διασφάλιση των ισότιμων ευκαιριών και μείωση των αποτελεσμάτων των

110

ανισοτήτων, μέσω, μεταξύ άλλων, της εξάλειψης νόμων, πολιτικών και πρακτικών που επιτρέπουν διακρίσεις, και της προαγωγής των κατάλληλων νομοθεσιών, πολιτικών και δράσεων σε σχέση με αυτό το θέμα.

10.4 Υιοθέτηση πολιτικών, ιδιαίτερα φορολογικών και μισθολογικών, καθώς και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και προοδευτική επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας.

10.5 Βελτίωση της ρύθμισης και της παρακολούθησης των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών αγορών και ιδρυμάτων, και ενίσχυση της εφαρμογής αυτών των ρυθμίσεων.

10.6 Διασφάλιση της ενισχυμένης εκπροσώπησης και φωνής των αναπτυσσόμενων χωρών στη λήψη αποφάσεων σε παγκόσμιους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς θεσμούς, προκειμένου να παρέχονται πιο αποτελεσματικοί, αξιόπιστοι, υπεύθυνοι και νομιμοποιημένοι θεσμοί.

10.7 Διευκόλυνση της μεθοδικής, ασφαλούς, ομαλής και υπεύθυνης μετανάστευσης και της κινητικότητας των ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής σχεδιασμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστατευτικών πολιτικών.

10.α Εφαρμογή της αρχής της ειδικής και διαφοροποιημένης διαχείρισης προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

10.β Ενθάρρυνση της δημόσιας αναπτυξιακής βοήθειας και των χρηματικών ροών, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων επενδύσεων, σε κράτη όπου εμφανίζεται μεγαλύτερη ανάγκη, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τις αφρικανικές χώρες καθώς και στα μικρά αναπτυσσόμενα περίκλειστα και νησιωτικά κράτη, σύμφωνα με τα εθνικά τους σχέδια και προγράμματα.

10.γ Έως το 2030, μείωση, σε ποσοστό λιγότερο του 3%, των εξόδων συναλλαγής για τα εμβάσματα των μεταναστών, και εξάλειψη των ροών εμβασμάτων με κόστος που υπερβαίνει το 5%.

Στόχος 11: Δημιουργούμε πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους.

11.1 Έως το 2030, διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες, και αναβάθμιση των φτωχογειτονιών.

11.2 Έως το 2030, παροχή ασφαλών, προσιτών, προσβάσιμων και βιώσιμων

111

συστημάτων μεταφοράς για όλους, βελτίωση της ασφάλειας των δρόμων, κυρίως μέσω της επέκτασης των δημόσιων συγκοινωνιών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι.

11.3 Έως το 2030, βελτίωση της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης αστικοποίησης για όλους καθώς και των ικανοτήτων για συμμετοχικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρώπινων οικισμών για όλες τις χώρες.

11.4 Ενίσχυση των προσπάθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

11.5 Έως το 2030, σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές, καθώς και των άμεσων οικονομικών απωλειών σε σχέση με το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν που οφείλεται σε φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με το νερό καταστροφών, εστιάζοντας στην προστασία των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

11.6 Έως το 2030, μείωση του δυσμενούς, κατά κεφαλήν, περιβαλλοντικού αντίκτυπου των πόλεων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του αέρα και τη διαχείριση των αστικών και άλλων αποβλήτων.

11.7 Έως το 2030, παροχή καθολικής πρόσβασης σε ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμους πράσινους και δημόσιους χώρους, ιδίως για τις γυναίκες και τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία.

11.α Υποστήριξη θετικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεσμών μεταξύ των αστικών, περιαστικών και αγροτικών περιοχών, μέσω της ενδυνάμωσης του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού.

11.β Έως το 2020, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών που υιοθετούν και εφαρμόζουν ολοκληρωμένες πολιτικές και σχέδια τα οποία αποβλέπουν στην κοινωνική ένταξη, στην αποδοτικότητα των πόρων, στην άμβλυνση των επιπτώσεων και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στην ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές, καθώς και ανάπτυξη και εφαρμογή μιας ολιστικής διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα, σύμφωνα με το Πλαίσιο Sendai για τη Μείωση των Κινδύνων από Καταστροφές 2015 - 2030.

112

11.γ Υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, μέσω οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οικοδόμηση βιώσιμων και ανθεκτικών κτιρίων με τη χρήση τοπικών υλών.

Στόχος 12: Διασφαλίζουμε πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής.

12.1 Εφαρμογή του Δεκαετούς Πλαισίου Προγραμμάτων για τα Πρότυπα Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, με τις ανεπτυγμένες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού, λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη και τις ικανότητες των αναπτυσσόμενων χωρών.

12.2 Έως το 2030, επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης και της επαρκούς χρήσης των φυσικών πόρων.

12.3 Έως το 2030, μείωση, κατά το ήμισυ, των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως, σε επίπεδο λιανικού εμπορίου και καταναλωτών, καθώς και μείωση των απωλειών τροφίμων σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των απωλειών έπειτα από τη συγκομιδή.

12.4 Έως το 2020, επίτευξη της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των χημικών και όλων των αποβλήτων σε όλη τη διάρκεια ζωής τους, σύμφωνα με τα διεθνώς συμφωνηθέντα πλαίσια, και σημαντική μείωση των εκπομπών τους στον αέρα, το νερό και το έδαφος, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

12.5 Έως το 2030, ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης.

12.6 Ενθάρρυνση των εταιρειών, ιδίως των μεγάλων και υπερεθνικών, να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές και να ενσωματώσουν πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα στις εκθέσεις τους.

12.7 Προαγωγή των βιώσιμων πρακτικών δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις εθνικές πολιτικές και τις προτεραιότητες.

12.8 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι παντού έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση.

12.α Στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών προκειμένου να ενισχύσουν την επιστημονική και τεχνολογική τους ικανότητα, που θα τις ωθήσει προς ένα πιο

113

βιώσιμο πρότυπο κατανάλωσης και παραγωγής.

12.β Ανάπτυξη και χρησιμοποίηση εργαλείων παρακολούθησης του αντίκτυπου της βιώσιμης ανάπτυξης στον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί την τοπική κουλτούρα και προϊόντα.

12.γ Εξορθολογισμός των μη αποδοτικών επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανεξέλεγκτη κατανάλωση, εξαλείφοντας τις στρεβλώσεις της αγοράς, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, και μεταξύ άλλων, μέσω της αναδιάρθρωσης της φορολογίας και της κατάργησης των επιζήμιων επιδοτήσεων, όπου υπάρχουν, ώστε να αποτυπώνονται οι αρνητικές περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, λαμβάνοντας πλήρως υπ' όψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες των αναπτυσσόμενων χωρών και ελαχιστοποιώντας τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους με τρόπο που να προστατεύονται οι φτωχοί και οι πληγείσες κοινότητες.

Στόχος 13: Αναλαμβάνουμε άμεση δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της. (Αναγνωρίζεται ότι η Συμφωνία Πλαίσιο των

Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή αποτελεί το κύριο διεθνές, διακυβερνητικό φόρουμ για τη διαπραγμάτευση της παγκόσμιας απάντησης στην κλιματική αλλαγή).

13.1 Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι των κινδύνων και των φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή.

13.2 Ενσωμάτωση των μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές, στρατηγικές και σχεδιασμούς.

13.3 Βελτίωση της εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης, καθώς και της ανθρώπινης και θεσμικής ικανότητας σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση.

13.α Εφαρμογή της δέσμευσης που έχουν αναλάβει οι ανεπτυγμένες χώρες μέρη της Σύμβασης - Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, σχετικά με τον στόχο για την από κοινού ετήσια διάθεση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μέχρι το 2020, μέσω διαφόρων πηγών, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των

114

αναπτυσσόμενων χωρών, στο πλαίσιο της ανάληψης ουσιαστικών δράσεων άμβλυνσης των επιπτώσεων και διαφάνειας στην εφαρμογή, και την πλήρη λειτουργία του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα μέσω της κεφαλαιοποίησής του το συντομότερο δυνατό.

13.β Προώθηση μηχανισμών για την αύξηση της ικανότητας σχετικά με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση θεμάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων καθώς και των τοπικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.

Στόχος 14: Διατηρούμε και χρησιμοποιούμε με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης.

14.1 Έως το 2025, πρόληψη και σημαντική μείωση όλων των μορφών θαλάσσιας ρύπανσης, ιδίως της ρύπανσης από χερσαίες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων απορριμμάτων και της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες.

14.2 Έως το 2020, βιώσιμη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις, μέσω της ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους, καθώς και ανάληψη δράσης για την αποκατάστασή τους, έτσι ώστε να επιτευχθούν υγιείς και παραγωγικοί ωκεανοί.

14.3 Ελαχιστοποίηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οξίνισης των ωκεανών, μέσω της ενίσχυσης της επιστημονικής συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.

14.4 Έως το 2020, αποτελεσματική ρύθμιση της αλιευτικής συγκομιδής και τερματισμός της υπεραλίευσης, της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, των καταστρεπτικών αλιευτικών τεχνικών, καθώς και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων βασισμένων στην επιστήμη, έτσι ώστε να αποκατασταθούν τα αποθέματα αλιευμάτων το συντομότερο δυνατό, τουλάχιστον σε επίπεδα που θα επιτρέπουν την παραγωγή της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, όπως καθορίζονται από τα βιολογικά τους χαρακτηριστικά.

14.5 Έως το 2020, διατήρηση τουλάχιστον του 10% των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών, σύμφωνα με το εθνικό και διεθνές δίκαιο και με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία.

115

14.6 Έως το 2020, απαγόρευση συγκεκριμένων μορφών επιδοτήσεων αλιείας, οι οποίες συντελούν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπερεκμετάλλευση, εξάλειψη των επιδοτήσεων που συντελούν στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία, και αποφυγή της εισαγωγής νέων τέτοιων επιδοτήσεων, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η κατάλληλη και αποτελεσματική ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των διαπραγματεύσεων που

διενεργούνται στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου σχετικά με τις αλιευτικές επιδοτήσεις. (Λαμβάνοντας υπ' όψη τις τρέχουσες διαπραγματεύσεις στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, την Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα και την υπουργική εντολή του Χονγκ Κονγκ).

14.7 Έως το 2030, αύξηση των οικονομικών ωφελειών για τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες από τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων, μέσω της βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας, των υδατοκαλλιεργειών και του τουρισμού.

14.α Αύξηση της επιστημονικής γνώσης, ανάπτυξη των ερευνητικών ικανοτήτων και μεταφορά της θαλάσσιας τεχνολογίας, λαμβάνοντας υπ' όψη τα Κριτήρια και τις Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τη Μετάδοση της Θαλάσσιας Τεχνολογίας της Διακυβερνητικής Ωκεανογραφικής Επιτροπής, έτσι ώστε να βελτιωθεί η υγεία των ωκεανών και να ενισχυθεί η συμβολή της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, και ιδίως των μικρών αναπτυσσόμενων νησιωτικών κρατών και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

14.β Παροχή πρόσβασης των παραδοσιακών αλιέων μικρής κλίμακας στους θαλάσσιους πόρους και τις αγορές.

14.γ Ενίσχυση της διατήρησης και της βιώσιμης χρήσης των ωκεανών και των πόρων τους, μέσω της εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, όπως προβλέπεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των ωκεανών και των πόρων τους, όπως αναφέρεται στην παρ. 158 του κειμένου αποτελεσμάτων της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, με τίτλο «Το μέλλον που θέλουμε».

116

Στόχος 15: Προστατεύουμε, αποκαθιστούμε και προωθούμε τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων, διαχειριζόμαστε βιώσιμα τα δάση, καταπολεμούμε την απερίημωση, και σταματάμε και αναστρέφουμε την υποβάθμιση του εδάφους και την απώλεια της βιοποικιλότητας.

15.1 Έως το 2020, διασφάλιση της διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και των οικοσυστημάτων εσωτερικών υδάτων και των υπηρεσιών τους, ιδίως των δασών, των υδροβιότοπων, των βουνών και των ξηρών ζωνών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες.

15.2 Έως το 2020, προαγωγή της εφαρμογής της βιώσιμης διαχείρισης όλων των τύπων των δασών, τερματισμός της αποψίλωσης, αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασών και ουσιαστική αύξηση της δάσωσης και της αναδάσωσης παγκοσμίως.

15.3 Έως το 2030, καταπολέμηση της απερίημωσης, αποκατάσταση υποβαθμισμένων γαιών και εδαφών, συμπεριλαμβανομένων των εδαφών που επηρεάζονται από την απερίημωση, την ξηρασία και τις πλημμύρες, και επιδίωξη της επίτευξης ενός κόσμου με μηδενική υποβάθμιση της γης.

15.4 Έως το 2030, διασφάλιση της διατήρησης των ορεινών οικοσυστημάτων

συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητάς τους, έτσι ώστε να ενισχυθεί η ικανότητά τους να παράσχουν οφέλη απαραίτητα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

15.5 Ανάλυση επείγουσας και ουσιαστικής δράσης για τη μείωση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων, την αποτροπή της απώλειας της βιοποικιλότητας καθώς και την προστασία και την πρόληψη, έως το 2020, της εξαφάνισης απειλούμενων ειδών.

15.6 Προαγωγή του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών που προέρχονται από τη χρήση των γενετικών πόρων και προαγωγή της κατάλληλης πρόσβασης σε τέτοιους πόρους, όπως έχει συμφωνηθεί διεθνώς.

15.7 Ανάλυση άμεσης δράσης για τον τερματισμό της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας, και την αντιμετώπιση τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης παράνομων προϊόντων χλωρίδας και πανίδας.

15.8 Έως το 2020, θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και τη σημαντική μείωση του αντίκτυπου των χωροκατακτητικών ξένων

117

ειδών στα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, και τον έλεγχο ή εξάλειψη των κυριότερων από αυτά τα είδη.

15.9 Έως το 2020, ενσωμάτωση της αξίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στον εθνικό και τοπικό σχεδιασμό, στις αναπτυξιακές διαδικασίες και στις στρατηγικές και υπολογισμούς μείωσης της φτώχειας.

15.α Κινητοποίηση και σημαντική αύξηση των οικονομικών πόρων από όλες τις πηγές για τη διατήρηση και βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

15.β Κινητοποίηση σημαντικών πόρων από όλες τις πηγές και σε όλα τα επίπεδα για τη χρηματοδότηση της βιώσιμης διαχείρισης των δασών και παροχή επαρκών κινήτρων στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να προωθήσουν τέτοιου είδους διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης και της αναδάσωσης.

15.γ Ενίσχυση της παγκόσμιας στήριξης των προσπάθειών καταπολέμησης της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών, αυξάνοντας την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων να επιδιώκουν ευκαιρίες βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης.

Στόχος 16: Προάγουμε ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, παρέχουμε πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδομούμε αποτελεσματικούς, υπεύθυνους και χωρίς αποκλεισμούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα.

16.1 Σημαντική μείωση όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού.

16.2 Τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά.

16.3 Προαγωγή του κράτους δικαίου, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους.

16.4 Έως το 2030, σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ενίσχυση της ανάκτησης και επιστροφής κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος.

16.5 Ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας.

16.6 Ανάπτυξη αποτελεσματικών, υπεύθυνων και διαφανών θεσμών σε όλα τα επίπεδα.

118

16.7 Διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.

16.8 Διεύρυνση και ενίσχυση της συμμετοχής των αναπτυσσόμενων χωρών στους θεσμούς παγκόσμιας διακυβέρνησης.

16.9 Έως το 2030, παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.

16.10 Διασφάλιση της δημόσιας πρόσβασης σε πληροφορίες και προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών, σύμφωνα με τις εκάστοτε εθνικές νομοθεσίες και διεθνείς συμφωνίες.

16.α Ενίσχυση των σχετικών εθνικών θεσμών, μέσω της διεθνούς συνεργασίας, για την οικοδόμηση ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με στόχο την πρόληψη της βίας και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του εγκλήματος.

16.β Προαγωγή και εφαρμογή νόμων που δεν δημιουργούν διακρίσεις και πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης.

Στόχος 17: Ενισχύουμε τα μέσα εφαρμογής και αναζωογονούμε την Παγκόσμια Σύμπραξη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Χρηματοδότηση.

17.1 Ενίσχυση της κινητοποίησης εγχώριων πόρων, μέσω της διεθνούς στήριξης στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να βελτιωθεί η εγχώρια ικανότητα για τη συλλογή φόρων και άλλων εσόδων.

17.2 Πλήρης εφαρμογή, από τις ανεπτυγμένες χώρες, των δεσμεύσεών τους για την παροχή επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης αρκετών ανεπτυγμένων χωρών για επίτευξη του στόχου παροχής 0,7% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος για επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (EAB / AEE) προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και 0,15% έως 0,20% της EAB / AEE προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Οι χώρες που παρέχουν Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια ενθαρρύνονται να θέσουν ως στόχο τους την παροχή τουλάχιστον του 0,20% της EAB / AEE στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

17.3 Κινητοποίηση επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων για τις αναπτυσσόμενες χώρες από πολλαπλές πηγές.

119

17.4 Βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να επιτύχουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους τους, μέσω συντονισμένων πολιτικών που στοχεύουν στην προώθηση της χρηματοδότησης, ελάφρυνσης και αναδιάρθρωσης του χρέους, ως ενδείκνυται, καθώς και αντιμετώπιση του εξωτερικού χρέους των υπερχρεωμένων φτωχών χωρών προκειμένου να μειωθεί η αδυναμία εξόφλησής του.

17.5 Υιοθέτηση και εφαρμογή καθεστώτων προώθησης των επενδύσεων για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Τεχνολογία.

17.6 Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου καθώς και των τριγωνικών περιφερειακών και διεθνών συνεργασιών σε θέματα σχετικά με την πρόσβαση στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, και ενίσχυση της ανταλλαγής γνώσεων με αμοιβαία συμφωνηθέντες όρους, μέσω ενός βελτιωμένου συντονισμού των υπαρχόντων μηχανισμών, ιδίως σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών, καθώς και μέσω ενός παγκόσμιου μηχανισμού τεχνολογικής διευκόλυνσης.

17.7 Προαγωγή της ανάπτυξης, μεταφοράς, διάδοσης και διάχυσης περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, με ευνοϊκούς και προτιμησιακούς όρους, όπως έχουν αμοιβαία συμφωνηθεί.

17.8 Έως το 2017, πλήρης λειτουργία της τράπεζας τεχνολογίας (technology bank) και του μηχανισμού οικοδόμησης ικανότητας στους τομείς της επιστήμης, της

τεχνολογίας και της καινοτομίας για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, και ενδυνάμωση της χρήσης των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής, και ιδίως των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

Οικοδόμηση ικανοτήτων.

17.9 Ενίσχυση της διεθνούς στήριξης για την εφαρμογή αποτελεσματικής και στοχοθετημένης οικοδόμησης ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να προωθηθούν εθνικά σχέδια εφαρμογής όλων των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης, μέσω, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας Βορρά-Νότου, Νότου-Νότου καθώς και των τριγωνικών συνεργασιών.

Εμπόριο.

17.10 Προαγωγή ενός καθολικού, βάσει κανόνων, ανοικτού, απαλλαγμένου από διακρίσεις και ισότιμου πολυμερούς συστήματος εμπορίου στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, μέσω της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων

120

για την Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα.

17.11 Σημαντική αύξηση των εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών, ιδίως έχοντας ως στόχο τον διπλασιασμό του μεριδίου των παγκόσμιων εξαγωγών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μέχρι το 2020.

17.12 Έγκαιρη υλοποίηση της εφαρμογής της πρόσβασης στις απαλλαγμένες από δασμούς και ποσοτώσεις αγορές, σε διαρκή βάση, για όλες τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, διασφαλίζοντας ότι οι προτιμησιακοί κανόνες καταγωγής που εφαρμόζονται στις εισαγωγές από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες είναι διαφανείς και απλοί και συμβάλλουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές.

Συστημικά θέματα.

Πολιτική και θεσμική συνοχή.

17.13 Ενίσχυση της παγκόσμιας μακροοικονομικής σταθερότητας, μέσω του συντονισμού και της συνοχής των πολιτικών που ακολουθούνται.

17.14 Ενίσχυση της συνοχής των πολιτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

17.15 Σεβασμός του πολιτικού χώρου και της ηγεσίας, κάθε χώρας, αναφορικά με τη θέσπιση και εφαρμογή πολιτικών που στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Πολυμερείς συμπράξεις.

17.16 Ενίσχυση της Παγκόσμιας Σύμπραξης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία συμπληρώνεται από πολυμερείς συμπράξεις που κινητοποιούν και μοιράζονται τη γνώση, την εμπειρογνωμοσύνη, την τεχνολογία και τους χρηματοδοτικούς πόρους, προκειμένου να στηριχθεί η επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

17.17 Ενθάρρυνση και προώθηση των αποτελεσματικών συμπράξεων του δημοσίου, του δημόσιου - ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, με βάση την εμπειρία και τις στρατηγικές άντλησης πόρων που παρέχουν οι συμπράξεις. Δεδομένα, Παρακολούθηση και Λογοδοσία.

17.18 Έως το 2020, ενίσχυση της υποστήριξης της οικοδόμησης ικανότητας των αναπτυσσόμενων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και των μικρών νησιωτικών αναπτυσσόμενων κρατών, προκειμένου να αυξηθεί σημαντικά η διαθεσιμότητα υψηλής ποιότητας, έγκαιρων και αξιόπιστων δεδομένων,

121

διαχωρισμένων κατά εισόδημα, φύλο, ηλικία, φυλή, εθνικότητα, μεταναστευτικό στάτους, αναπηρία, γεωγραφική τοποθεσία και άλλα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τα εκάστοτε εθνικά πλαίσια.

17.19 Έως το 2030, αξιοποίηση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη μετρήσεων της προόδου της βιώσιμης ανάπτυξης συμπληρωματικών του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, και υποστήριξη της οικοδόμησης στατιστικής ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Διευκρινίζεται ότι, στον παραπάνω κατάλογο, οι μεν ενδείξεις των οποίων η δευτεροβάθμια ανάλυση περιλαμβάνει αριθμό, αφορούν στους λεγόμενους υποστόχους του αντίστοιχου Στόχου (π.χ. 1.1: 1^{ος} υποστόχος Στόχου 1, 1.2: 2^{ος} υποστόχος Στόχου 1, κ.ο.κ.), οι δε ενδείξεις των οποίων η δευτεροβάθμια ανάλυση περιλαμβάνει γραμματικό χαρακτήρα, αφορούν στις ενδεδειγμένες, για την επίτευξη των εν λόγω στόχων και υποστόχων, πολιτικές (π.χ. 2.α: 1^η πολιτική για τον Στόχο 2, 2.β: 2^η πολιτική για τον Στόχο 2 κλπ).

III.2 Συμπληρωματικές πληροφορίες - σχόλια για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης

1) Γενικά για τους Σ.Β.Α.: Πρόκειται για τους 17 κεντρικούς Στόχους, τους 126 αντίστοιχους Επιμέρους Στόχους - γνωστοί και ως « υποστόχοι » - προς επίτευξη έως

το έτος 2030, καθώς και τις 43 αντίστοιχες πολιτικές, που έχουν συμπεριληφθεί στη σχετική Απόφαση της Συνόδου Κορυφής των Η.Ε. για την αναπτυξιακή ατζέντα της μετά το 2015 περιόδου. Η Απόφαση αυτή υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. στις 25 Σεπτεμβρίου του 2015, σύμφωνα με την εξής σχετική Απόφαση υπ' αρ : A/RES/70/1 της 25^{ης} Σεπτ. 2015.²

2) Η έμφαση στον γραμματισμό - αριθμητισμό έλκει την καταγωγή της από την εποχή που οι Ε.Α.Χ. και τα ιδιαίτερα προβλήματά τους τελούσαν υπό αναγνώριση προκειμένου να έχουν μία αντιστοίχως ιδιαίτερη αντιμετώπιση, εντατικότερη από άλλων μη ανεπτυγμένων χωρών. Άτυπες ομάδες ειδικών πρότειναν, ήδη από το 1969

2 A / RES / 70 / 1, Resolution (adopted by the General Assembly on 25 September 2015, Distr. 21 / 10 / 2015) – https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf, 26/09/2019

122

και 1971, κριτήρια για την πραγματοποίηση του διαχωρισμού. Ακολούθως, στα κριτήρια που υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή Προγραμματισμού για την Ανάπτυξη του ECOSOC περιλαμβανόταν το ποσοστό αναλφαριθμητισμού. Τα υπόλοιπα κριτήρια σχετίζονταν με το Α.Ε.Π. και, σε εντυπωσιακή αντιστοιχία με τον υποστόχο 9.2, τη συμμετοχή της βιομηχανίας στο Α.Ε.Π..³

3) Σε σχέση με την αναφορά του υποστόχου 17.19 σε συμπληρωματικές του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος μετρήσεις προόδου της Β.Α. διευκρινίζεται ότι ήδη επί ημερών C.S.D., πρόγονο του σημερινού High Level Political Forum, ειδικευμένη σε θέματα Β.Α. για τη 10ετία που ακολούθησε την UNCED του 1992 , οι Δείκτες Β.Α., συμπορευόμενοι στην πολυδιάστατη προσέγγιση του αναπτυξιακού φαινομένου, επιδιώκουν την αποτύπωση όχι μόνο της οικονομικής, αλλά και άλλων διαστάσεων του, όπως της περιβαλλοντικής, της θεσμικής και της κοινωνικής. Δύο από τις παραμέτρους που προσμετρώνται για την κοινωνική διάσταση, είναι η ισότητα και η εκπαίδευση. Δεν αναιρείται το ειδικό βάρος του Α.Ε.Π. από το οποίο εξαρτάται πλειάδα λοιπών αναπτυξιακών διαστάσεων. Καταξιώνεται πάντως η, εκκινήσεισα από την 10ετία του 1960, εγκατάλειψη του Α.Ε.Π. ως αποκλειστικού κριτηρίου της ευημερίας.⁴

III.3 Συμπληρωματικές παρατηρήσεις για τις μέχρι τώρα ή / και δυνάμει δραστηριοποιήσεις - συνεργασίες της UNESCO που άπτονται των, Γενικών, Επιμέρους & Πολιτικών, Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η αρίθμηση των παρατηρήσεων που ακολουθούν είναι αύξουσα, πλην όμως όχι συνεχής: Οι ανά παρατήρηση αριθμητικές - αριθμητικές, αριθμητικές, αριθμητικές - γραμματικές ενδείξεις υποδεικνύουν, αντιστοίχως, τους Επιμέρους ΣΒΑ, Γενικούς ΣΒΑ, Πολιτικές ΣΒΑ στους οποίους αναφέρεται η κάθε παρατήρηση.

3.β Η πολιτική αυτή εναρμονίζεται με τη Συμφωνία TRIPS μηδέ εξαιρουμένων

3 Τσάλτας Ι. Γρηγόρης, Αναπτυξιακό φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος. Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010, σ. 173

4 Τσάλτας Ι. Γρηγόρης – Επιμέλεια / παρουσίαση, (Οικονομική Μεγέθυνση, Ανάπτυξη και Βιώσιμη Ανάπτυξη) Γιοχάνεσμπουργκ. Το περιβάλλον μετά τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη, (Ευτύχιος Σαρτζετάκης), Ι. Σιδέρης, 2003, σ. 151 - 154

123

ειδικών προβλέψεων για διαφοροποιήσεις διευκολύνουσες την προστασία της δημόσιας υγείας στα αναπτυσσόμενα κράτη. Η πατρότητά της συμφωνίας TRIPS ανήκει στον W.T.O.. Σημειωτέα, εδώ, τα εξής: Το σχετικό, με την διαδικασία εφαρμογής της συμφωνίας, Συμπόσιο του 1998, είχε διοργανωθεί από κοινού από τον W.T.O. και τον συναφή, ως εκ του αντικειμένου του, W.I.P.O..⁵

Η στενή συνεργασία μεταξύ W.I.P.O. και UNESCO, για την εφαρμογή της, κεντρικής, προσδιοριστικής της λειτουργίας του, Σύμβασης του W.I.P.O..⁶

Η συνδιοργάνωση από τους δύο οργανισμούς, το 1997 στην Ταϊλάνδη, του Παγκόσμιου Forum για την προστασία του Folklore και η εν συνεχεία σύμπραξή τους για την παροχή συμβουλών σε περιφερειακό επίπεδο.⁷

5 Οι δύο παγκόσμιες προτεραιότητες / δραστηριοποιήσεις της UNESCO αφορούν: την Αφρική και την Ισότητα των Φύλων.⁸

Σημειωτέα, επίσης, η σαφής συσχέτιση του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών με τη γενική βελτίωση της διατροφής και της υγείας ενός πληθυσμού. Η εκπαίδευση γυναικών και κοριτσιών συντελεί καθοριστικώς στη συμμετοχή ολόκληρου του πληθυσμού στην ανάπτυξη.⁹

5.6 Το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη ήταν αποτέλεσμα της εν λόγω Διάσκεψης η οποία διεξήχθη, υπό την

5 World Trade Organization / Documents, data and resources - https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/ursum_e.htm#nAgreement, 13/10/2019,

World Intellectual Property Organization / WIPO-WTO Joint Symposium on TRIPS Agreement Implementation Process - https://www.wipo.int/pressroom/en/prdocs/1998/wipo_pr_1998_139.html, 13/10/2019

6 Supra Νάσκου - Περγάκη Π., σ. 230

7 Supra Nafziger A. R. J., Kirkwood Paterson R., Dundes Renteln A., p. 628

8 Unesco / strategic documents / 37C/4 medium term strategy 2014-2021 - <https://en.unesco.org/strategic-planning/strategic-documents?language=fr>, 11/11/2019

9 Supra Εκπαίδευση - Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, σ. 110

124

αίγίδα του Ο.Η.Ε. το 1994, και εντάσσεται στην ευρύτερη δυναμική του πρώτου μισού της δεκαετίας του 1990, κατά το οποίο αναδείχθηκαν θέματα εν πολλοίς ευθυγραμμιζόμενα με πεδία ενδιαφέροντος της UNESCO: Π.χ. Διεθνής Συνδιάσκεψη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 1993, Διεθνής Σύνοδος Κορυφής για την Κοινωνική Ανάπτυξη και 4^η Διεθνής Συνδιάσκεψη για τη Γυναίκα, αμφότερες το 1995.¹⁰ Σημειώνεται επίσης ότι στη διάρκεια της 4^{ης} Παγκόσμιας Διάσκεψης για τις Γυναίκες, υιοθετήθηκαν από αυτήν η Διακήρυξη του Πεκίνου και το εφαρμοστικό συμπλήρωμα της: η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου.

Οι στρατηγικοί στόχοι και δράσεις της Πλατφόρμας, αφορούν στην αναβάθμιση του ρόλου των γυναικών σε σχέση με τα εξής θέματα: φτώχεια, εκπαίδευση και κατάρτιση, υγεία, βία κατά των γυναικών, ένοπλες συγκρούσεις, οικονομία, διαδικασίες λήψης αποφάσεων, θεσμικοί μηχανισμοί, ανθρώπινα δικαιώματα, επικοινωνία, περιβάλλον, γυναικεία παιδική ηλικία.¹¹

5.β Η UNESCO σύμφωνα με τη μία εκ των δύο παγκοσμίων προτεραιοτήτων της, καθώς και μέσω της δραστηριοποίησής της στον τομέα της επικοινωνίας, είναι σε σημαντικό βαθμό αρμόδια για την προώθηση πολιτικών κατά το πρότυπο της 5.β.

6.1 Σημειωτέον ότι ένας εκ των τριών προλόγων της Αναπτυξιακής Αναφοράς του UN Water (ήτοι μίας θεματικώς εξειδικευμένης οντότητας - ομπρέλας του συστήματος του Ο.Η.Ε. η οποία συντονίζει τις προσπάθειες των φορέων του Ο.Η.Ε. και των διεθνών οργανισμών που ασχολούνται με θέματα ύδρευσης και υγιεινής) “ The United Nations World Water Development Report 2015 ” υπογράφεται από την UNESCO δια της Γενικής Διευθύντριας της Irina Bokova, η οποία, αφού υπενθυμίσει, εν πρώτοις, την προσήλωση της UNESCO στη διασφάλιση δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ποιοτικής εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης για γυναίκες και άντρες σε παγκόσμια κλίμακα, επισημαίνει την, σε πολλές περιπτώσεις, αναγκαιότητα εξειδικευμένης πλέον προσήλωσης του οργανισμού στην

10 Supra Αναπτυξιακό φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος. Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, σ. 224, 225

11 Beijing Declaration and Platform for Action, 15/09/1995, https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf, p. 6, 14/10/2019

125

απελευθέρωση των γυναικών και των παιδιών από το *κυριολεκτικό* φορτίο του νερού, για ώρες και σε καθημερινή βάση, επιπροσθέτως δε στην παροχή, σε αυτούς, ευκαιριών για την ενδυνάμωσή τους και για την διεύρυνση των δυνατοτήτων αυτοεκπλήρωσής τους. Η Γενική Διευθύντρια συνεχίζει διασυνδέοντας την εν λόγω αναγκαιότητα με την εξάλειψη της φτώχειας και με τον *σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*.¹² Ας σημειωθεί δε, ότι η προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, αποτελεί, μεταξύ άλλων, σύμφωνα με την σχετική απόφαση της 18^{ης} Συνόδου της Γενικής της Διάσκεψης, σκοπό της UNESCO.¹³

8.1,2,3 Σημειώνεται ότι οι αναφορές των υποστόχων

8.1 στη « διατήρηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης »,

8.2 στην « επίτευξη υψηλότερων επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας », και

8.3 στην « προώθηση πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη, οι οποίες στηρίζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες » ευθυγραμμίζονται με τις εξουσιοδοτήσεις της Γ.Δ. των Συμβαλλομένων Μερών προς τη Γενική Διευθύντρια της UNESCO, στα πλαίσια υλοποίησης του Μείζονος Προγράμματος IV για την περίοδο 2014 - 2017.¹⁴ Οι εξουσιοδοτήσεις περιλαμβάνουν ειδικές και σαφείς αναφορές, μεταξύ άλλων, σε

μηχανισμούς προστασίας της τοπικής παραγωγής πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών και στην δημιουργία συναφών θέσεων εργασίας. Εν μέρει, εναρμονίζονται και χρονικώς με την τρέχουσα μεσοπρόθεσμη στρατηγική του Οργανισμού για την περίοδο 2014 - 2021.¹⁵

12 UN Water / About United Nations Water - <https://www.unwater.org/about-unwater/> - 26/08/2019, The United Nations World Water Development Report 2015, water for a sustainable world (2015), <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231823\> - p. v, Foreword, 21/11/2019

13 Supra Νάσκου - Περράκη Π., σ. 225

14 2014-2017 37C/5 Approved Programme and Budget (2014) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000226695.page=160>, p. 156, 16/09/2019

15 Unesco / Bureau of Strategic Planning / Strategy - <http://www.unesco.org/new/en/bureau-of-strategic-planning/strategy>, 11/11/2019,

Unesco / Strategic Documents / 37C/4 Medium Term Strategy 2014-2021 - <https://en.unesco.org/strategic-planning/strategic-documents?language=fr>, 11/11/2019

126

8.9 Η UNESCO συγκαταλέγεται στους Διεθνείς Οργανισμούς που ενθαρρύνουν τον Πολιτιστικό Τουρισμό ως αναπτυξιακό εργαλείο.¹⁶

8.α Η πρωτοβουλία “ Aid for Trade ”, υπό την καθοδήγηση του W.T.O. και με την επικουρία του O.E.C.D., αποσκοπεί στη διευκόλυνση επίλυσης προβλημάτων υποδομής / εμπορικής ικανότητας των αναπτυσσόμενων κρατών, ιδίως των LDCs, δια της παρότρυνσης των χορηγών και των κυβερνήσεων τους προς την Εξεύρεση πρόσθετων πόρων.¹⁷

Προφανής ο ρόλος τον οποίο καλείται να διαδραματίσει η UNESCO, αν μη τι άλλο για τις LDCs της Αφρικής, βάσει της μίας εκ των δύο προαναφερθεισών Παγκοσμίων Προτεραιοτήτων της.

9.γ Υπενθυμίζεται ότι η πληροφορία και η επικοινωνία αποτελούν δύο από τους τομείς δραστηριότητας της UNESCO. Ως εκ τούτου, ενσωματώνονται ποικιλοτρόπως στη λειτουργία της: π.χ. στη σύνθεση ενός από τα πέντε Μεγάλα, τομεακώς εξειδικευμένα, Προγράμματα τα οποία αποτέλεσαν μέρος των εργασιών της Συνόδου των Εθνικών Επιτροπών Ευρώπης και Περιφερείας Βόρειας Αμερικής για την UNESCO του 2004. Η συγκεκριμένη Σύνοδος, εργάστηκε σε δύο σκέλη: Συμβουλευτική προς τη Γενική

Διεύθυνση της Unesco Σύνοδο σε σχέση με την ετοιμασία Σχεδίου Προγράμματος και Προϋπολογισμού για την περίοδο 2006 - 2007 & 14^η Τετραετής θεσμοθετημένη Περιφερειακή Διάσκεψη. Το δεύτερο από τα πέντε μέρη του 1^{ου} σκέλους, αφορούσε στα 5 Μεγάλα Προγράμματα, γνωστά ως Major Programmes, τα οποία είναι τα εξής: Major Programme I - Εκπαίδευση, Major Programme II - Φυσικές Επιστήμες, Major Programme III - Κοινωνικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες,

16 Αντωνιάδου Σ., Μαυραγάνη Ε., Πούλιος Ι. - Επιμέλεια, (« Πολιτισμός σημαίνει τουρισμός »: Προβληματισμοί και - τεχνητά - διλήμματα), *Πολιτισμός και Προοπτική. Η σημασία της στρατηγικής σε τέσσερις τομείς του πολιτισμού*, (Σμαράγδα Τουλούπα), Εκδόσεις Καστανιώτη, 2015, σ.122

17 World Trade Organization / Trade Topics / Aid For Trade - https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/a4t_e/aid4trade_e.htm – 14/10/2019, OECD / Aid 4 Trade.org - <http://www.oecd.org/aidfortrade/frequentlyaskedquestions/>, 14/10/2019

127

Major ProgrammeIV - Πολιτισμός, Major Programme V - Επικοινωνία και Πληροφορία.¹⁸

Η δυνατότητα περαιτέρω εμπλοκής της UNESCO είναι προφανής.

11.β Το Πλαίσιο Σεντάι είναι μία εγκεκριμένη από τη Γ.Σ. των Η.Ε., μη δεσμευτική, εθελοντική συμφωνία 15ετούς ορίζοντα, για την περίοδο 2015 - 2030, στην οποία πρωτοστατούν οι κρατικοί μηχανισμοί αναγνωριζόμενης όμως και της ευθύνης *συναρμοδίων, π.χ. τοπικών, ιδιωτικών, φορέων*. Ανάλογης εμβέλειας υπήρξαν και οι προπαρασκευαστικές διαδικασίες, συμπεριλαμβάνοντας διαβουλεύσεις αρμοδίων φορέων και διακυβερνητικές διαπραγματεύσεις. Οι τελευταίες διεξήχθησαν υπό την αιγίδα του UNISDR το οποίο φέρει την ευθύνη υποστήριξης, εποπτείας και παρακολούθησης του Πλαισίου. Σημειώνεται ότι μία εκ των Προτεραιοτήτων Δράσης του Πλαισίου, *ευθυγραμμιζόμενη με την πολιτιστική διάσταση της UNESCO*, είναι η: Επένδυση στην μείωση κινδύνου καταστροφών, μέσω δομικών και μη δομικών μέτρων με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής, υγειονομικής και *πολιτιστικής* ανθεκτικότητας των ατόμων, κοινοτήτων και χωρών.¹⁹ Σημειωτέον επίσης, ότι η UNESCO υπήρξε μία από τις δεκατρείς οργανώσεις των Η.Ε. που έχουν δώσει προτεραιότητα στην μείωση του κινδύνου καταστροφών μέσω συναφούς στρατηγικού σχεδιασμού για την χρονική

περίοδο 2014 - 2017, σε συνδυασμό με πλαίσιο παρακολούθησης των αποτελεσμάτων.²⁰

18 Meeting of the National Commissions for UNESCO OF THE EUROPE AND NORTH AMERICA REGION Director General's Regional Consultative Meeting on the Preparation of the Draft Programme and Budget for 2006 – 2007 (33C / 5) and 14th Quadrennial and Statutory Regional Conference Final Report (2004) - <https://portal.unesco.org/files/Zurich+Final+Report+complete+E.doc>, p. 1, 6, 8, 9, 10, 16/09/2019

19 Υπουργείο Εξωτερικών / Hellenic Aid / Πλαίσιο Σεντάι για Μείωση του Κινδύνου Καταστροφών 2015-2030 - <https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki-politiki/oie/plaisio-sentai-gia-meiose-tou-kindunou.html>, 05/10/2019

20 UN Office for Disaster Risk Reduction / Accountability and Reporting - <https://www.unisdr.org/who-we-are/unisdr-in-un>, 07/10/2019

128

17.6,9,18 Η UNESCO, λόγω της παγκόσμιας προτεραιότητάς της για την Αφρική, καλείται να συνδράμει την επίτευξη των υποστόχων 17.6, 17.9 και 17.18, δεδομένων των κατά περίπτωση αναφορών τους στο Νότο ή σε κατηγορίες μη ανεπτυγμένων κρατών από τις οποίες, βεβαίως, δεν εξαιρείται η Αφρική. Προσηυξημένη δε η εμπλοκή της στον υποστόχο 17.6, λόγω της έκκλησης για ενέργειες σε επίπεδο Η.Ε.

17.8 Πρέπει να σημειωθεί, ως προς την *Τράπεζα Τεχνολογίας (Technology Bank)*, σε συνέχεια της σχετικής αναφοράς του υποστόχου 17.8 περί πλήρους, έως το 2017, λειτουργίας της, ότι: Πρόκειται πλέον για έναν παγκόσμιο οργανισμό του συστήματος των Η.Ε.. Λειτουργεί από το 2018 ειδικευόμενος στις LDCs (όπως άλλωστε προκύπτει από το όνομά του: *United Nations Technology Bank for Least Developed Countries*), καθώς επίσης και σε πρώην LDCs (για έως και 5ετές διάστημα κατόπιν τυχόν εξόδου μίας LDC από τη συγκεκριμένη κατηγορία). Οι άξονες δραστηριοποίησης του οργανισμού, με απώτερο σκοπό την προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης, είναι: *Επιστήμη, Τεχνολογία και Καινοτομία*.²¹ Η UNESCO τόσο βάσει της περί Αφρικής Παγκόσμιας Προτεραιότητας, όσο βάσει τομέων δραστηριότητάς της, όπως π.χ. Επιστήμη, Επικοινωνία, Πληροφορία, δύναται, άμεσα και έμμεσα, να

συνδράμει τον United Nations Technology Bank for Least Developed Countries καθώς και τις γενικότερες προσπάθειες που καταγράφονται στον υποστόχο 17.8.

Παράρτημα IV

Άμεσες συνδέσεις Στόχου και Υποστόχων Β.Α. 4 με λοιπούς Στόχους και Υποστόχους Β.Α., συμπληρωματικά σχόλια επί εκπαιδευτικών πτυχών

Προηγείται ο Πίνακας Α1, ο οποίος απεικονίζει τις εν λόγω συνδέσεις. Ακολουθεί, σχολιασμός, περιλαμβανομένων στον πίνακα Α1, πτυχών της εκπαίδευσης.

21 Technology Bank for the Least Developed Countries / Who We Are - <https://www.un.org/technologybank/content/who-we-are>, 05/10/2019

129

Πίνακας Α1 Άμεσες συνδέσεις Στόχου και Υποστόχων Β.Α. 4 με λοιπούς Στόχους και Υποστόχους Β.Α.

Αρ. & περιεχόμενο 4ου Σ.Β.Α. και Υποστόχων αυτού	Αρ. & περιεχόμενο Στόχου / Υποστόχου, κατά περίπτωση.
4 Διασφαλίζουμε την χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προάγουμε τις ευκαιρίες <u>δια βίου μάθησης</u> για όλους.	3.7 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα.
4 Όπως παραπάνω.	5.6 Διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία καθώς και

	διασφάλιση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων όπως έχει συμφωνηθεί με βάση το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου και τα έγγραφα που προέκυψαν από τις Διασκεύσεις αναθεώρησης.
4 Όπως παραπάνω.	12.8 Έως Το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι παντού έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση.

4 Όπως παραπάνω.	13.1 Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι των κινδύνων και των φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή.
4.1 Έως το 2030, διασφάλιση ότι <u>όλα τα κορίτσια και αγόρια</u> θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική <u>πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση</u> που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα.	5 Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση όλων των γυναικών και κοριτσιών.
4.2 Έως το 2030, διασφάλιση ότι <u>όλα τα κορίτσια και αγόρια</u> θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη,	5 Όπως παραπάνω.

φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.	
4.3 Έως το 2030, διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης <u>για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες</u> σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και <u>τριτοβάθμια εκπαίδευση</u> , συμπεριλαμβανομένων και των <u>πανεπιστημίων</u> .	5 Όπως παραπάνω.
4.4 Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.	8 Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους.

4.5 Έως το 2030, <u>εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.</u>	5 Όπως παραπάνω & 10 Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών.
4.6 Έως το 2030, διασφάλιση ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα	5 Όπως παραπάνω.

σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό.	
4.7 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που <u>χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη</u> , μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη - βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της <u>αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας</u> και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.	10.7 Διευκόλυνση της μεθοδικής, ασφαλούς, ομαλής και υπεύθυνης μετανάστευσης και κινητικότητας των ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής σχεδιασμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστευτικών πολιτικών & 12 Διασφαλίζουμε πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής.

Σύμφωνα με τη διαγραμματική απεικόνιση των διασυνδέσεων μεταξύ των Γενικών και Επιμέρους ΣΒΑ, η οποία παρουσιάζεται στο σχετικό Working Paper του αρμοδίου τμήματος των Η.Ε,¹ υφίστανται άμεσες, ή, κατά ορθότερη ενδεχομένως διατύπωση, πρωτοβάθμιες διασυνδέσεις μεταξύ 4^{ου} ΣΒΑ (Γενικού και Επιμέρους) και άλλων Γενικών και Επιμέρους Στόχων. Οι διασυνδέσεις αυτές, έχουν παρουσιασθεί, από τον γράφοντα, στον παραπάνω πίνακα Α1. Με την οριζόντια, κατά γραμμή, ανάγνωση του πίνακα αυτού, προκύπτει και η πολυδιάστατη αξία της εκπαίδευσης: Η εκπαίδευση, συνυπάρχει και αναπτύσσεται με: την καθολική πρόσβαση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, τον οικογενειακό προγραμματισμό (ΣΒΑ 4 / ΣΒΑ 3.7), την αντίστοιχη υγεία και τα συναφή δικαιώματα (ΣΒΑ 4 / ΣΒΑ 5.6), την ενημέρωση - ευαισθητοποίηση για την Β.Α. και τον συνακόλουθο τρόπο ζωής (ΣΒΑ 4 / ΣΒΑ 12.8), την ανθεκτικότητα και προσαρμοστική ικανότητα έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (ΣΒΑ 4 / ΣΒΑ 13.1), την ισότητα των φύλων (

ΣΒΑ 4.1, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6 / ΣΒΑ 5), τη μείωση λοιπών μορφών ανισότητας (ΣΒΑ 4.5 / ΣΒΑ 10), τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και πλήρη απασχόληση (ΣΒΑ 4.4 / ΣΒΑ 8), τη μεθοδική, ασφαλή, ομαλή και υπεύθυνη μετανάστευση - ανθρώπινη κινητικότητα (ΣΒΑ 4.7 / ΣΒΑ 10.7) και τα πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής (ΣΒΑ 4.7 / ΣΒΑ 12). Σημειωτέα, τέλος, η συμπερίληψη της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας στις παραμέτρους της γνώσης που πρέπει να αποκτηθεί και των δεξιοτήτων που πρέπει να καλλιεργηθούν, προς ευόδωση της Β.Α..

Ακολουθούν παρατηρήσεις επί, υπογραμμισμένων στον πίνακα Α1, πεδίων του ΣΒΑ 4 και των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών πτυχών.

Η δια βίου εκπαίδευση, βασικό όχημα της δια βίου μάθησης, βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες:

1 Department of Economic & Social Affairs Working Paper No. 141 ST/ESA/2015/DWP/141 “ Towards integration at last? The sustainable development goals as a network of targets ” (March 2015), https://www.un.org/esa/desa/papers/2015/wp141_2015.pdf, 06/10/2019

133

1. Εκμάθηση του ίδιου του τρόπου απόκτησης της γνώσης, δια συνδυασμού ευρείας γενικής παιδείας και εμβάθυνσης σε συγκεκριμένα κάθε φορά θέματα.
2. Εκμάθηση τρόπου ενέργειας προωθώντας την επαγγελματική κατάρτιση αλλά και δυνατότητα αντιμετώπισης διαφόρων συνθηκών (κοινωνικών, εργασίας) και ένταξης σε αυτές.
3. Εκμάθηση της συμβίωσης. (Θεμελιώδεις αξίες: πλουραλισμός, αμοιβαία κατανόηση και ειρήνη).
4. Εκμάθηση τρόπου ζωής τέτοιου ώστε να αναπτύσσεται η προσωπικότητα. (Κρίσιμες ατομικές δυνατότητες: μνήμη, λογική κρίση, αίσθηση του ωραίου,² φυσικές ικανότητες και δυνατότητα επικοινωνίας).³

Η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει, εκτός του αριθμητισμού - γραμματισμού, και την εκμάθηση μίας γλώσσας που θα συμβάλει στον διάλογο και την αλληλοκατανόηση σε διεθνή κλίμακα.⁴

Η εκμάθηση γλώσσας ως η πραοαναφερθείσα, αποτελεί τη συμβολή της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ευρύτερη προσπάθεια συντονισμού εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών προς την κατεύθυνση της εκπαιδευτικής αλληλεπίδρασης σε διεθνή κλίμακα.⁵

2 Με αφορμή την πολλοστή αναφορά στη αίσθηση του ωραίου / αισθητική, και δεδομένου ότι αυτή επιφυλάσσει στους Ορισμούς και στα Κριτήρια επιλογής Τοποθεσιών Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Σύμβασης του 1972, είναι δόκιμες, για την προσέγγιση της έννοιας και της σχετικότητάς της, οι παραθέσεις αποσπασμάτων συναφών απόψεων του Νίκου Χατζηκυριάκου Γκίκα: « Ωραίο είναι αυτό που ανταποκρίνεται σε μια ορισμένη εσωτερική τάξη, αυτό που από τις αναλογίες του ανταποκρίνεται, ακριβώς, στην αρχιτεκτονική των βαθιών μας συγκινήσεων » & « Ψάχνουν το απλό, το σωστό, [...] το φυσικό, το θεληματικό, τη λύση, και - βρίσκουν το ωραίο ». (Φωτόπουλος Δ., ΓΗΚΑ - Φωτογραφικές σημειώσεις, Ίκαρος Εκδοτική Εταιρεία & Μουσείο Μπενάκη - Πινακοθήκη Ν. Χατζηκυριάκου - Γκίκα, 1994, σ. 34, 40)

3 Supra Εκπαίδευση - Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, σ. 141 - 142

4 Ibid, σ. 204

5 Calleja J. - Editor, (International Education - A Common Direction For Our Future), *International Education and the University*, (James Calleja), Jessica Kingsley Publishers & UNESCO Publishing, 1995, p. 42

134

Κρίσιμη, από πλευράς αποσυμφόρησης αδιέξοδων μαζικοποιήσεων αλλά και αξιοποίησης όλων των ικανοτήτων και ταλέντων των εκπαιδευομένων, η, *αντίστοιχη* των ικανοτήτων και ταλέντων, διεύρυνση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.⁶

Σε μια εποχή διευρυμένης παγκοσμιοποίησης και εναρμόνισης διαφοροποιούμενων εθνικών προσεγγίσεων, τα πανεπιστήμια καλούνται να αντανακλούν την αλληλεπίδραση μεταξύ εθνών και λαών χωρίς να διακυβεύουν την ελευθερία έκφρασης και έρευνας. Συνιστούν δε, ιδίως στο βαθμό κατά τον οποίο επιτυγχάνουν τέτοιες λεπτές ισορροπίες, πεδίο ολοκλήρωσης μιας διεθνώς προσανατολισμένης και συντονισμένης εκπαίδευσης.⁷

Προς εφαρμογή των ανωτέρω, το πρόγραμμα UNITWIN / UNESCO, έχοντας ξεκινήσει τη λειτουργία του το 1992, προωθεί την διαπανεπιστημιακή συνεργασία, την ανταλλαγή γνώσεων και την ανάπτυξη αντίστοιχων δικτύων σε τομείς

σχετιζόμενους με τις αρμοδιότητες της UNESCO. Τα δίκτυα UNITWIN λειτουργούν ως δεξαμενές ιδεών και γέφυρες μεταξύ ακαδημαϊκών κύκλων, κοινωνίας των πολιτών και τοπικών κοινοτήτων, συμβάλλοντας στη λήψη πολιτικών αποφάσεων και θέσπιση νέων εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, στη δημιουργία καινοτομίας, στην προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και στην ενίσχυση της συνεργασίας Βορρά-Νότου-Νότου.⁸

6 Supra Εκπαίδευση - Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, σ. 40
7 Supra Calleja J., p. viii, ix
8 UNESCO, UNITWIN/UNESCO, Chairs Programme -<https://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme>, 05/11/2019

Παράρτημα V

Τυπολογία Πολιτιστικού Τουρισμού

Η τυπολογία είναι διαμορφωμένη βάσει των, κατά περίπτωση, κεντρικών ενδιαφερόντων των Πολιτιστικών Τουριστών:¹

1. Ενδιαφερόμενος για την κληρονομιά
2. Ενδιαφερόμενος για τις τέχνες ²
3. Ενδιαφερόμενος για τη δημιουργική απασχόληση
4. Ενδιαφερόμενος για τον αστικό πολιτισμό
5. Ενδιαφερόμενος για τον αγροτικό πολιτισμό
6. Ενδιαφερόμενος για αυτόχθονες πολιτισμούς

7. Ενδιαφερόμενος για δημοφιλή θέματα ³

1 Supra Smith K. M., p. 37

2 Ως προς τη διασύνδεση της εν λόγω κατηγορίας Πολιτιστικού Τουρισμού με τα Ντοκιμαντέρ (μέρος της 9ης κατηγορίας Πολιτιστικών Αγαθών), διευκρινίζεται ότι οι ενδιαφερόμενοι για τις τέχνες Πολιτιστικοί Τουρίστες επισκέπτονται, μεταξύ άλλων, φεστιβάλ, στα οποία και χωρούν Ντοκιμαντέρ καλλιτεχνικής τεχνοτροπίας.

3 Διευκρινίζεται, εδώ, ως προς τη διασύνδεση με τη 10η κατηγορία Πολιτιστικών Αγαθών, την Κινηματογραφική Κληρονομιά, ότι στα δημοφιλή θέματα, περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, media & film sets.

136

Παράρτημα VI

Αποτελεσματικότητα πολιτισμικών Συμβάσεων & Συστάσεων UNESCO σε σχέση με τους Γενικούς ΣΒΑ

Πίνακας Α2 Αποτελεσματικότητα πολιτισμικών Συμβάσεων & Συστάσεων
UNESCO σε σχέση με τους Γενικούς ΣΒΑ

α/α ΣΒΑ	Συμβάσεις						Συστάσεις			Συγκ/κή εικόνα απουσίας αποτελε - σματικό - τητας
	1972	1970	1954	2001	2003	2005	2011	1980	2015	

1										x
2					v					
3										x
4	v	v	v	v	v	v				
5	v				v	v				
6	v									
7										x
8	v					v				
9										x
10						v				
11	v	v	v		v		v			
12										x
13	v				v					
14	v			v						
15	v									
16		v				v		v		
17	v	v	v	v	v	v			v	

137

Ο παραπάνω πίνακας συνιστά μία οπτική ανακεφαλαίωση των αντίστοιχων κειμενικών δεδομένων του κεφ. 3. Η ένδειξη « v » υποδεικνύει την ύπαρξη αποτελεσματικότητας, ενώ η ένδειξη « x » την απουσία αποτελεσματικότητας.

Παράρτημα VII

Αντιστοιχίες μεταξύ πολιτισμικών εργαλείων UNESCO και ΣΒΑ (υποστόχων και πολιτικών) επί των οποίων αναμένεται θετική επίδραση των εργαλείων ¹

Αναγνώριση, προστασία και παρακολούθηση της απτής Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ιδίως μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1972.
 ΑΑ ² σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.: 4.7, 5.5, 5.γ, 6.6, 8.9, 11.4, 13.1, 14.5, 14.7, 15.1, 17.9, 17.14, 17.16, 17.17, 17.19.

Καταπολέμηση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και διαμετακόμισης πολιτιστικών αγαθών από τα κράτη μέλη, ιδίως μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1970, της λειτουργίας της ICPRCP, καθώς και της ενίσχυσης του ρόλου των μουσείων και των συλλογών, ως προς την ποικιλομορφία τους και τη σημασία τους για την κοινωνία, κατ' εφαρμογή της σχετικής Σύστασης του 2015.

ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

4.7, 5.5, 5.γ, 11.4, 16.4, 16.α, 17.9, 17.16, 17.17.

Βελτίωση της Προστασίας των πολιτιστικών αγαθών από τα κράτη μέλη, ιδίως μέσω της ευρείας επικύρωσης και αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης του 1954 & των δύο Πρωτοκόλλων της. ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

4.7, 5.5, 5.γ, 11.4, 17.9, 17.16, 17.17.

1 Supra Culture For The 2030 Agenda, p. 10, 11, 05/09/2019

2 ΑΑ = Αναμενόμενα Αποτελέσματα

(UNESCO 2014 – 2017 37C/5 Approved Programme & Budget, (2014),

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000226695.page=160>, p. 158, 16/09/2019)

138

Αναγνώριση, προστασία και βιώσιμη διαχείριση της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς, ιδίως μέσω της ευρείας επικύρωσης και της ορθής εφαρμογής της Σύμβασης του 2001.

ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

4.7, 5.5, 5.γ, 14.7, 17.9, 17.16, 17.17.

Προώθηση της Προστασίας του πολιτισμού και του πολιτιστικού πλουραλισμού σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μέσω της καλύτερης ετοιμότητας και αντίδρασης, σε πλαίσια αποτελεσματικής εφαρμογής των εργαλείων πολιτισμικών προτύπων της UNESCO.

ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

4.7, 5.5, 5.γ, 11.4, 11.β, 13.1, 16.4, 16.α, 17.9, 17.16, 17.17.

Αναγνώριση και διαφύλαξη της Άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς από τα κράτη μέλη και τις κοινότητες, ιδίως μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης του 2003.

ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

2.4, 4.7, 5.5, 5.γ, 11.4, 17.9, 17.14, 17.16, 17.17.

Σχεδιασμός και εφαρμογή, από τα κράτη μέλη, πολιτικών και μέτρων για την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων, ιδίως μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης του 2005.

ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

4.4, 5.γ, 8.3, 10.α, 16.7, 16.10, 17.19.

Ενσωμάτωση του πολιτισμού σε πολιτικές και μέτρα, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, από τα κράτη μέλη, για την αποτελεσματική εφαρμογή της Ατζέντας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030.

ΑΑ σε Υποστόχους και Πολιτικές Β.Α.:

2.4, 4.4, 4.7, 5.5, 5.γ, 6.6, 8.3, 8.9, 10.α, 11.4, 11.β, 13.1, 14.5, 14.7, 15.1, 16.4, 16.7, 16.10, 16.α, 17.9, 17.14, 17.16, 17.17, 17.19._

